

Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas regeringens förslag i budgetpropositionen för år 2008 om anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar. I samband med budgetpropositionen behandlar utskottet 21 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2007.

Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar omfattar 33 anslag fördelade på sju politikområden. Det mest omfattande politikområdet är Livsmedelspolitik som i första hand omfattar verksamheterna jordbruks- och trädgårdsnäringen, fiskerinäringen samt livsmedel. Övriga politikområden är Skogspolitik, Djurpolitik, Landsbygdspolitik, Samepolitik, Utbildningspolitik och Forskningspolitik.

Efter förslag av finansutskottet och efter yttrande från miljö- och jordbruksutskottet har riksdagen genom beslut den 21 november 2007 fastställt utgiftsramen för utgiftsområde 23 till 17 432 385 000 kr. Ungefär 60 % av utgifterna finansieras från EU-budgeten. Merparten av EU-stödet avser obligatoriska åtgärder såsom gårdsstöd, djurbidrag, intervention och exportbidrag. Därtill kommer delfinansierade stöd och ersättningar som förutsätter nationell medfinansiering. Till dessa hör landsbygdsprogrammet och det operativa programmet för fiskerinäringen i Sverige.

Miljö- och jordbruksutskottet har beslutat att göra en fördjupad uppföljning av de fiskepolitiska insatsernas resultat och konsekvenser för företag inom fiskeområdet. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad utskottet anfört med anledning av rapporten. Utskottet har också beslutat att som en fortsättning på föregående års uppföljning följa upp och analysera regeringens redovisning av resultat för verksamhetsområdet Fiske inom politikområdet Livsmedelspolitik i budgetpropositionen för år 2008 samt även redovisningen av resultat för hela politikområdet Livsmedelspolitik för år 2008. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad utskottet anfört i avsnittet om mål- och resultatredovisning för politikområdet Livsmedelspolitik.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstillelning på anslagen och regeringens förslag till bemyndiganden. Utskottet ställer sig i övrigt bakom de bedömningar som regeringen har redovisat. Samtliga motioner avstyrks.

I betänkandet finns 3 reservationer och 3 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	6
Redogörelse för ärendet	9
Ärendet och dess beredning	9
Utskottets överväganden	11
Skogspolitik	11
41:1 Skogsstyrelsen	17
41:2 Insatser för skogsbruket	18
Anslagen 41:3 och 41:4	20
Djurpolitik	20
Anslag inom politikområdet Djurpolitik	24
42:1 Statens veterinärmedicinska anstalt	26
42:2 Bidrag till distriktsveterinärsorganisationen	27
42:3 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	27
42:4 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar	28
42:5 Ersättningar för viltskador m.m.	29
Livsmedelspolitik	30
43:1 Statens jordbruksverk	45
43:2 Bekämpande av växtsjukdomar	47
43:3 Gårdsstöd och djurbidrag m.m.	48
Anslagen 43:4 och 43:5	49
43:6 Fiskeriverket	50
43:7 Strukturstöd till fisket m.m.	51
43:8 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	53
43:9 Fiskevård	53
43:10 Livsmedelsverket	54
Anslagen 43:11, 43:12 och 43:13	55
43:14 Konkurrenskraftig livsmedelssektor	55
43:15 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	56
Landsbygdspolitik	56
Anslag inom politikområdet Landsbygdspolitik	60
44:1 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	62
44:2 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	64
44:3 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	64
Anslagen 44:4 och 44:5	65
Samepolitik	65
45:1 Främjande av rennäringen m.m.	68
Utbildningspolitik och forskningspolitik under utgiftsområdena 16 och 20	69
25:1 Sveriges lantbruksuniversitet	69
26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	72
26:2 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	75
Reservationer	76

1. Djurskyddskontroll samt kontroll av foder och livsmedel, punkt 5 (s, mp)	76
2. Jordbruksverkets regleringsbrev, punkt 6 (v, mp)	76
3. Forskning inom de areella näringarna, punkt 8 (s, v)	77
Särskilda yttranden	78
1. Anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar, punkt 1 (s)	78
2. Anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar, punkt 1 (v)	79
3. Anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar, punkt 1 (mp)	81
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	84
Propositionen	84
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007	85
<i>Bilaga 2</i>	
Utskottets förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 23	89
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag inom utgiftsområde 23	91
<i>Bilaga 4</i>	
Uppföljning av de fiskepolitiska insatsernas resultat och konsekvenser för företag inom fiskeområdet	93
Förord	93
Tillståndet och utvecklingen för yrkesfisket	94
De statliga insatsernas resultat och konsekvenser för yrkesfisket	94
Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning	99
Tillståndet och utvecklingen för vattenbruket	101
Statliga insatsers resultat och konsekvenser för vattenbruket	102
Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning	103
Tillståndet och utvecklingen för fisketurismen	104
Statliga insatsernas resultat och konsekvenser för fisketurismen	105
Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning	106
<i>Bilaga 5</i>	
Uppföljning och analys av regeringens resultatredovisning för fiskeområdet och livsmedelsområdet	107
Sammanfattning	107
1 Inledning	110
1.1 Bakgrund	110
1.2 Uppföljningens inriktning och syfte	111
1.3 Genomförande	111
2 Riksdagens tidigare behandling	111
2.1 Riksdagens behandling av resultatinformation	111
2.2 Utskottets uppföljning av resultatredovisningen	113
2.3 Utskottets uppföljning av förutsättningarna för småskalig livsmedelsproduktion	115
3 Resultatredovisningen hösten 2007	116
3.1 Verksamhetsområde Fiske	116
3.2 Småskalig livsmedelsproduktion	125

3.3 Övriga delar av politikområdet Livsmedelspolitik	128
3.4 Fortsatt utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning	132
Underbilaga 1: Förutsättningar för småskalig livsmedelsproduktion – uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömningar	133
Underbilaga 2: Regeringens budgetförslag	137

Tabeller

Anslag inom fiskeområdet (miljoner kronor)	117
Indikator 1: Andel av svenskt fiske som sker på bestånd som bedöms vara utanför biologiskt säkra gränser eller ha osäker beståndsstatus	118
Indikator 2: Antal överskridande av fiskekvoter	118
Indikator 3: Genomförandetakten för fiskeprogrammen	121
Indikator 4: Landningsvärdet per yrkesfiskelicens	122
Indikator 5: Förädlingsvärde per anställd (tkr)	123
Anslag inom politikområdet Livsmedelspolitik, budget för 2006 och 2007 samt regeringens förslag för 2008	137

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under 2008 för ramanslag 41:2 Insatser för skogsbruket besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 30 000 000 kr under 2009,
2. bemyndigar regeringen att under 2008 för ramanslag 42:3 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 775 000 kr under 2009,
3. bemyndigar regeringen att under 2008 för ramanslag 42:4 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 500 000 kr under 2009,
4. bemyndigar regeringen att för 2008 låta Kammarkollegiet ha tillgång till en kredit på myndighetens särskilda räntekonto för Viltvårdsfonden i Riksgäldskontoret på högst 5 000 000 kr,
5. bemyndigar regeringen att för 2008 låta Statens jordbruksverk ha tillgång till en kredit på myndighetens särskilda räntekonto för EU-verksamhet i Riksgäldskontoret på högst 8 100 000 000 kr,
6. bemyndigar regeringen att under 2008 för ramanslag 43:3 Gårdsstöd och djurbidrag m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 170 000 000 kr under 2009,
7. bemyndigar regeringen att under 2008 för ramanslag 43:4 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 95 000 000 kr under 2009, högst 44 000 000 kr under 2010 och högst 16 000 000 kr under 2011,
8. bemyndigar regeringen att under 2008 för ramanslag 44:1 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 691 615 000 kr under 2009, högst 1 249 600 000 kr under 2010, högst 1 150 400 000 kr under 2011, högst 281 000 000 kr under 2012 och högst 527 385 000 kr därefter,
9. bemyndigar regeringen att under 2008 för ramanslag 44:2 Från EGBudgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 528 596 000 kr under 2009,

högst 1 108 650 000 kr under 2010, högst 1 040 800 000 kr under 2011, högst 244 800 000 kr under 2012 och högst 277 154 000 kr därefter,

10. bemyndigar regeringen att under 2008 för ramanslag 45:1 Främjande av rennäringen m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 000 000 kr under 2009,

11. godkänner vad regeringen föreslår om Sveriges lantbruksuniversitets deltagande i ekonomiska föreningar,

12. bemyndigar regeringen att under 2008 för ramanslag 26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 345 000 000 kr under 2009, högst 345 000 000 kr under 2010 och högst 60 000 000 kr under perioden 2011–2013,

13. anvisar för budgetåret 2008 anslagen under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar enligt utskottets förslag i bilaga 2.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2007/08:1 utgiftsområde 23 punkterna 1–13 och avslår motionerna 2007/08:Fi277 yrkandena 116 och 117, 2007/08:MJ374 yrkandena 2 och 3, 2007/08:MJ375 yrkande 1, 2007/08:MJ417 yrkande 3, 2007/08:MJ427 yrkandena 1 och 2, 2007/08:MJ428 yrkande 2, 2007/08:MJ448 och 2007/08:MJ456 yrkandena 1, 3, 8 och 9.

2. Uppföljning av de fiskepolitiska insatsernas resultat och konsekvenser för företag inom fiskeområdet

Riksdagen godkänner vad utskottet anfört om genomförd uppföljning av de fiskepolitiska insatsernas resultat och konsekvenser för företag inom fiskeområdet.

3. Uppföljning och analys av resultatredovisning för politikområdet Livsmedelspolitik och verksamhetsområdet Fiske

Riksdagen godkänner vad utskottet anfört i avsnittet om resultatredovisning för verksamhetsområdet Fiske och övriga delar av politikområdet Livsmedelspolitik.

4. Förebyggande åtgärder mot rovdjursangrepp

Riksdagen avslår motion 2007/08:MJ408.

5. Djurskyddskontroll samt kontroll av foder och livsmedel

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:K382 yrkande 6 och 2007/08:MJ456 yrkande 4.

Reservation 1 (s, mp)

6. Jordbruksverkets regleringsbrev

Riksdagen avslår motion 2007/08:MJ465 yrkande 16.

Reservation 2 (v, mp)

7. Principer för utbetalning av vissa stöd

Riksdagen avslår motion 2007/08:MJ237.

8. Forskning inom de areella näringarna

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:MJ354 och 2007/08:MJ419 yrkande 2.

Reservation 3 (s, v)

Stockholm den 27 november 2007

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Anders Ygeman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anders Ygeman (s)¹, Claes Västerteg (c), Ola Sundell (m), Jeppe Johnsson (m), Carina Ohlsson (s)², Bengt-Anders Johansson (m), Bo Bernhardsson (s)³, Anita Brodén (fp), Ann-Kristine Johansson (s)⁴, Sofia Arkelsten (m), Jan-Olof Larsson (s)⁵, Wiwi-Anne Johansson (v)⁶, Erik A Eriksson (c), Tina Ehn (mp)⁷, Aleksander Gabelic (s)⁸, Irene Oskarsson (kd) och Staffan Appelros (m).

¹⁻⁸ Avstår från ställningstagande under punkt 1.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens förslag i budgetpropositionen (prop. 2007/08:1, vol. 11, utg.omr. 23) om anslagen inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar. Utskottets förslag till beslut om anslag återfinns i *bilaga 2*. Regeringens och oppositionspartiernas förslag i dessa delar återfinns i *bilaga 3*. Utskottet behandlar också ett antal motioner från allmänna motionstiden 2007 med anknytning till budgeten, *bilaga 1*.

Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar omfattar 33 anslag fördelade på sju politikområden. Det mest omfattande politikområdet är Livsmedelspolitik som i första hand omfattar verksamheterna jordbruks- och trädgårdsnäringen, fiskerinäringen samt livsmedel. Övriga politikområden är Skogspolitik, Djurpolitik, Landsbygds politik, Samepolitik, Utbildningspolitik och Forskningspolitik.

Jordbruksdepartementet ansvarar för utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar. Jordbruksdepartementet har vidare ett samordningsansvar för frågor som rör samerna. Politikområdet Samepolitik omfattar också anslag under andra utgiftsområden. Anslagen för utbildning och forskning ingår i politikområden för vilka Utbildningsdepartementet ansvarar.

Miljö- och jordbruksutskottet har beslutat att föra en fördjupad uppföljning av de fiskepolitiska insatsernas resultat och konsekvenser för företag inom fiskeområdet. Uppföljningen har publicerats i serien Rapporter från riksdagen (2007/08:RFR3). En sammanfattning av uppföljningen redovisas i *bilaga 4*.

Miljö- och jordbruksutskottet har, som fortsättning på föregående års uppföljning, beslutat att följa upp och analysera regeringens redovisning av resultat för verksamhetsområdet Fiske inom politikområdet Livsmedelspolitik i budgetpropositionen för år 2008 samt redovisningen av resultat för hela politikområdet Livsmedelspolitik, se *bilaga 5*.

Budgetberedningen inom riksdagen är så utformad att riksdagen först tar ställning till fördelningen av utgifterna i statsbudgeten på utgiftsområden. Därefter tas ställning till anslagsfördelningen inom respektive utgiftsområde. Vad gäller de utgiftsområden som miljö- och jordbruksutskottets beredningsansvar omfattar, dvs. utgiftsområdena 20 Allmän miljö- och naturvård samt 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar, har finansutskottet efter yttrande från miljö- och jordbruksutskottet föreslagit att riksdagen ska ställa sig bakom de av regeringen föreslagna utgiftsramarna för budgetåret 2008 om 4 721 620 000 kr respektive

17 432 385 000 kr (bet. 2007/08:FiU1) Riksdagen har genom beslut den 21 november 2007 fastställt finansutskottets förslag om fördelning av utgifterna i statsbudgeten på utgiftsområden (rskr. 2007/08:30).

Utskottet företog den 22 oktober 2007 en studieresa till Småland för att följa upp insatserna efter stormarna Gudrun och Per.

Fiskeriverkets generaldirektör Axel Wenblad informerade den 20 november 2007 utskottet om bl.a. resurssituationen, FoU-samarbete, förvaltningsfrågor och vattenbruk.

Utskottets överväganden

Skogspolitik

Propositionen

Skogspolitikens omfattning, mål m.m.

Politikområdet omfattar den skogspolitik som beslutades av riksdagen 1993 (prop. 1992/93:226, bet. 1992/93:JoU15, rskr. 1992/93:352). Inom politikområdet ryms de flesta statliga ekonomiska medel som har beslutats för att nå de skogspolitiska målen. Skogsstyrelsen är förvaltningsmyndighet med ansvar för frågor som rör skogsbruket. De anslag som finns inom politikområdet avser i huvudsak olika insatser för skogsbruket samt Skogsstyrelsens förvaltningsanslag. Därtill kommer ett mindre anslag för vissa svenska åtgärder på det internationella skogsområdet. Skogen är en nationell tillgång som ska skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls. Vid skötseln ska hänsyn tas även till andra allmänna intressen.

Skogspolitiken kännetecknas av att den har två jämställda mål, ett produktionsmål och ett miljömål. *Produktionsmålet* innebär att skogen och skogsmarken ska utnyttjas effektivt och ansvarsfullt så att den ger en uthålligt god avkastning. Skogsproduktionens inriktning ska ge handlingsfrihet i fråga om användningen av vad skogen producerar. *Miljömålet* innebär att skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga ska bevaras. Biologisk mångfald och genetisk variation i skogen ska säkras. Skogen ska brukas så att växt- och djurarter som naturligt hör hemma i skogen ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd. Hotade arter och naturtyper ska skyddas. Skogens kulturmiljövärden samt dess estetiska och sociala värden ska värnas. Ovanstående mål är beslutade av riksdagen (prop. 1992/93:226, bet. 1992/93:JoU15, rskr. 1992/93:352). Skogsstyrelsen är ansvarig myndighet för miljökvalitetsmålet Levande skogar.

Resultatredovisning

Produktionsmålet

Under 2006 nådde produktionen av svenska skogsindustriprodukter en fortsatt hög nivå. Produktionen av pappersmassa uppgick till 12,1 miljoner ton, vilket är samma nivå som 2005. En tredjedel gick till export. Exportvärdet var 14,5 miljarder kronor, vilket är en ökning med 2,8 % jämfört med 2005. Produktionen av papper och papp uppgick till 12 miljoner ton, vilket är något mer än under 2005. Därav gick 90 % till export. Exportvärdet var 64,8 miljarder kronor, vilket är en ökning med 5,2 % jämfört med

2005. Produktionen av sågade trävaror uppgick preliminärt till 18 miljoner kubikmeter, vilket är samma nivå som 2005. En fjärdedel gick till export. Exportvärdet uppgick till omkring 25 miljarder kronor.

För perioden 2001–2005 var den genomsnittliga årliga tillväxten 108 miljoner skogskubikmeter. Det totala virkesförrådet är omkring 3 miljarder skogskubikmeter. Enligt preliminära beräkningar låg bruttoavverkningen under 2006 på 76,6 miljoner skogskubikmeter och nettoavverkningen på 74,4 miljoner skogskubikmeter. Jämfört med 2005 är det en minskning med 37 %. År 2005 var dock ett speciellt år då stormen Gudrun fällde 75 miljoner skogskubikmeter i södra Sverige. För perioden 2000–2004 var den årliga bruttoavverkningen 82 miljoner skogskubikmeter. Skogsstyrelsen har uppskattat den genomsnittliga årliga hållbara avverkningen till 84 miljoner skogskubikmeter för perioden 2005–2014, där hållbar avverkning definieras som den högsta möjliga volym som har avverkats eller i framtiden kan avverkas med jämnhet och med en god balans mellan de tre dimensionerna i hållbarhetsbegreppet, dvs. den ekonomiska, ekologiska och sociala dimensionen.

Avverkningens bruttovärde 2005 var 27 % högre än året innan medan rotnettovärdet var endast 6 % högre. Fördyrade avverkningskostnader i de stormdrabbade områdena har varit den bidragande orsaken. Det totala taxeringsvärdet för produktiv skogsmark har för perioden 2001–2005 ökat med 29 %. Det totala taxeringsvärdet för produktiv skogsmark 2006 var 292 miljarder kronor. Skogsnäringens totala produktionsvärde under 2004 var 185 miljarder kronor, vilket är en ökning med mer än 1 miljard kronor sedan föregående år. Skogsindustrins förädlingsvärde var 11,6 % av tillverkningsindustrins totala förädlingsvärde samma år. Året innan var värdet 13,2 %. Skogsindustrins och skogsbrukets förädlingsvärde utgjorde 2,7 % av bruttonationalprodukten.

Enligt preliminära beräkningar var skogsindustrins rundvirkesförbrukning under 2006 totalt 73 miljoner kubikmeter barkat virke, vilket är samma nivå som 2005. Sågverksindustrin förbrukade 38 miljoner kubikmeter barkat sågtimmer och producerade 18 miljoner kubikmeter sågad vara och är i nivå med 2005 års förbrukning och produktion. Massa- och pappersindustrin förbrukade 35 miljoner kubikmeter barkat rundvirke och 11 miljoner fastkubikmeter sågverksflis. År 2005 förbrukade den 36 miljoner kubikmeter barkat rundvirke och 11 miljoner fastkubikmeter biprodukter. Skivindustrin förbrukade 1,4 miljoner kubikmeter 2006, vilket är samma nivå som 2005. Importen spelar också en viktig roll för skogsindustrins virkesförsörjning. Importen av rundvirke, flis m.m. var 9,3 miljoner kubikmeter barkat virke under 2006. Det är en minskning med 20 % jämfört med 2005, vilket främst beror på det extra tillskottet av råvara till följd av stormen Gudrun. Det totala importvärdet av rundvirke och flis 2006 uppgick till drygt 4 miljarder kronor. Sveriges export av rundvirke, flis m.m.

var 3,9 miljoner kubikmeter barkat virke under 2006. Det är ungefär samma nivå som 2005. Det totala exportvärdet av rundvirke och flis 2006 uppgick till nära 2 miljarder kronor.

Skogsstyrelsens årliga analys av föryngringsresultaten visar att 16 % av de undersökta områdena inte uppfyller skogsvårdslagens bestämmelser. Detta är en förbättring sedan föregående år då nivån var 18 %. År 2003 var det 25 % av de undersökta områdena som inte uppfyllde bestämmelserna.

Miljömålet

De krav som samhället ställer på hänsyn till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen vid skötsel av skog, s.k. generell hänsyn, regleras i skogsvårdslagen med tillhörande förordningar och föreskrifter samt genom miljökvalitetsmålen. I miljöbalken finns dels allmänna hänsynsregler, dels krav på samråd med Skogsstyrelsen om skogsbruksåtgärder som kan komma att väsentligt ändra naturmiljön. Skyddet av fasta fornlämningar regleras i lag (1988:950) om kulturminnen.

Enligt Skogsstyrelsens uppföljning av generell hänsyn vid föryngringsavverkning för perioden 2002–2004 uppnådde 25 % av den föryngringsavverkade arealen inte fullt ut skogsvårdslagens bestämmelser. Resultat från 2006 års inventering visar en oförändrad situation. Enligt Skogsstyrelsens analys skulle merparten av denna areal kunna klara skogsvårdslagens bestämmelser om avverkningarna planerades bättre.

Sedan starten 1995 har omkring 20 % av skogsmarksarealen inventerats för att finna fornlämningar och kulturhistoriska lämningar. Uppskattningsvis har över 150 000 fynd påträffats.

Nokås är ett verktyg för att stödja natur- och kulturvårdsåtgärder inom skogsbruket. Det har stor betydelse för skötsel och bevarande av skogens natur- och kulturvärden. Det är Skogsstyrelsens enda ekonomiska styrmedel för skogens kulturvärden. Under 2006 genomfördes natur- och kulturvårdsåtgärder, finansierade genom Nokås, på 1 788 hektar där merparten (91 %) har klassats som naturvårdsåtgärder. Bland dessa kan dock åtgärder för det biologiska kulturarvet ingå. Totalt beviljades bidrag om 12,4 miljoner kronor, vilket är högre än tidigare år.

Skogsstyrelsen administrerar verktygen naturvårdsavtal och biotopskydd på mark som omfattas av skogsvårdslagen. Naturvårdsavtal är ett civilrättsligt avtal som tecknas mellan staten, genom Skogsstyrelsen, och en skogsägare i syfte att bevara och utveckla ett områdes naturvärden. Avtalen tecknas normalt för 50 år. Biotopskydd används i första hand för att skydda mindre skogsbiotoper med höga naturvärden.

Totalt uppgick arealerna av naturvårdsavtal och biotopskyddsområden vid utgången av 2006 till omkring 20 200 respektive 15 900 hektar produktiv skogsmark varav omkring 2 500 respektive 1 700 hektar tillkom under 2006. Dessa siffror kan jämföras med att omkring 3 100 respektive omkring 2 000 hektar tillkom under 2005. Den största delen av arealen

naturvårdsavtal utgjordes vid utgången av 2006 av naturskogsartad barrskog (40 %), och den största delen av arealen biotopskydd utgjordes av äldre naturskogsartade skogar (68 %).

Under perioden 1999–2006 har 17 600 hektar produktiv skogsmark nedanför gränsen för fjällnära skog skyddats genom naturvårdsavtal och 13 500 hektar som biotopskyddsområden. Miljö kvalitetsmålet Levande skogar delmål 1 innebär att under perioden 1999–2010 ska 50 000 hektar produktiv skogsmark nedanför gränsen för fjällnära skog skyddas genom naturvårdsavtal och 30 000 hektar som biotopskyddsområde. Under 2005 påbörjades uppföljningen av skogsbrukets frivilliga avsättningar inom småskogsbruket. Under 2007 kommer uppföljningen att fortsätta.

Stormarna Gudrun och Per

Efter stormen Gudrun i början av 2005 genomfördes ett antal åtgärder för att reducera risken för kommande insektsangrepp på den kvarvarande skogen. Upparbetningen av stormfällt virke efter stormen Gudrun gick snabbare än förväntat, delvis på grund av att skogsbruket lyckades attrahera avverknings- och transportkapacitet från grannländerna. Dessutom var sommaren 2005 relativt kall, vilket är ogynnsamt för granbarkborrarnas tillväxt. Nivåerna av skadeinsekter var också låga i början av 2006. Den varma sommaren 2006 medförde dock att insektspopulationerna steg kraftigt, med ökad risk för omfattande insektsangrepp på växande skog från 2007 och framåt. I januari 2007 drabbade stormen Per samma område med ytterligare volymer stormfällt virke som följd. Stormvirket medförde en markant ökad risk för omfattande insektsangrepp. För att påskynda arbetet med detta stormvirke har regeländringar avseende transporter av stormfällt virke återigen införts och 30 miljoner kronor har omfördelats från lagringsstödet till utökat stöd till enskilda väghållare som drabbades av stormen Gudrun. Skogsbrukets arbete med det stormfällda virket efter stormen Per har dock tagit längre tid än beräknat, till stor del beroende på svårigheter att tillfälligt öka avverknings- och transportkapaciteten då skogsbruket i närområdet befinner sig i högkonjunktur. Dessutom har omfattande stormskador i södra Tyskland, Tjeckien och Österrike medfört ytterligare kapacitetsbrist. Skogsstyrelsens uppdrag att övervaka skadeinsektspopulationen har förlängts under 2007.

Analys

En utvärdering och översyn av skogspolitiken har genomförts. Betänkandet Mervärdesskog (SOU 2006:81) lämnades i oktober 2006. Utredarens bedömning är att den skogspolitik som trädde i kraft 1994 överlag fungerar bra. Utredaren poängterar att den stora delen av dagens skogslandskap fortfarande återspeglar den skogspolitik som rådde före 1994 och att mycket av det som har genomförts inom ramen för den nuvarande skogspolitiken inte kommer att få effekter förrän om ytterligare ett antal decennier.

Efterfrågan på och konkurrensen om skogsråvara ökar inte minst genom regeringens och Europeiska unionens ambitioner att minska användningen av fossila bränslen, bl.a. genom att öka produktionen och användningen av bioenergi.

Statlig rådgivning och tillsyn är redskap för att nå skogspolitikens mål. Rådgivningen är ett mer effektivt medel för att nå skogspolitikens mål än omfattande statliga subventioner som tillämpas i många andra länder. Skogsstyrelsens årliga utvärdering av förnyngningsresultat och generell hänsyn vid förnyngningsavverkning visar att det finns ytterligare behov av insatser i form av rådgivning i produktions- och miljöfrågor samt tillsyn. Skogsägare, entreprenörer, virkesköpare och andra aktörer behöver få bättre kunskap om vad som krävs för att uppfylla skogsvårdslagens bestämmelser om generell hänsyn. Det är också viktigt att utveckla samt informera och utbilda om nya skötselmetoder som kan öka råvaruproduktion och uttag utan att utarma den biologiska mångfalden och förstöra kulturmiljövärden.

Arbetet med biotopskydd och naturvårdsavtal har utvecklats. Skogsägarna är särskilt positiva till verktyget naturvårdsavtal. Ett vikande intresse för naturvårdsavtal har dock noterats de senaste åren och en bidragande orsak kan vara att skogsägarens tidigare möjlighet att periodisera intäkten har upphört. Statskontorets pågående utredning som bl.a. innefattar de olika verktygen för skydd av skogsmark förväntas ge ytterligare information om funktioner av nuvarande verktyg och eventuella behov av förändringar.

Skogsvårdslagen, tillsyn och rådgivning samt biotopskydd och naturvårdsavtal bedöms vara de viktigaste statliga verktygen för att nå de skogspolitiska målen.

Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har lämnat revisionsberättelse utan invändning för Skogsstyrelsen, dvs. har bedömt att årsredovisningen för räkenskapsåret 2006 i allt väsentligt är rättvisande. Riksrevisionen har i rapporten Marklösen – Finns förutsättningar för rätt ersättning? (RiR 2005:15) granskat hur ett antal statliga myndigheter, däribland Skogsstyrelsen, handlägger marklösenärenden. Skogsstyrelsen har genomfört samtliga insatser som myndigheten redovisade till regeringen per den 30 juni 2006.

Politikens inriktning

Skogssektorns samhällsekonomiska betydelse är stor i Sverige jämfört med i många andra länder. Det är viktigt att den svenska skogen ger en uthålligt god avkastning och att skogen som naturresurs kan brukas utan att förbrukas. Vid biologisk produktion är det viktigt med långsiktighet i de politiska besluten. Skogssektorn är också viktig för sysselsättningen och för den regionala utvecklingen i flera regioner, och den är beroende av en god infrastruktur.

Som ett led i att stärka jord-, skogs- och vattenbrukets konkurrenskraft bör de nuvarande gränserna för återbetalning av skatt på bränsle och återbetalning av skatt på el sänkas samt kompensation ges för den föreslagna höjningen av energiskatten på den diesel som används i arbetsmaskiner.

I 1993 års skogspolitiska beslut slogs det fast att skogspolitiken måste ges en långsiktig och ekologisk inriktning. Det framhölls också att det inte är möjligt eller rimligt att med alltför korta intervaller ändra grunderna för skogspolitiken mot bakgrund av det grundläggande kravet på god hushållning och med hänsyn tagen till de långa omloppstider (växttider) som gäller för den svenska skogen. Beslut som fattas i dag och åtgärder som vidtas i vår generation ger resultat först för kommande generationer. Samtidigt måste nya kunskaper få komma till uttryck i den konkreta utformningen och tillämpningen av skogspolitiken.

Statligt ekonomiskt stöd till skogsbruket är av begränsad omfattning. I princip lämnas endast sådant stöd till natur- och kulturmiljövårdsåtgärder som har en omfattning som går utöver de krav som ställs i skogsvårdslagstiftningen. Det är viktigt att poängtera att den svenska modellen med en skogspolitik utan subventioner är närmast unik såväl i ett europeiskt som i ett globalt perspektiv. Denna princip kännetecknar även de skogsbruksstödet som finns i landsbygdsprogrammet.

I direktiven till den senaste utvärderingen och översynen av skogspolitiken (dir. 2004:70) var utgångspunkten att grunderna för den gällande skogspolitiken ligger fast. Utredaren har haft som uppgift att utvärdera och se över skogspolitiken såsom den tillämpats de senaste tio åren och att lämna förslag till anpassningar och förbättrad måluppfyllelse. Regeringen planerar att lägga en proposition 2008 om skogspolitiken.

Utökade resurser behövs för att utveckla Sveriges klimat- och energipolitik. Insatserna kommer att genomföras inom den politik som rör miljö, skogs- och jordbruk samt energiområdena. Som en del av regeringens klimatsatsning tillförs politikområdet sammanlagt 40 miljoner kronor under den kommande tvåårsperioden. I den klimatproposition som planeras till 2008 kommer den långsiktiga inriktningen på samtliga insatser och styrmedel av betydelse för klimatpolitiken att ses över i ett sammanhang.

Skogspolitiken har betydelse för arbetet med att minska klimatpåverkan. En ökad andel förnybar energi innebär en ökad efterfrågan på skogsråvara. EU:s mål för förnybar energi och biodrivmedel kommer ytterligare att öka efterfrågan på biomassa från den svenska skogen. Bioenergi från skogssektorn är en integrerad del av förädlingskedjan där biprodukter i ökande grad tas tillvara för energiproduktionen.

Regeringen anser att de två jämställda målen för skogspolitiken, ett produktionsmål och ett miljömål, är fortsatt viktiga. Skogspolitiken har betydelse för landsbygdens tillväxt och för uppfyllandet av den regionala utvecklingspolitikens mål. Inom politiken utgör de regionala tillväxtprogrammen centrala instrument för det långsiktiga arbetet för en hållbar regional utveckling.

Internationellt kommer regeringen att fortsätta verka för ett ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbart skogsbruk. Under 2006 beslutade EU:s ministerråd om en handlingsplan för skog och skogsbruk för perioden 2007–2011. Denna handlingsplan är en del av uppfyllandet av EU:s skogsstrategi från 1998. Skogsbruket påverkas ofta av beslut inom EU-gemensamma politikområden som miljöpolitiken och landsbygdspolitiken. Trots detta saknas ofta analyser på EU-nivå över vilka konsekvenser som beslut får för skogsnäringen. Handlingsplanen innehåller därför en förstärkning av EU-kommissionens interna struktur för frågor som berör skogsnäringen. I övrigt innehåller handlingsplanen främst redan beslutade åtgärder inom andra program som t.ex. LIFE+ och landsbygdsprogrammet samt åtgärder för ökat informations- och erfarenhetsutbyte.

Regeringen anser att EU:s insatser på skogsområdet även fortsättningsvis bör vara begränsade och att marknadsstörande stöd till skogsproduktion ska motverkas. För åtgärder inom områden innanför gemenskapspolitiken som berör skog och skogsbruk är det viktigt att konsekvenser för skogsnäringen inkluderas i beslutsunderlag samt att subsidiaritetsprincipen respekteras och tillämpas. Att uppnå regeringens mål om att minska företagens administrativa börda med 25 % till 2010 är en viktig uppgift.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inget att erinra mot regeringens redovisning vad gäller skogspolitikens inriktning eller regeringens resultatbedömning.

41:1 Skogsstyrelsen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag att anvisa 329 miljoner kronor under anslaget och avslår två motionsyrkanden om att förstärka anslaget med 7 miljoner (v) respektive 5 miljoner (mp).

Jämför särskilda yttrandena 2 (v) och 3 (mp).

Propositionen

Anslaget används för Skogsstyrelsens förvaltningskostnader. Regeringen bedömer att de ökade ambitionerna inom EU och internationellt om ökat samarbete kring skogsfrågor kommer att ställa höga krav på svenskt deltagande. Det europeiska och internationella arbetet är därför en viktig del av myndighetens arbete.

Anslaget får användas för att medfinansiera kompetensutvecklingsinsatser enligt rådets förordning (EG) nr 1698/2005 av den 20 september 2005 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU).

Skogsstyrelsen bedriver uppdragsverksamhet som, med undantag för verksamheten Gröna jobb, finansieras genom avgifter. Gröna jobb har huvudsakligen finansierats med medel från Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) och Rådet för europeiska socialfonden i Sverige (ESF-rådet).

Utfallet av uppdragsverksamheten för 2006 är till största delen beroende av de insatser som görs inom arbetsmarknadspolitikens ram. På grund av att arbetsmarknadsåtgärden Gröna jobb kommer att avvecklas under 2007 minskar prognostiserade och budgeterade intäkter och kostnader 2007 och 2008.

Regeringen föreslår att 328 971 000 kr anvisas under anslag 41:1 *Skogsstyrelsen* för 2008.

Motionerna

I motion MJ448 (v) delvis begärs att anslaget ska höjas med 7 000 000 kr. Det behövs enligt motionen utökade satsningar för att nå de skogspolitiska målen och miljömålet Levande skog. För naturvården har den arbetsmarknadspolitiska satsningen på Gröna jobb varit viktig. Detta projekt bör inte avvecklas. Den låga löneomräkningen riskerar att slå mot Skogsstyrelsens miljömålsarbete. Myndigheten bör kompenseras för detta.

Enligt motion MJ428 (mp) yrkande 2 delvis bör anslaget förstärkas med 5 000 000 kr. Det är viktigt att Sverige deltar mer aktivt i det internationella arbetet, vilket är resurskrävande. Hänsyn måste tas till myndigheters ökade behov av arbetsinsatser på grund av EU-medlemskapet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att regeringens förslag till medelsanvisning under anslag 41:1 är väl avvägt och tillstyrker förslaget. Riksdagen avstyrker därmed motionerna MJ428 (mp) yrkande 2 i denna del och MJ448 (v) i denna del. Den av riksdagen beslutade ramen för utgiftsområdet (bet. 2007/08:FiU1, rskr. 2007/08:30) medger för övrigt inte att några ytterligare medel tillförs anslaget.

41:2 Insatser för skogsbruket

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag att anvisa 379,9 miljoner kronor under anslaget och avslår ett motionsyrkande om att förstärka anslaget med 50 miljoner kronor (v) och ett motionsyrkande om att minska anslaget med 80 miljoner kronor (mp). Riksdagen bifaller även regeringens förslag om bemyndigande.

Jämför särskilda yttrandena 2 (v) och 3 (mp).

Propositionen

Anslaget används för att täcka kostnader för statsbidrag enligt förordningen (1993:555) om statligt stöd till skogsbruket och finansierar bidrag till sådant ädellövskogsbruk som regleras särskilt i skogsvårdslagen (1979:429) och vissa natur- och kulturmiljövårdsåtgärder. Anslaget används också för att täcka kostnader för biotopskydd och naturvårdsavtal.

Anslaget används vidare för att täcka kostnader för statsbidrag enligt förordning (2005:229) om tillfälligt stöd för lagring av virke och förordning (2006:171) om bidrag till anläggning av skog på områden med stormfällad skog samt statliga insatser för att övervaka och bekämpa skadeinsektpopulationen i de stormdrabbade områdena i södra Sverige.

Anslaget används också till insatser för skogens roll för klimatet, inklusive förbättrade förutsättningar för en ökad produktion av och ett hållbart uttag av biomassa. Vidare får anslaget användas för vissa administrationskostnader hos Skogsstyrelsen.

I hanteringen av vissa bidrag och ersättningar till skogsägare behöver ekonomiska förpliktelser kunna ingås som medför utgifter under kommande år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2008 för anslag 41:2 *Insatser för skogsbruket* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare ingångna förpliktelser medför framtida behov av anslag om högst 30 miljoner kronor under 2009.

Arbetet med att minska klimatpåverkan innebär en ökad efterfrågan på biomassa från den svenska skogen. Regeringen anser att anslaget bör ökas med 10 miljoner kronor 2008 och med 30 miljoner kronor 2009 till insatser för att stärka skogens roll för klimatet.

Efter stormen i södra Sverige i januari 2005 riskerade stora mängder stormfällda träd att förstöras. Om stora mängder stormfällt timmer blir kvar i skogen finns det risk för skador på stående skog genom angrepp av skadeinsekter som kan föröka sig i de stormfällda träden. Stormen Per som drabbade södra Sverige i januari 2007 har förvärrat situationen ytterligare. I de områden som drabbades av Gudrun fanns enligt Skogsstyrelsens beräkningar 180 000 hektar stormfällda områden varav ca 140 000 hektar är den skogsareal som måste återplanteras eller självföryngras efter stormen. Behov av stöd för återplantering av de stormdrabbade områdena bedömdes vara stort.

Riksdagen beslutade (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21, rskr. 2004/05:303 och prop. 2005/06:1, bet. 2005/06:MJU2, rskr. 2005/06:107) att medel bl.a. skulle avsättas till merkostnader för insektsövervakning, stöd för skogsbilvägar och andra enskilda vägar, stöd för lagring av stormfällt virke samt stöd till återplantering av de stormdrabbade områdena. För 2007 tillfördes anslaget 150 miljoner kronor för stöd till lagring och 150 miljoner kronor för stöd till återplantering. För 2008 tillförs anslaget 150 miljoner kronor för stöd till återplantering.

Regeringen följer utvecklingen noggrant för att snabbt kunna vidta åtgärder inom befintliga anslag.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 379 873 000 kr anvisas under anslag 41:2 *Insatser för skogsbruket* för 2008.

Motionerna

Miljöpartiet de gröna begär en sänkning av anslaget i motion MJ428 yrkande 2 delvis. Återplanteringsstödet bör begränsas till merkostnaden för lövskogsinblandning jämfört med återplantering av barrträd. Anslaget bör, till följd av begränsningen av bidrag till återplantering av barrskog, reduceras med 120 000 000 kr. Anslaget bör dock tillföras 20 000 000 kr som kompensation för ökade kostnader samt 20 000 000 kr som en ambitionshöjning. Sammantaget bör anslaget således minska med 80 000 000 kr.

I motion MJ448 (v) delvis föreslås att anslaget förstärks med 50 000 000 kr för att skydda den biologiska mångfalden i skogen genom naturvårdsavtal och biotopskydd.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att regeringens förslag till medelsanvisning under anslag 41:2 är väl avvägt och tillstyrker förslaget. Riksdagen avstyrker därmed motionerna MJ428 (mp) yrkande 2 i denna del och MJ448 (v) i denna del. Den av riksdagen beslutade ramen för utgiftsområdet (bet. 2007/08:FiU1, rskr. 2007/08:30) medger för övrigt inte att några ytterligare medel tillförs anslaget. Utskottet tillstyrker även regeringens förslag om bemyndigande.

Anslagen 41:3 och 41:4

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag att anvisa 1,4 miljoner kronor respektive 6 miljoner kronor under anslagen 41:3 *Internationellt skogssamarbete* och 41:4 *Från EG-budgeten finansierade medel för skogsskadeövervakning*.

Djurpolitik

Propositionen

Omfattning

Politikområdet omfattar verksamhet som avser djur som människan håller eller på annat sätt har tagit ansvar för samt den del av faunavården som avser viltvård.

Verksamhet vid Statens jordbruksverk med distriktsveterinärsorganisationen, Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA), Veterinära ansvarsnämnden, Naturvårdsverket, Sametinget och länsstyrelserna ingår i politikområdet.

Inom politikområdet är det Jordbruksverkets och Statens veterinärmedicinska anstalts (SVA) uppgift att uppnå och vidmakthålla god djur- och folkhälsa. SVA är veterinärmedicinskt expert- och serviceorgan för myndigheter och enskilda. Djurskyddsmyndigheten har fram till den 1 juli 2007 varit den centrala förvaltningsmyndigheten avseende djurskydd enligt djurskyddslagen. Ansvaret för djurskyddsfrågorna ligger numera hos Jordbruksverket. Länsstyrelserna utövar bl.a. tillsyn över veterinär verksamhet och har även visst ansvar för djurskydd, smittskydd och livsmedelssäkerhet inom länet. Vid Veterinära ansvarsnämnden prövas anmälningar som har gjorts mot veterinärer i deras yrkesutövning. Sametingets och Naturvårdsverkets uppgifter inom djurpolitiken är bl.a. att lämna bidrag till åtgärder för att förebygga skada av vilt.

Internationellt bedrivs arbetet särskilt inom ramen för EU, det nordiska samarbetet, Europarådet, OIE (Världsförbundet för djurhälsa) och FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations). Myndigheterna inom politikområdet bidrar aktivt i detta arbete.

Mål

Målet för politikområdet är ett gott djurskydd och ett gott hälsotillstånd bland djur i människans tjänst och att viltstammarna förvaltas på ett sådant sätt att oacceptabla skador på människor och egendom inte uppstår.

Analys och slutsatser

Inom djurhälsoområdet noteras två parallella trender. Å ena sidan kan konstateras att djurhälsoläget generellt sett är gott, å andra sidan att 2006 präglades av fall av för Sverige nya sjukdomar (fågelinfluensa och BSE), liksom av ett större utbrott av salmonellasmita i foder.

Det allmänt sett goda djurhälsoläget har sin grund i ett långsiktigt förebyggande arbete, liksom goda rutiner för bekämpande. De senare har befunnits vara hållbara och ansvariga myndigheter uppvisade god beredskap för krishantering av utbrotten som också delvis sammanföll i tid.

Risken för stora utbrott eller fall av för Sverige nya sjukdomar också i framtiden måste dock tas på allvar. Den svenska djurhållningen genomgår förändringar som innebär att produktionen blir mer koncentrerad till stora besättningar. Dessa är kostsammare och svårare att sanera. Produktionssystem som innebär förflyttning av djuren medför också ökad risk för smittspridning mellan besättningar. En ytterligare riskfaktor är att hälsoläget internationellt sett är oroande.

Mot bakgrund av utvecklingen under 2006 är det viktigt att Sverige fortsatt agerar i olika internationella sammanhang och inom EU för att i samarbete med andra länder utarbeta kostnadseffektiva system för hantering av hälsorisker och utbrott. Sveriges ambition har visat sig vara värdefull, t.ex. i årets arbete med en planerad policy för djurhälsa som väntas

bli ett viktigt instrument för att hantera situationen inom EU. Inom landet är det viktigt att ansvariga myndigheter upprätthåller en aktiv omvärldsbevakning och att rutiner för beredskap hålls aktuella.

Trots en i internationell jämförelse gynnsam situation avseende antibiotikaresistens är utvecklingen i Sverige oroande. Vankomycinresistenta bakterier hos slaktkycklingar har blivit verklighet på bara några år, och de under 2006 upptäckta fallen av MRSA hos hundar inger stark oro. Ytterligare kunskapsuppbyggnad och en tydlig samordning mellan de ansvariga myndigheterna är viktigt för att kunna bromsa utvecklingen.

Under 2006 har djurskyddsarbetet förankrats i näringen genom arbetet med att uppdatera och förenkla föreskrifter. Länsstyrelsernas kontroll är tillfredsställande men på kommunal nivå varierar kontrollnivån mellan kommunerna, vilket bör leda till åtgärder framöver. Det går inte att säga om ökningen av länsstyrelsernas beslut om förbud eller omhändertagande beror på att djurskyddet har försämrats eller att kontrollen blivit effektivare varför utvecklingen fortsatt bör följas upp.

I referensgrupper med näringen och intresseorganisationer har bl.a. möjligheter, problem, egenkontroll och gemensamma mål tagits fram och diskuterats inom ramen för det regelförenklingsarbete som Djurskyddsmyndigheten genomförde.

I den nya organisationen där djurskyddsfrågorna överförts till Jordbruksverket är avsikten att arbeta integrerat djurslagsvis med djurskydd och djurhälsa, vilket förväntas leda till samverkansfördelar och effektivisering.

Den tidsbegränsade förordningen (2007:127) med särskilda bestämmelser om skyddsåtgärder vid rovdjursangrepp som har fogats till 28 § jaktförordningen (1987:905) syftar till att öka den allmänna acceptansen för rovdjur hos jägare och andra grupper av tamdjursägare, eftersom utökade möjligheter ges att agera i händelse av rovdjursangrepp. Naturvårdsverket har fått i uppdrag att bevaka utfallet av ändringen. I fråga om rättstillämpningen ska uppdraget ske i samråd med Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten. Uppdraget ska redovisas senast den 31 januari 2009.

Regeringen har även för avsikt att utvärdera rovdjursakutgruppernas arbete. Regeringen drar slutsatsen att måluppfyllelsen inom djurpolitiken är förhållandevis god.

Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen bedömer att Jordbruksverkets, Statens veterinärmedicinska anstalts och Djurskyddsmyndighetens årsredovisningar för 2006 i allt väsentligt är rättvisande.

Politikens inriktning

Området karakteriseras av att det till delar grundar sig på biologisk produktion. För frågor som rör biologisk produktion är det viktigt med långsiktighet i de politiska besluten.

Regeringen lägger stor vikt vid förebyggande åtgärder och kontrollprogram där aktiva producenter i samarbete med myndigheterna skapar förutsättningar för ett gott djurhälsotillstånd och djurskydd. EG-lagstiftningen om djurskydd, djurhälsa, foder och livsmedel medför principer och arbets sätt för de olika kontrollmyndigheterna. Myndigheterna ska utarbeta kontrollvägledningar som vilar på gemenskapsprinciperna, utbilda personal vid de lokala kontrollmyndigheterna samt ge stöd och råd till företag, kommuner och länsstyrelser.

Att uppnå regeringens mål om att minska företagens administrativa börda med 25 % till 2010 är en viktig uppgift. Regeringen önskar stärka det svenska jordbrukets konkurrenskraft och dess möjligheter att bidra till tillväxten. Detta uppnås bl.a. genom att ta bort ett antal register-, kontroll- och ansökningsavgifter. Dessa åtgärder innebär förutom minskade kostnader för näringen även en minskad administrativ börda.

Bland annat den förprovning som länsstyrelserna gör vid byggnation av djurstallar bör framgent finansieras med allmänna medel. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag på ändring i djurskyddslagen om beräkningen av den särskilda avgift som ska tas ut av den som underlåter att förpröva stall eller andra förvaringsutrymmen för djur.

Regeringen bereder frågan om ett eventuellt överförande av djurskyddskontrollen samt kontrollen av foder och livsmedel i primärproduktionen till statlig regi fr.o.m. 2009. Länsstyrelserna kan komma att bli aktuella som utförare av kontrollerna. Regeringens bedömning är att en kontroll i statlig regi bör finansieras med allmänna medel. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i frågan.

Regeringen anser att arbetet mot ökad antibiotikaresistens bland djur är viktigt då en ökande antibiotikaresistens på sikt är ett hot mot såväl djursom folkhälsan. För att stärka detta arbete föreslår regeringen att Statens veterinärmedicinska anstalt tillförs medel för en strategigrupp för rationell antibiotikaanvändning och minskad antibiotikaresistens inom veterinärmedicin och livsmedel (Strama VL).

Sverige ska ha ett fortsatt gott djurskydd. Regeringens ambition är att djurskyddsverksamheten ska effektiviseras och göras mer ändamålsenlig. Det finns utrymme för regelförenkling på djurskyddsområdet förutsatt att en relevant forskning leder till utformande av fungerande välfärdsparametrar. För att stödja denna utveckling krävs forskning och utveckling. Vidare krävs stöd till prövning av nya tekniska system i djurhållningen.

Som framgår av budgetförslaget rörande anslag 25:1 *Sveriges lantbruksuniversitet* anser regeringen att ett nationellt centrum för djurskyddsforskning bör inrättas vid SLU.

En annan viktig uppgift inom arbetet med djurskydd är att verka för att användningen av försöksdjur begränsas. Detta sker bl.a. genom att forskningsstöd årligen lämnas för utveckling av alternativa metoder till djurförsök.

Ett aktivt engagemang inom EU och i internationellt samarbete står fortsatt centralt och är av största betydelse för att uppnå ett gott djurhälsoläge och en god djurskyddsnivå i såväl Sverige som i övriga EU. Inom EU väntas särskilt frågan om en ny djurhälsopolicy samt handlingsplan för djurskydd att stå i fokus. Kommissionen överväger i detta sammanhang att inrätta ett europeiskt centrum för djurskydd. Regeringen stöder inrättandet av ett sådant centrum.

Viltvården syftar till att förvalta de arter som tillhör landets viltbestånd samt, utöver inhemska fåglar, även de fågelarter som tillfälligt förekommer naturligt i landet. Risken för viltskador ska motverkas genom skadeförebyggande åtgärder och jakt.

Utredningen om effekterna av rovdjursstammarnas utveckling (dir. 2006:7) har i uppdrag att bl.a. se över ersättningarna för skada av rovdjur. Utredningen ska redovisas senast den 1 december 2007. Regeringen har även för avsikt att med ledning av utredningen av älgförvaltningen (dir. 2005:142) se över och vid behov förändra dagens älgförvaltning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inget att erinra mot regeringens redovisning vad gäller djurpolitikens inriktning eller mot regeringens resultatbedömning.

Anslag inom politikområdet Djurpolitik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om att återinrätta Djurskyddsmyndigheten (v), ett motionsförslag om att 48 miljoner kronor bör tillföras ett nytt anslag för Djurskyddsmyndigheten (v), samt två motionsyrkanden om djurskyddskontroll och kontroll av foder och livsmedel i primärproduktionen (s, mp).

Jämför reservationen 1 (s, mp).

Jämför särskilda yttrandet 2 (v).

Propositionen

Regeringen föreslår att det under politikområde Djurpolitik anvisas medel på fem ramanslag. Anslag 42:6 *Djurskyddsmyndigheten* i 2007 års budgetproposition finns inte med i årets budgetproposition eftersom Djurskyddsmyndigheten har avvecklats under 2007. Övriga föreslagna anslag i 2007 års budgetproposition kvarstår. Anslag 42:3 *Djurhälsovård* i 2007 års budgetproposition omfattar i årets budgetproposition även djurskyddsfrämjande åtgärder.

Motionerna

Vänsterpartiet föreslår i motion MJ448 delvis att 48 000 000 kr tillförs ett nytt anslag, 42:6, för Djurskyddsmyndigheten och begär i motion MJ374 yrkande 2 att Djurskyddsmyndigheten ska återinrättas. Det är enligt motionen viktigt att särskilja djurskyddet från näringsintresset. Det fanns flera brister i den dåvarande organisationen av djurskyddet när samma myndighet, Jordbruksverket, hade i uppdrag att både handlägga frågor om djurskyddet och jordbrukets produktivitet.

Motion MJ456 (s) yrkande 4 behandlar frågan om kommunernas ansvar för kontrollen av djurskyddet. Enligt motionen bör kontrollen av djurskyddet ligga kvar hos kommunerna. Där finns den lokala kunskapen och kompetensen, och där finns de djurskyddsinspektörer som har god kännedom om de lokala djurhållningar som de ska övervaka. Även i motion K382 (mp) yrkande 6 framförs kritik mot att överföra djurskyddskontrollen samt kontrollen av foder och livsmedel i primärproduktionen till statlig regi. Det finns enligt motionen både samordningsfördelar för myndigheterna och fördelar för företagen med att ansvaret för djurskyddskontroller finns på samma ställe som ansvaret för miljötillsynen.

Utskottets ställningstagande

Såsom utskottet konstaterat ovan delar utskottet regeringens uppfattning vad gäller djurpolitikens inriktning. Utskottet ställer sig även bakom regeringens förslag till indelning av de särskilda anslagen och fördelning av medel på dessa. Utskottet har dessutom i samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2007 tillstyrkt avvecklingen av Djurskyddsmyndigheten (bet. 2006/07:MJU2). Utskottet, vars inställning kvarstår, avstyrker därför motionerna MJ448 (v) i denna del och MJ374 (v) yrkande 2.

Av propositionen framgår att regeringen bereder frågan om ett eventuellt överförande av djurskyddskontrollen samt kontrollen av foder och livsmedel i primärproduktionen till statlig regi fr.o.m. 2009. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i frågan. Utskottet föreslår att motionerna MJ456 (s) yrkande 4 och K382 (mp) yrkande 6 ska lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på resultatet av den beredning som pågår i Jordbruksdepartementet.

42:1 Statens veterinärmedicinska anstalt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelstildelning med 105,4 miljoner kronor under anslaget och avslår därmed ett motionsyrkande (v) om förstärkning av anslaget med 2 miljoner kronor.

Jämför särskilda yttrandet 2 (v).

Propositionen

Anslaget används för Statens veterinärmedicinska anstalts (SVA) förvaltningskostnader. SVA är veterinärmedicinskt expert- och serviceorgan för myndigheter och enskilda och utreder bl.a. uppkomst, orsak och spridnings-sätt av sjukdomar hos djur. SVA:s uppgift är att uppnå och vidmakthålla en god djur- och folkhälsa. Arbetet bedrivs genom direkta förebyggande, diagnostiserande och bekämpande åtgärder rörande infektionssjukdomar hos djur samt genom forskning och utbildning inom dessa områden.

SVA medverkar vid bekämpande av utbrott av epizootiska och zoonotiska sjukdomar och ansvarar för Zoonoscentrum i Sverige.

SVA är nationellt veterinärmedicinskt laboratorium samt bl.a. internationell expertfunktion ("Collaborating Centre") för bioteknologibaserad diagnostik av infektionssjukdomar inom veterinärmedicinen inom ramen för OIE. SVA är även utsett till gemenskapens referenslaboratorium (CRL) för campylobacter.

SVA:s verksamhet består av anslagsfinansierade myndighetsuppgifter, avgiftsfinansierad uppdragsverksamhet och forskning. Avgifterna disponeras av myndigheten.

Uppdragsverksamhetens intäkter inklusive uppdragsforskning har jämfört med 2005 ökat från 207,5 miljoner kronor till 240,8 miljoner kronor 2006. Denna ökning beror främst på ökade externa bidrag medan uppdragsdiagnostikens omfattning är tämligen oförändrad.

För att förstärka SVA:s arbete rörande frågor om antibiotikaresistens föreslår regeringen att anslaget tillförs 2,5 miljoner kronor. Finansiering sker genom att anslag 43:10 *Livsmedelsverket* föreslås minska med motsvarande belopp.

Ett program för att följa och analysera utvecklingen av sjukdomstillstånd hos vilda djurpopulationer genomförs i samråd med Naturvårdsverket. Det finansieras med medel från det under utgiftsområde 20 uppförda anslaget 34:3 *Åtgärder för biologisk mångfald* med 3 miljoner kronor. Vidare får ytterligare högst 3 miljoner kronor under samma anslag användas för akuta åtgärder avseende sjukdomstillstånd bland vilda djurpopulationer.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 105 414 000 kr anvisas under anslag 42:1 *Statens veterinärmedicinska anstalt* för 2008.

Motionen

Vänsterpartiet förordar en höjning av anslaget med 2 000 000 kr i motion MJ448 delvis och anför att den låga löneomräkningen riskerar att slå mot SVA:s arbete. SVA bör kompenseras för detta.

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som finner regeringens förslag om medelstilleddning väl avvägt, tillstyrker propositionen avseende anslag 42:1 *Statens veterinärmedicinska anstalt* och avstyrker därmed motion MJ448 (v) i denna del. Den av riksdagen beslutade ramen för utgiftsområdet (bet. 2007/08:FiU1, rskr. 2007/08:30) medger för övrigt inte att några ytterligare medel tillförs anslaget.

42:2 Bidrag till distriktsveterinärsorganisationen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag att anvisa 98,5 miljoner kronor under anslaget.

42:3 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om att anvisa 19,7 miljoner kronor under anslaget och avslår ett motionsyrkande (v) om minskat anslag med 3 miljoner kronor. Riksdagen bifaller även regeringens förslag om bemyndigande.

Jämför särskilda yttrandet 2 (v).

Propositionen

Anslagets ändamål är att finansiera arbete för djurhälsovård i form av förebyggande hälsokontroll och djursjukdatasystem. Insatser ska begränsa skadeverkningarna av djursjukdomar och förebygga spridning av smittsamma djursjukdomar som kan överföras till både djur och människor.

Anslaget används även för djurskyddsfrämjande åtgärder, såsom forskning och utveckling m.m. inom djurskyddsområdet rörande djurskydd och utarbetande av metoder som kan ersätta djurförsök samt till prövning av nya tekniska system i djurhållningen. Anslaget används även för stöd till biodling och till djursjukdata.

Det av EU till hälften medfinansierade treåriga honungsprogrammet, totalt omfattande 13,5 miljoner kronor, beviljas för ett år i taget och löper i enlighet med EU:s budgetår under perioden den 16 oktober till den 15 oktober nästföljande år. För 2008–2010 har ett nytt svenskt honungsprogram godkänts av EU. Programmet kommer att utökas från 4 miljoner

kronor 2008 till 4,5 miljoner kronor 2009 respektive ytterligare 5 miljoner kronor 2010. Detta innebär att staten behöver åta sig framtida förpliktelser som inte ryms inom ramen för redan beviljat anslag.

Av denna anledning föreslås att regeringen bemyndigas att under 2008 för ramanslag 42:3 *Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder* fatta beslut som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 1 775 000 kr under 2009.

Regeringens ambition är att djurskyddsverksamheten ska effektiviseras och göras mer ändamålsenlig. För att stödja denna utveckling föreslår regeringen att anslaget ökas med 5 miljoner kronor 2008. Medlen är avsedda att gå till forskning och utveckling rörande djurskydd, utarbetande av metoder som kan ersätta djurförsök samt till prövning av nya tekniska system i djurhållningen.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 19 708 000 kr anvisas under anslag 42:3 *Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder* för 2008.

Motionen

Enligt motion MJ448 (v) delvis bör anslaget minskas med 3 000 000 kr avseende utveckling av djurskyddsfrågor. Dessa medel bör återföras till Djurskyddsmyndigheten som Vänsterpartiet föreslår ska återinrättas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner regeringens förslag om medelstilldelning under anslaget väl avvägt. Mot denna bakgrund tillstyrker utskottet propositionen i denna del och avstyrker motionen MJ448 (v) vad avser det aktuella anslaget. Utskottet tillstyrker även regeringens förslag om bemyndigande.

42:4 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag att anvisa 124,3 miljoner kronor under anslaget. Riksdagen bifaller även regeringens förslag om bemyndigande.

42:5 Ersättningar för viltskador m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag att anvisa 100 miljoner kronor under anslaget och avslår ett motionsförslag (v) om förstärkning av anslaget med 10 miljoner kronor. Riksdagen avslår vidare ett motionsyrkande (v) om att satsa ökade resurser på upprättande av fler rovdjurssäkra stängsel.

Riksdagen avslår även ett motionsyrkande (fp) om att utbilda herdehundar som skydd mot rovdjursangrepp på boskap. Riksdagen bifaller det bemyndigande som regeringen föreslår.

Jämför särskilda yttrandet 2 (v).

Propositionen

Anslaget används för att förebygga skada av vilt och ersättning för sådan skada. Rätten till ersättning regleras i viltskadeförordningen (2001:724).

Jägare som är över 18 år och de ungdomar under 18 år som har licens att inneha skjutvapen för jaktändamål, är enligt 49 § jaktförordningen (1987:905) skyldiga att betala viltvårdsavgift på 300 kr per år till Viltvårdsfonden. Medlen ur fonden används för att främja viltvården och andra liknande ändamål som är förenliga med jaktlagens syfte.

Jaktåret omfattar tiden den 1 juli–den 30 juni. Merparten av viltvårdsavgifterna betalas till fonden i början av jaktåret medan utgifterna är fördelade över kalenderåret.

Mot denna bakgrund föreslås att regeringen bemyndigas låta Kammarkollegiet ha tillgång till en särskild kredit för Viltvårdsfonden i Riksgäldskontoret på högst 5 000 000 kr för 2008.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 90 975 000 kr anvisas under anslag 42:5 *Ersättningar för viltskador m.m.* för 2008.

Motionerna

Vänsterpartiet yrkar i motion MJ448 delvis att anslaget förstärks med 10 000 000 kr. Stödet ska delas ut som ett bidrag till djurägare som vill vidta förebyggande åtgärder i form av rovdjurssäkra stängsel. Vänsterpartiet anför även i motion MJ375 yrkande 1 att ökade resurser bör satsas på upprättande av fler rovdjurssäkra stängsel. För att förbättra samexistensen mellan människor och rovdjur är det betydelsefullt att minimera rovdjursangrepp på tamdjur. Dessa kan i stor utsträckning åtgärdas genom förebyggande åtgärder.

I motionen MJ408 (fp) framhålls behovet av att utbilda herdehundar som skydd mot rovdjursangrepp på boskap. Utöver finansiellt stöd för förbättrade stängsel och mer effektiva inhägnader bör enligt motionen också nya grepp testas, exempelvis s.k. herdehundar som i andra länder använts framgångsrikt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner regeringens förslag om medelstildelning under anslaget väl avvägt och tillstyrker regeringens förslag i denna del. Därmed avstyrker utskottet motion MJ448 (v) i denna del och motion MJ375 yrkande 1 (v) om att satsa ökade resurser på upprättande av rovdjurssäkra stängsel. Den av riksdagen beslutade ramen för utgiftsområdet (bet. 2007/08:FiU1, rskr. 2007/08:30) medger för övrigt inte att några ytterligare medel tillförs anslaget. Regeringens förslag om bemyndigande tillstyrks av utskottet.

Som utskottet tidigare anfört (bet. 2006/07:MJU12) arbetar Viltskadecenter vid Grimsö forskningsstation med utveckling av olika förebyggande åtgärder mot rovdjursangrepp. Viltskadecenter är ett servicecenter för myndigheter, organisationer, enskilda företag och allmänheten. Centret samlar in kunskap om viltskador och de fredade viltstammarna och förmedlar denna genom information och utbildning. Viltskadecenter arbetar bl.a. med kostnadsfri rådgivning om viltskador och hur man kan förebygga dem, utbildningar om viltskadesystemet, förebyggande åtgärder och fredade viltarter, utveckling och tester av förebyggande åtgärder mot viltskador och samordning av länsstyrelsernas insatser inom viltskadeområdet. Grundprincipen i hanteringen av viltskador är att de ska förebyggas. När det gäller rovdjur och tamdjur har Viltskadecenter arbetat med förebyggande åtgärder, t.ex. rovdjursstängsel. Under senare år har centret även arbetat med att finna andra lösningar, som boskapsvaktande hundar och olika åtgärder för fåbodbrukare. Det anförda tillgodoser i allt väsentligt syftet med motion MJ408 (fp) och utskottet avstyrker därför motionen.

Livsmedelspolitik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner vad utskottet har anfört med anledning av uppföljning av de fiskepolitiska insatsernas resultat och konsekvenser för företag inom fiskeområdet (2007/08:RFR2). Riksdagen godkänner även vad utskottet anfört om regeringens redovisning av resultat för verksamhetsområdet Fiske och för övriga delar av politikområdet Livsmedelspolitik.

Propositionen

Omfattning

Politikområdet omfattar jordbruk, fiske samt verksamhetsområdet säker och bra mat. Dessutom omfattas konsumentfrämjande åtgärder inom livsmedelsområdet, statistikproduktion på jordbruks- och livsmedelsområdet,

jordbruks- och fiskeriadministration m.m. Områdets utgifter bestäms i stor utsträckning av beslut inom EU men är också till viss del, främst vad gäller verksamhetsområdet säker och bra mat, baserade på nationella beslut.

Centrala förvaltningsmyndigheter inom politikområdet är Statens jordbruksverk, Fiskeriverket, Livsmedelsverket och Livsmedelsekonomiska institutet.

Mål

Målet för livsmedelspolitiken är en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion som speglar konsumenternas efterfrågan. Ovanstående mål är beslutade av riksdagen (prop. 2004/05:1, bet. 2004/05:MJU2, rskr. 2004/05:128).

Resultatredovisning

Analys och slutsatser

Jordbruk

Som en följd av jordbruksreformen 2005 har uppfyllandet av målet att produktionen ska spegla konsumenternas efterfrågan förbättrats. Det svenska jordbruket har givits större möjligheter till att anpassa sin produktion efter marknadens efterfrågan. Förutsättningarna för produktionen påverkas förutom av den genomförda reformen även av den ökande biodrivmedelsproduktionen globalt och ökande efterfrågan av spannmål och oljeväxter som lett till prisuppgång på världsmarknaden under framför allt 2007.

De höjda målsättningarna för bioenergiproduktionen globalt och deras konsekvenser på resursbehoven från de areella näringarna bedöms bli allt viktigare de närmaste åren. Den mycket aktuella diskussionen om vad den ökande efterfrågan på bioenergi får för effekter på den globala livsmedelsituationen och vattenförbrukningen eller konkurrensen om råvaran för andra användningsområden kommer att vara i fokus.

Markpriserna har ökat kontinuerligt sedan Sverige gick med i EU. En låg räntenivå tillsammans med gällande stödnivå kan vara en förklaring till ökade markpriser då investeringskostnaden kan förbli densamma trots högre markpriser. Det är ännu för tidigt att bedöma hur en situation med ökande världsmarknadspriser kommer att påverka markpriserna, men utvecklingen hitintills visar att många jordbrukare utifrån lönsamhetskalkyler och framtida förväntningar anser att det är skäligen att investera.

Priserna på såväl jordbruksreglerade livsmedel som övriga livsmedel ökade med 10 % mellan 1996 och 2006. Det är samma ökningstakt som för konsumentpriserna i allmänhet. Priserna på jordbruksreglerade produkter har påverkats av att priserna på jordbruksvaror minskat sedan EU-inträdet.

Hur olika produktionsgrenar inom lantbruket har förändrats varierar, men överlag har en minskning i produktionsvolymen och en fortsatt utveckling mot allt större produktionsenheter kunnat noteras. Som en följd av

minskade produktionsvolymen, men också av ökade kostnader för insatsvaror, har den sammanlagda jordbrukssektorns nettoresultat minskat med mer än 20 % sedan 2000. Mellan 2004 och 2006 har det sammanlagda produktionsvärdet minskat med 13 %.

Den svenska spannmåls- och oljeväxtarealen har minskat kraftigt sedan 2004. Under 2007 har dock avräkningspriser på spannmål och oljevaxter stigit som en följd av lägre skördar, ökad bioenergiproduktion och ökad global efterfrågan på foder och livsmedel.

Den svenska animalieproduktionen har liksom vegetabilieproduktionen överlag minskat de senaste åren. Invägningen av mjölk har under första halvåret 2007 minskat med ca 5 % i förhållande till motsvarande period 2006.

För kött-, svin- och äggproducenter ser mönstret likartat ut, med en fortsatt strukturutveckling som leder till färre enheter med fler djur. Trots att de kvarvarande enheterna ofta har större besättningar har det totala antalet djur minskat från 2005 till 2006 för dessa produktionsgrenar.

Förändringar i avräkningspriset ger en indikation på förutsättningar för lönsamhet i jordbruksföretagen. Under 2007 har priserna på samtliga dessa varor stigit, varav priset för spannmål har ökat kraftigast.

Det ökade trycket på att minska kostnaderna i jordbruket kommer sannolikt att leda till att takten i strukturrationaliseringen ökar. Utvecklingen mot fler större och specialiserade jordbruksföretag kommer att fortgå och kan komma att förstärkas. I vissa fall kan företagen även förväntas komma att specialisera sig på livsmedelsförädling. För att dessa företag ska vara framgångsrika krävs det att de är konkurrenskraftiga inte bara i förhållande till andra producenter inom EU utan även i förhållande till en allt effektivare produktion i länder utanför EU. Frikopplingen av jordbruksstöden ger jordbrukarna möjlighet att minska sitt beroende av stödsystemen, vilket i sig innebär att företagen stärker sin ekonomiska konkurrenskraft. En utveckling mot fler företag som har andra verksamhetsgrenar än traditionellt jordbruk vid sidan om de större specialiserade företagen är en möjlig framtidsutsikt som också kan innebära en positiv utveckling för den regionala sysselsättningen och ekonomin.

Regeringen bedömer att verksamheten inom verksamhetsområdet överlag fungerar väl och att måluppfyllelsen till vissa delar förbättrats i förhållande till hur situationen var innan gårdsstödet infördes.

Fiske

Reformen av den gemensamma fiskeripolitiken har medfört en skärpning av politiken i syfte att uppnå ett mer uthålligt och ekosystemanpassat fiske. Fortfarande förekommer en betydande överkapacitet i fiskeflottan och överutnyttjande av fiskbestånden. Enligt Ices vetenskapliga rådgivning befinner sig många av unionens fiskbestånd fortfarande utanför biologiskt säkra gränser. Detta gäller särskilt torskbestånden i Nordsjön och Östersjön, som under hela 2000-talet legat på oförändrat låga nivåer. En positiv beståndsutveckling har dock skett för framför allt skarpsill men även för

sill i Nordsjön och till viss del för lax i Östersjön. De ökande bestånden av skarpsill i Östersjön är troligtvis en effekt av låga nivåer på torskbestånden.

Fiskbeståndens tillstånd påverkas bl.a. av illegalt fiske. Det gäller särskilt torskbestånden i Östersjön där Ices bedömning är ett illegalt fiske motsvarande ca 40 % av den fastställda kvoten, och kommissionen har presenterat en rapport om omfattningen av orapporterat fiske. Detta ställer allt större krav på kontrollmyndigheternas förmåga att genomdriva såväl den nationella politiken som den gemensamma fiskepolitiken. Detta knyter också an till de regionala rådgivande nämndernas deltagande i arbetet och de positiva effekterna av att beslut är förankrade och uppfattas som legitima.

En ny programperiod för Europeiska fiskerifonden inleds under 2007 med ett svenskt operativt program som planeras kunna påbörjas 2008. Programmet ska bidra till måluppfyllelsen.

För miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård krävs enligt Miljömålsrådets rapport ytterligare åtgärder för att nå målen. I det framtida arbetet är det enligt rådet viktigt att fokusera på det samlade marina bevarandearbetet och säkerställa att ändamålsenliga skyddsformer används. Uttag av fisk är det centrala delmålet ur fiskets synvinkel, och det är angeläget att fiskedödligheten och kvoterna baseras på de vetenskapliga råden och att kontrollen säkerställer att antagna regler följs.

Säker och bra mat

Sverige har under många år aktivt deltagit i arbetet med att utveckla de gemensamma EG-reglerna för att garantera säkra livsmedel. En grundregel i livsmedelslagstiftningen är att alla livsmedel som släpps ut på marknaden ska vara säkra. Av den information som finns tillgänglig anser regeringen dock att man kan dra slutsatsen att de allra flesta livsmedel som konsumeras i Sverige är säkra.

När det gäller befolkningens matvanor är dessa i stort sett oförändrade jämfört med föregående år. Trenden med ökande förekomst av övervikt och fetma fortsätter.

Regeringen bedömer att verksamheten inom verksamhetsområdet fungerat väl och att måluppfyllelsen är god. En sammanfattande och samlad bedömning är att resultaten av insatserna under politikområdet är i stort sett i överensstämmelse med de uppställda målen.

Politikens inriktning

Jordbruk

Regeringen eftersträvar en jordbrukspolitik som främjar konkurrenskraftig produktion styrd av konsumenternas efterfrågan, baserad på långsiktigt hållbara produktionsformer som innebär en ökad samhällsekonomisk effektivitet och sänkta budgetmässiga kostnader.

För att värna den moderna landsbygden, sund och säker mat, förnybar energi och öppna landskap ska de gröna näringarna ha likvärdiga konkurrensförhållanden gentemot övriga EU.

Som en del i detta tar Sverige till vara de möjligheter som EU:s landsbygdsprogram ger. Företagande på landsbygden kräver goda grundförutsättningar i form av en sund näringspolitik och god infrastruktur. Det är viktigt med en väl definierad äganderätt och näringsfrihet. Genom att skapa bättre förutsättningar för investeringar och innovationer stärks den lokala och regionala konkurrenskraften, vilket kan förbättra tillväxtpotentialen i hela landet.

Området karakteriseras av att det till delar grundar sig på biologisk produktion. För frågor som rör biologisk produktion är det viktigt med långsiktighet i de politiska besluten. Utgångspunkten i regeringens arbete med EU:s gemensamma jordbrukspolitik är de principer som slogs fast i riksdagen i samband med antagandet av propositionen Riktlinjer för Sveriges arbete med jordbruks- och livsmedelspolitiken inom Europeiska unionen (prop. 1997/98:142, bet. 1997/98:JoU23, rskr. 1997/98:241). Enligt riksdagsbeslutet anges tre övergripande mål för regeringens arbete med att förändra jordbruks- och livsmedelspolitiken inom EU:

- Jordbruks- och livsmedelsföretagens produktion ska styras av konsumenternas efterfrågan.
- Produktionen ska vara långsiktigt hållbar både från ekologiska och ekonomiska utgångspunkter.
- EU ska medverka till global livsmedelssäkerhet, bl.a. genom att hävda frihandelsprinciper även på jordbruks- och livsmedelsområdet.

Fortsatta reformer av den gemensamma jordbrukspolitikens behöver genomföras framför allt mot bakgrund av de höga budgetkostnaderna och den omfattande administrationen samt regelbördan för den enskilda producenten.

Under 2008–2009 kommer det att göras en översyn av reformen av den gemensamma jordbrukspolitikens som beslutades 2003. Denna översyn, som har fått beteckningen ”hälsokontrollen”, har till huvudsakligt syfte att se över den jordbruksreform som fastställts i rådets förordning (EG) nr 1782/2003. Det rör sig således inte om några genomgripande politiska förändringar även om hälsokontrollen kan förväntas bli ett avstamp för mer omfattande reformer i den pågående översynen av hela EU:s budget.

Regeringen överlämnade i maj 2007 en skrivelse till kommissionen som närmare definierar Sveriges uppfattning om vilka frågor som bör prioriteras inom hälsokontrollen. Det allmänna och långsiktiga mål som utstakas i skrivelsen är en avreglerad och marknadsorienterad jordbrukssektor utan generella stöd, där produktionen är grundad på konsumenternas efterfrågan och lever upp till reglerna för miljö, djurskydd och säkra livsmedel. Tillhandahållande av kollektiva nyttigheter såsom biologisk mångfald, öppna landskap och våtmarker är fortsatt en viktig målsättning för EU och dess medlemsstater. Regionala aspekter och klimatvillkor bör också vägas in.

Sverige förespråkar en minskning av budgetutgifterna för bl.a. jordbruksstödet samt att det i samband med EU:s budgetöversyn som planeras ske 2008–2009 görs en grundlig analys av jordbruksstödet framtida omfattning och inriktning bl.a. utifrån principerna subsidiaritet och proportionalitet. Sveriges ståndpunkt är även att snarast möjligt och senast 2013 avskaffa alla exportsubventioner, oavsett utfallet av den s.k. Doharundan. Detta skulle samtidigt ge förutsättningar för att avveckla återstående pristöd. Hälsokontrollen bör därför omfatta förslag om borttagande av interventionsstöd, avsättningsfrämjande åtgärder och exportbidrag. Vidare önskar Sverige inom ramen för hälsokontrollen avskaffa kvarvarande produktionsbegränsningar, främst trädan och kvotsystemen för mjölk och socker samt uppnå en fullständig frikoppling av direktstöden.

Regeringen avser att, inom ramen för en treårig satsning, tillsammans med näringen utarbeta en livsmedelsstrategi för hela landet. Strategin ska syfta till att stärka livsmedelsbranschens konkurrenskraft, underlätta företagande och bidra till tillväxt i hela livsmedelskedjan och på så sätt skapa fler arbetstillfällen. Genom livsmedelsstrategin avser regeringen att utveckla satsningar för att stärka livsmedelsbranschen. Målsättningen är att hela livsmedelskedjan, från råvaruproducenter till dagligvaruhandel, ska främjas genom strategin. En satsning på kunskaps- och teknikutveckling samt export är en viktig långsiktig faktor för en lönsam livsmedelssektor. Små och medelstora företag inom livsmedelssektorn ska stimuleras att växa, och den svenska livsmedelssektorns internationella konkurrenskraft ska stärkas. Den ekologiska livsmedelsproduktionen är en viktig del av arbetet.

Den genomförda reformen med frikopplade stöd innebär en stor utmaning för det svenska jordbruket. För att nå framgång gäller det att vara lyhörd för konsumenternas krav och ta till vara de mervärden som konsumenten efterfrågar.

Regeringen har redan givit Konkurrensverket i uppdrag att redogöra för de insatser verket avser att vidta för att öka små och medelstora företags möjligheter att delta i offentlig upphandling, vilket kan underlätta för småskaliga livsmedelsförädlare.

EU-medlemskapet har visat att livsmedelsförädling är viktigt, för en ökad export. Regeringen gör, utöver ovan beskrivna insatser, satsningar på livsmedelsföretag via landsbygdsprogrammet, t.ex. genom stöd för kompetenshöjande insatser och investeringar för att främja förädling. Se vidare under politikområdet Landsbygdspolitik.

Mer specifikt avser regeringen även att under tre år sänka köttkontrollavgiften för mindre slakterier. Förslaget får en direkt effekt för slakterierna och stärker i förlängningen köttproducenternas konkurrenssituation. Åtgärden kommer att genomföras under konkurrenspaketet.

Regeringen kommer att låta utreda integrationsfrågor med anknytning till de gröna näringarna och landsbygden, vilken kommer att redovisas under 2008. Ett viktigt syfte med utredningen är att identifiera områden där insatser för integration och näringslivsutveckling kan bidra till varandras måluppfyllelse.

Jordbrukets konkurrenskraft

För att värna den moderna landsbygden, sund och säker mat, förnybar energi och öppna landskap ska den svenska jordbruksnäringen ha likvärdiga konkurrensförhållanden gentemot övriga EU. Regeringens ambition är att regelverket för tvärvillkoren ska tillämpas lika i Sverige som i övriga EU.

På en gemensam EU-marknad är de nationella regelverken av stor betydelse för sektorns konkurrenskraft. Detta gäller bl.a. regelverk som rör djurskydd, miljökrav och produktionsmedelsskatter. Sverige arbetar därför aktivt på EU-nivå för att höja ambitionsnivån inom bl.a. djurskydds- och miljöskyddslagstiftningen med den svenska lagstiftningen som förebild.

Regeringen avser att stärka det svenska jordbruket och anslutande näringar för att öka deras konkurrenskraft och deras möjlighet att bidra till en ökad tillväxt. Detta uppnås bl.a. genom att ta bort ett antal register- och kontrollavgifter.

Regeringen anser att avgift inte ska tas ut vid registrering i det nyinrättade foderföretagarregistret. Inte heller bör de nationella djurregistren finansieras genom avgiftsuttag. Vidare avser regeringen att ta bort trafikregisteravgiften för traktorer. Dessa åtgärder innebär förutom minskade kostnader för näringen även en minskad administrativ börda. Under perioden 2008–2010 avser regeringen att med allmänna medel finansiera de obligatoriska TSE-kontrollerna vid slakt av nötboskap. I syfte att utjämna skillnaderna mellan mindre och större slakteriers förutsättningar avser regeringen att under tre år genomföra särskilda insatser för att sänka avgiften för köttkontroll för dessa slakterier.

Som ett led i att stärka jordbrukets, skogsbrukets och vattenbrukets konkurrenskraft bör de nuvarande gränserna för återbetalning av skatt på bränsle och återbetalning av skatt på el sänkas från 1 000 kr till 500 kr. Dessutom ändras reglerna så att hela beloppet återbetalas när väl gränsen på 500 kr är uppnådd. Ovan nämnda förslag ingår i regeringens konkurrenskraftspaket för jordbruksnäringen. Sammanlagt innebär förslagen en satsning på i genomsnitt 235 miljoner kronor per år. Satsningen bedöms få en positiv effekt på de gröna näringarna och även ge positiva effekter för företagandet på landsbygden i allmänhet.

Utöver detta anser regeringen att jordbruket, skogsbruket och vattenbruket av konkurrensskäl bör kompenseras för den föreslagna höjningen av energiskatten på diesel med 20 öre per liter för den diesel som används i arbetsmaskiner. Höjningen av energiskatten kommer därför inte att få genomslag i dessa verksamhetsområden.

För närvarande pågår ett regelförenklingsarbete både inom Regeringskansliet och vid de myndigheter som berör jordbruksnäringen. Målet för regeringens regelförenklingsarbete är att företagens administrativa kostnader för samtliga statliga regelverk ska minska med minst 25 % till hösten 2010. Regeringens syfte är också att regelförenklingsarbetet ska leda till en märkbar förändring i företagets vardag.

Fiske

I Sverige är målet för livsmedelspolitiken en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion som speglar konsumenternas efterfrågan. Detta övergripande mål är styrande även för fiskeripolitiken. Fiskeresursen ska brukas, utan att förbrukas, för att bidra till landets utveckling. Fiskeripolitiken har i Sverige en nära koppling till, och del i måluppfyllelsen av, landsbygds- och miljöpolitiken liksom de nationella miljökvalitetsmålen.

Den övergripande strategiska inriktningen för politiken ska vara ett uthålligt nyttjande av fiskbestånden i ett ekosystemperspektiv. Detta är också grunden i den gemensamma fiskeripolitiken och kräver ökad kunskap om fiskarternas roll i ekosystemet samt en anpassning av fiskeansträngningen till tillgängliga resurser. Kvaliteten på den vetenskapliga rådgivningen är därför avgörande för en ändamålsenlig fiskeriförvaltning. Sverige arbetar kontinuerligt för en förbättring och förstärkning av Ices. För att uppnå ett uthålligt fiske ska ett ökat samförstånd och erfarenhetsutbyte genom en förbättrad dialog mellan forskare, administratörer och näringen utvecklas vidare. Detta främjar ett bättre kunskapsunderlag och förvaltningsbeslutens legitimitet. Kompetensutveckling gynnar denna dialog och en anpassning av näringen. Inrättandet av regionala rådgivande nämnder kommer att ha betydelse för den framtida fiskeriförvaltningen, och nämnden för Östersjön är av särskild betydelse för det svenska fisket. En fiskerinäring och en fiskeverksamhet som är anpassade till ett hållbart nyttjande ska ha en långsiktig lönsamhet och kunna utgöra en stabil ekonomisk verksamhet med betydelse för den regionala utvecklingen. Vattenbruket, som är en utpräglad glesbygdsnäring, bör kunna bidra till denna utveckling. Genom att stärka den lokala och regionala konkurrenskraften samt skapa bättre förutsättningar för investeringar och innovationer, kan den regionala tillväxtpotentialen i hela landet stärkas. Detta innebär en fortsatt hög miljöambition i kombination med ytterligare satsningar på de nyckelområden såsom systerfiskeri och företagande, vilka anges i Lissabonstrategin och EU-kommissionens strategi för hållbar utveckling.

För att säkerställa beståndens förnyelse är det nödvändigt att förhindra illegalt fiske. Fiskerikontroll utgör i detta sammanhang en viktig del av den ansvarsfulla hushållningen med fiskresurserna. För att minska det illegala fisket och utkast av fiskefångster avser regeringen att inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken långsiktigt verka för en fiskereglering

med stort inslag av t.ex. havdagar för lämpliga bestånd i stället för fiskekvoter. Sveriges linje i de internationella förhandlingarna angående fiskekvoter ska vara i enlighet med den biologiska rådgivningen från Ices.

För en framgångsrik fiskeriförvaltning måste den svenska lagstiftningen ses över utifrån förändringar i de nationella behoven och vad gemenskapsrätten kräver.

Säker och bra mat

Efter att det moderniserade gemensamma EG-regelverket avseende hygien och kontroll har varit verksamt ett antal år är det dags för en planerlig översyn. Arbetet med denna har påbörjats och ska vara klart under 2009. I såväl denna översyn som i arbetet med att utforma gemensamma tolkningar är en genomgående svensk ambition att uppnå enklare och mindre kostsamma regler samtidigt som livsmedlens säkerhet inte äventyras.

Märkning är ett viktigt redskap för att konsumenten ska kunna välja bra och hälsosam mat efter sina önskemål och preferenser. Sveriges mål i arbetet med översynen av dels de generella märkningsreglerna, dels de specifika reglerna om näringsvärdesdeklaration är att konstruktivt arbeta för förenklade, klara och tydliga märkningsregler. Dessa bör finnas samlade i så få rättsakter som möjligt.

Problematiken med ökad förekomst av övervikt och fetma och därtill relaterade följsjukdomar hos befolkningen leder till omfattande och ökande kostnader för samhället och lidande för enskilda individer. Ett omfattande förarbete avseende kunskapsinsamling och utarbetande av verktyg har pågått hos myndigheterna i flera år. För att ändra befolkningens matvanor bedrivs ett informationsarbete riktat såväl till konsumenter som till dem som serverar mat i bl.a. restauranger och skolmatsalar.

Revisionens iakttagelser

Samtliga årsredovisningar för myndigheterna inom politikområdet har av Riksrevisionen bedömts vara i allt väsentligt rättvisande.

Utskottets ställningstagande

Utskottets uppföljning av de fiskepolitiska insatsernas resultat och konsekvenser för företag inom fiskeområdet

Bakgrund

Miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp har genomfört en uppföljning av vilka resultat och konsekvenser som de fiskepolitiska insatserna får för företag inom yrkesfiske, vattenbruk och fisketurism. Syftet med uppföljningen har varit att ge utskottet ett fördjupat beslutsunderlag. Utskottet har beslutat att publicera rapporten (2007/08: RFR3) och att redovisa uppföljningen i detta betänkande. Uppföljningen bygger på intervjuer med dels fiskeföretag och företrädare för lokala och regionala myndigheter i Kalmar, Västerbottens och Västra Götalands län,

dels representanter för centrala myndigheter och andra aktörer. Dessutom bygger uppföljningen på studier av tidigare utredningar, statistik och rapporter inom området. Rapporten i sammanfattning fogas till detta betänkande, se *bilaga 4*.

Yrkesfiske

Utskottet konstaterar att yrkesfisket står inför olika problem. Många fiskbestånd befinner sig utanför biologiskt säkra gränser och havsmiljön är utsatt för olika hot. Flera av problemen inom fisket måste lösas på EU-nivå. Sverige bör även fortsättningsvis lyfta fram de problem som den gemensamma politiken medför för företagen och särskilt det småskaliga fisket. Det krävs en helhetssyn på fortsatta insatser för fiskens roll i ekosystemet. Det bör lyftas fram att fisk är ett nyttigt och betydelsefullt livsmedel. Problemen kring distributionen av fisk och konsumenters tillgång till färsk fisk bör uppmärksammas i det fortsatta arbetet. Vidare krävs en allsidig information om svenskt fiske i förhållande till de problem kring utfiskning, illegalt fiske och andra frågor som diskuteras i bl.a. medierna.

Utskottet konstaterar att målet för omstruktureringen av fiskeflottan har varit otydligt. De fiskepolitiska insatserna har ännu inte varit tillräckliga för att skapa en anpassning av fiskekapaciteten i förhållande till fiskemöjligheterna. Fiskeflottan bör få en sådan struktur att fiskeresursen säkras samtidigt som yrkesfisket ges rimliga förutsättningar att verka inom ramen för en hållbar utveckling. Den s.k. tonnagehandeln har medfört en ökad regional obalans och försvårat nyrekrytering till näringen, varför det nog bör följas hur den påverkar näringen och det småskaliga fisket. Det är angeläget att olika intressenter deltar i omstruktureringsarbetet. En redovisning och analys av hur sammansättningen av fiskeflottan förändras över tiden och en belysning av effekterna för det småskaliga fisket efterlyses. Det finns en positiv inställning till det småskaliga fisket, men flera av de insatser som har genomförts har lett till problem för i första hand de småskaliga yrkesfiskarna. Det finns enligt utskottets uppfattning utvecklingsmöjligheter för det småskaliga fisket som bör värnas i den fortsatta omstruktureringen.

I likhet med uppföljnings- och utvärderingsgruppen finner utskottet att strukturstödets effekt på fiskenäringen är oklar. När det gäller skrotningsbidraget finns indikationer på att det är de fartyg som har åstadkommit det minsta uttaget av fisk som har skrotats, varför det kan sägas vara oklart om syftet med skrotningsbidraget har uppfyllts. Bidragen borde kunna göras mer träffsäkra och inriktas på de delar av fiskeflottan som har överkapacitet. Det är viktigt att skrotningsbidraget inte går ut över det småskaliga fisket. Ansökningsprocessen kring strukturstöden upplevs av företagen som så komplicerad att företag kanske till och med avstår från att söka strukturbidrag. För att öka effektiviteten i medlen är det viktigt att närmare analysera de problem som företagen har mött, bl.a. vad gäller orsakerna till den låga användningen av strukturstöden och strukturstödets

inriktning. De administrativa rutinerna kring strukturstöden bör kunna för-
enklas och åtgärder vidtas för att öka kännedomen i berörda kommuner
och regioner om strukturstöden inom fiskeområdet.

Det är i näringens intresse att fisket bedrivs i samklang med en hållbar
utveckling. Olika insatser görs för att styra fisket i en sådan riktning, bl.a.
genom att den vetenskapliga rådgivningen ska vara utgångspunkt för de
resurspolitiska besluten. Utskottet konstaterar att det finns problem i det
nuvarande kvotsystemet. I det fortsatta arbetet bör frågan om fiskestopp
och dess konsekvenser för det småskaliga fisket beaktas. En konsekvens
av kvotsystemet är att fisk kastas tillbaka i havet, vilket leder till en så
hög fiskedödlighet att det i många fall kan sägas vara ett direkt hot mot
fiskbestånden. Detta är ett stort problem, och åtgärder bör vidtas för att
minimera utkast av fisk.

Från fiskenäringen har kritik framförts mot insatserna för laxen och
ålen. Ett stort problem är att ål och lax dör i kraftverksturbiner, varför det
är viktigt att vattendomar omprövas eller andra åtgärder vidtas så att pro-
blemen löses. Statens insatser för att begränsa sälars och skarvars skador
på yrkesfisket har till viss del förbättrat det småskaliga fiskets situation,
men säl och skarv är fortfarande ett stort problem för yrkesfisket.

Det framgår av uppföljningsrapporten att från företagens synvinkel präg-
las fiskeförvaltningen av kortsiktighet, vilket gör det svårt att planera
verksamheten. Utskottet anser att fortsatta ansträngningar bör göras för att
förbättra förhållandet mellan fiskare, forskare och myndigheter, bl.a.
genom att engagera yrkesfiskarna i förvaltningen. Som exempel kan näm-
nas att omställningen av lax- och ålfisket bör kunna genomföras på ett
hållbart sätt i samverkan med yrkesfiskarna. Utskottet vill även hänvisa till
den modell som tillämpas i Danmark när det gäller samarbete mellan fiske-
näringen och forskningen i att bl.a. planera och koordinera fiskeundersök-
ningarnas insamling av biologiska data ombord på danska fiskefartyg. Det
är vidare viktigt med tydliga och långsiktiga regler som förstås och accep-
teras inom fiskeområdet. Regelförenklingsarbetet bör drivas vidare, och det
kan vara värt att överväga om samma regelverk ska gälla för alla yrkesfis-
kare i de fall som reglerna i dag sammanfaller. Kravet på yrkesfiskelicens
kan vara ett hinder för att utveckla fisketurismen, vilket är en fråga som
behöver lösas. I det fortsatta arbetet bör jämställdhetsarbetet i samband
med yrkesfiskelicenser uppmärksammas. När det gäller förädlingen av fisk-
råvaran är det nödvändigt att uppmärksamma de små livsmedelsproducen-
terna och deras särskilda förutsättningar.

Vattenbruk

Det är svårt att få en tydlig bild av det svenska vattenbruket. Ett flertal
olika problem har uppmärksammats. Vattenbruket har en potential att expan-
dera, men i praktiken har inte mycket hänt. Det är därför viktigt att
problemen lyfts fram och åtgärdas. Det finns bl.a. behov av en genomgri-

pande analys av näringen och dess kapacitet för tillväxt. Aktörerna inom området måste få tydliga signaler om att de problem och hinder som har uppmärksammats i uppföljningen kan undanröjas.

Utskottet konstaterar att det finns ett flertal problem kring tillståndsgivning och tillsyn. Tillståndsgivningen är dyr och komplicerad, och tillsynen ser olika ut i olika delar av landet. Både tillståndsgivning och tillsyn bör kunna förenklas och göras mer likformig över landet, samtidigt som höga miljökrav upprätthålls. Det kan finnas behov av en läns- och kommunövergripande kompetensutveckling för berörda tjänstemän inom tillstånds- och tillsynsmyndigheterna.

Det är svårt att dra några slutsatser om strukturstödets måluppfyllelse. Utskottet utgår från att de problem kring stöden som har framkommit i uppföljningen tas till vara i arbetet med den nya strukturfondsperioden.

Myndighetsbilden för statens insatser gentemot vattenbruksnäringen är splittrad. Det är därför viktigt att tydliggöra myndigheternas ansvarsområden och att samordna deras insatser. Centralt är också att vattenbruksfrågor prioriteras tydligare av myndigheterna.

Fisketurism

Sverige har goda förutsättningar för fiske- och upplevelseturism. Samtidigt finns det olika problem för denna nya näring, bl.a. vad gäller rådigheten över fiskresursen. Det finns ett visst konkurrensförhållande mellan yrkesfiske och fritidsfiske, bl.a. när det gäller laxfiske. Det är viktigt att både yrkesfisket och fisketurismen kommer till tals i förvaltningsfrågor.

Det är viktigt att det tydliggörs vilken myndighet som har huvudansvaret för frågor rörande fisketurism.

Vattenkraftsproduktionen medför stora problem, varför det också är viktigt att vattendomar omprövas eller andra åtgärder vidtas och att problem med fisk som fastnar i kraftverksturbiner löses.

Fortsatt uppföljning och utvärdering m.m.

Det är viktigt att fortsättningsvis uppmärksamma de olika frågor som utskottet har lyft fram i denna uppföljning kring yrkesfiskets, vattenbrukets och fisketurismens betydelse för möjligheten att uppnå det av riksdagen beslutade målet för livsmedelspolitiken. Resultatet bör följas upp i bl.a. regeringens årliga resultatredovisningar till riksdagen i budgetpropositionen.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad utskottet har anfört i fråga om de fiskepolitiska insatsernas resultat och konsekvenser för företag inom fiskeområdet.

Utskottets uppföljning av regeringens resultatredovisning för verksamhetsområdet Fiske och övriga delar av politikområdet Livsmedelspolitik

Riksdagen har beslutat att målet för livsmedelspolitiken är en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion som speglar konsumenternas efterfrågan. Miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp har på utskottets uppdrag gjort en genomgång och analys av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2008 vad gäller fiskeområdet och övriga delar av livsmedelsområdet. Utskottet har i sin analys av materialet utgått från de synpunkter som utskottet har lämnat i samband med tidigare uppföljningar. Utskottet vill sammanfattningsvis redovisa följande bedömningar. Rapporten fogas till detta betänkande, se *bilaga 5*.

Ekologiskt hållbart fiske

Det är utifrån regeringens redovisning i årets budgetproposition svårt att göra en helhetsbedömning av resultatet av de statliga insatserna i förhållande till den ekologiska delen av målet för livsmedelspolitiken. Utskottet kan konstatera att en alltför stor andel av det svenska saltvattensfisket sker på fiskbestånd som har osäker beståndsstatus eller till och med är utanför biologiskt säkra gränser. Utskottet delar därmed regeringens bedömning att det finns en brist i måluppfyllelsen vad gäller det kvotreglerade fisket.

Regeringens redovisning av andelen svenskt fiske som sker på osäkra bestånd och bestånd utanför biologiskt säkra gränser ger enligt utskottets bedömning förbättrad resultatinformation om i vilken grad som riksdagens mål om en ekologiskt hållbar livsmedelsproduktion är på väg att uppnås. Utskottet anser att indikatorn bör preciseras och att det är viktigt att följa den fortsatta utvecklingen av denna redovisning. Utskottet ifrågasätter, liksom förra året, om redovisningen av antalet överskridanden av fiskekvoter verkligen mäter måluppfyllelse. Det vore dessutom önskvärt om även resultatet av statens insatser för sötvattensfiske, vattenbruk och fisketurism kunde omfattas av resultatindikatorerna.

Det lämnas inte någon närmare redovisning av vilken inverkan som olika statliga insatser har på fiskbestånden. I budgetpropositionen ges inte heller någon redovisning av insatsernas betydelse för fiskenäringens ekologiskt hållbara utveckling.

I likhet med föregående år anser utskottet att det är angeläget att det görs en uppföljning av vilka resultat som uppnås genom en förstärkning av fiskekontrollen.

Socialt hållbart fiske

Det är utifrån regeringens redovisning svårt att bedöma resultatet av de statliga insatserna i förhållande till den sociala delen av det av riksdagen beslutade målet för livsmedelspolitiken.

Det är otydligt i vilken grad som indikatorn genomförandetakten för fiskeprogrammen mäter de statliga insatsernas betydelse för landsbygdens utveckling. Utskottet anser dessutom att det är svårt att bedöma om indikatorn pekar på ett positivt eller negativt resultat.

Utskottets påpekande från förra året om att regeringens resultatredovisning tydligare bör inriktas på resultat har inte fått något tydligt genomslag i årets resultatredovisning. Utskottet gör även i år bedömningen att resultatredovisningen i högre grad bör inriktas på att redovisa faktiskt uppnådda resultat och inte insatser.

Det görs ingen redovisning av fiskenäringens betydelse för olika regioner, t.ex. fiskeflottans regionala fördelning.

Ekonomiskt hållbart fiske

Det är utifrån regeringens redovisning svårt att göra en helhetsbedömning av resultatet av de statliga insatserna i förhållande till den ekonomiska delen av målet för livsmedelspolitiken. Utskottet kan konstatera att regeringen har tagit fram en ny indikator, förädlingsvärdet per anställd. Denna indikator visar stora fluktuationer i förädlingsvärdet mellan åren när det gäller yrkesfiske, medan utvecklingen har varit mer stabil inom fiskberedningsindustrin. Indikatorn ger riksdagen mer relevant information om lönsamheten inom delar av yrkesfisket än tidigare. Utskottet delar regeringens bedömning att lönsamheten inom saltvattensfisket är svag, medan utvecklingen i beredningsindustrin synes vara mer stabil.

Det är oklart hur redovisningen av det ökade landningsvärdet per yrkesfiskelicens ska tolkas och relateras till övrig resultatinformation som visar på försämrad lönsamhet inom yrkesfisket.

Utskottet anser att det är mycket angeläget att utvecklingsarbetet kring indikatorer fortsätter så att resultaten inom alla delar av yrkesfisket, vattenbruket och fisketurismen kan redovisas till riksdagen.

Det lämnas ingen redovisning och analys av strukturförändringen inom yrkesfisket, bl.a. utvecklingen för det småskaliga fisket och hur skrotningssbidraget har använts. Utskottet anser att det är mycket viktigt att en sådan redovisning och analys görs årligen.

Övrigt inom fiskeområdet

Enligt utskottets uppfattning vore det mycket värdefullt om den sammanvägda helhetsbedömningen av utvecklingen inom fiskeområdet kan utvecklas.

Även i årets uppföljning skulle riksdagens fortsatta analyser av redovisade resultat underlättas om regeringen gjorde en egen bedömning av de olika insatserna och hur de bidrar till att nå målen.

Utskottet konstaterar att regeringen ännu inte har tagit fram några indikatorer för konsument- och intressentaspekterna. Det vore värdefullt om konsumentaspekten ingick i regeringens fortsatta arbete med att utveckla resultatindikatorer inom fiskeområdet.

Småskalig livsmedelsproduktion

Ett antal insatser för att stärka den småskaliga livsmedelsproduktionen redovisas i årets budgetproposition. Det görs dock inte någon redovisning av resultatet av de insatser som har vidtagits för att förbättra förutsättningarna för den småskaliga livsmedelsproduktionen. Utskottet anser att det är mycket viktigt att sådana redovisningar görs i kommande budgetpropositioner.

Det vore värdefullt om riksdagen fick en resultatskrivelse med en samlad redogörelse för de åtgärder som har vidtagits med anledning av utskottets uppföljning av den småskaliga livsmedelsproduktionen och en fördjupad analys av resultatet av dessa åtgärder.

Verksamhetsområdena Jordbruk samt Säker och bra mat

Det är utifrån regeringens redovisning svårt att göra en helhetsbedömning av resultatet av de statliga insatserna inom områdena Jordbruk samt Säker och bra mat. För jordbruksområdet är det utifrån redovisade resultat svårt att bedöma om insatserna bidrar till att uppnå det livsmedelspolitiska målets ekologiska och sociala dimensioner. När det gäller målets ekonomiska dimension visar indikatorerna att det ekonomiska resultatet för jordbruket har försämrats samtidigt som mark- och arrendepriiser har ökat och strukturrationaliseringen har fortsatt. För området Säker och bra mat delar utskottet regeringens bedömning att det utifrån redovisade indikatorer inte går att dra några entydiga slutsatser om statens insatser har bidragit till att uppnå målet för livsmedelspolitiken.

Det redovisas ingen indikator för att följa upp den ekologiska delen av det livsmedelspolitiska målet inom jordbruksområdet. Det är även oklart hur målets konsumentaspekter mäts inom jordbruksområdet. Utskottet anser även att det är mycket angeläget att utveckla vilken koppling som indikatorerna inom området Säker och bra mat har till det livsmedelspolitiska målet.

Utskottet anser att regeringens resultatredovisning har blivit tydligare, men det finns fortfarande utrymme för vissa förbättringar när det gäller t.ex. att skilja på vad som är insatser, resultat och omvärldsanalys. Utskottet menar vidare bl.a. att tydliga tidsserier bör redovisas för samtliga indikatorer.

Fortsatt utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning m.m.

I likhet med föregående år vill utskottet avslutningsvis framhålla vikten av att miljö- och jordbruksutskottets ställningstaganden vad gäller ekonomisk styrning uppmärksammas i det fortsatta utvecklingsarbetet.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad utskottet har anfört i detta avsnitt.

43:1 Statens jordbruksverk

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag att förstärka anslaget med 99,5 miljoner kronor och anvisar därmed 416 miljoner kronor under anslaget. Riksdagen avslår motionsyrkanden om att minska anslaget med 16 miljoner kronor (v), att öka anslaget med 40 miljoner kronor (mp) och om medel för att utreda åkermarkens bördighet (mp). Riksdagen avslår även ett yrkande rörande Jordbruksverkets regleringsbrev (mp). Riksdagen bifaller regeringens förslag att låta Jordbruksverket ha tillgång till en kredit på myndighetens särskilda räntekonto.

Jämför reservation 2 (mp).

Jämför särskilda yttrandena 2 (v) och 3 (mp).

Propositionen

Anslaget används för Statens jordbruksverks förvaltningskostnader, länsstyrelsernas kostnader för ajourföring av blockdatabasen, Tullverkets särkostnader för exportbidragskontroller m.m.

Jordbruksverket uppbär och disponerar avgifter som härrör från foderkontroll, foderanläggningssystem m.m.

Eftersom utbetalningarna av EU-stöd ersätts i efterskott från EU-budgeten uppstår ett kreditbehov för Jordbruksverket, vilket regeringen bedömer till 8,1 miljoner kronor för 2008. Till följd av detta föreslås att regeringen bemyndigas att låta Statens jordbruksverk ha tillgång till en kredit på myndighetens särskilda räntekonto för EU-verksamhet i Riksgäldskontoret på högst 8 100 miljoner kronor.

Eftersom Jordbruksverket sedan den 1 juli 2007 ansvarar för djurskyddsfrågorna tillförs anslaget 44,5 miljoner kronor fr.o.m. 2008.

Från anslag 43:1 *Statens jordbruksverk* överförs 5 miljoner kronor 2008 till anslag 42:3 *Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder*.

Regeringen föreslår att 415 988 000 kr anvisas under anslaget för 2008.

Motionerna

Miljöpartiet anför i motion MJ428 yrkande 2 delvis att anslaget till Jordbruksverket för djurskyddsarbete bör öka med 40 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Enligt Vänsterpartiets partimotion MJ448 delvis bör anslaget minska med 16 miljoner kronor. Kritiken mot regeringens beslut att lägga ned Djurskyddsmyndigheten och överlåta ansvaret för djurskyddsfrågorna till Jordbruksverket kvarstår. Motionärerna avvisar därför ökade medel för djurskyddsverksamhet till Jordbruksverket.

Det bör enligt motion MJ427 (mp) yrkandena 1 och 2 utredas om det är möjligt att anvisa Jordbruksverket och länsstyrelserna medel för att göra en ny nationell kartering av åkermarkernas bördighet och för att på ett övergripande plan kunna bevaka intresset av att bevara åkermarken.

Enligt motion MJ465 (mp) yrkande 16 bör det anges i Jordbruksverkets regleringsbrev att verket bör ändra sina föreskrifter så att biogasproduktion från gödsel gynnas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i att för att stärka näringens konkurrenskraft och för att förenkla för företagen bör kostnaden för registrering av foderanläggningar täckas av anslagsmedel. Ingen avgift bör tas ut. Regeringen föreslår därför att 7 miljoner kronor tillförs anslaget under 2008. Från och med 2009 beräknas anslaget öka med 3 miljoner kronor.

I likhet med regeringen anser utskottet att avgifter för inrapportering till nöt-, gris-, fjäderfä-, får-, get- samt exportpassregister och register för djurmärken bör tas bort för att förenkla för företagen och stärka näringens konkurrenskraft. Anslag 43:1 *Statens jordbruksverk* föreslås därför öka med 22 miljoner kronor 2008.

Utskottet anser även att de obligatoriska TSE-kontroller som utförs vid slakt av nötkreatur under tre år ska bekostas med allmänna medel. Nedsättningen av avgiften kommer att genomföras i enlighet med kommissionens förordning (EG) nr 1857/2006 av den 15 december 2006 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i fördraget om statligt stöd till små och medelstora företag som är verksamma inom produktion av jordbruksprodukter och om ändring av förordning (EG) nr 70/2001, EUT L 358, 16.12.2006. Anslaget föreslås därför öka med 26 miljoner kronor per år under perioden 2008–2010.

När det gäller de frågor om jordbruksmark som tas upp i motion MJ427 (mp) konstaterar utskottet inledningsvis att enligt 3 kap. 4 § miljöbalken får brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Utskottet har erfärut att de båda frågor om åkermark som tas upp i motionen är föremål för överväganden inom Regeringskansliet. Enligt inhämtade uppgifter kan frågan om att låta åkermark utgöra riksintresse komma att övervägas i en utredning. Vidare övervägs att avsätta medel för att genomföra utvidgning av den jordartskartering som görs inom ramen för miljöövervakningen. Utskottet vill också hänvisa till att ett förslag till EG-direktiv om inrättande av rambestämmelser för markskydd (KOM/2006/0232) bereds för närvarande. Syftet med ramdirektivet är att bevara markens förmåga att bl.a. producera biomassa i jord- och skogsbruk, och enligt förslaget ska markskyddsaspekterna integreras i annan sektorpolitik. Medlemsstaterna ska kartlägga och bedöma konsekvenserna för markprocesserna särskilt när det gäller regio-

nal planering m.m. (2006/07:FPM45). Jordbruksministern lämnade den 27 mars 2007 information om direktivförslaget i överläggning med miljö- och jordbruksutskottet enligt 10 kap. 3 § riksdagsordningen.

Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning av medelsbehovet under anslaget och tillstyrker regeringens förslag. Mot den bakgrunden och med hänvisning till vad utskottet anfört ovan avstyrker utskottet motionerna MJ427 (mp) yrkandena 1 och 2, MJ428 (mp) yrkande 2 och MJ448 (v) i berörda delar. Den av riksdagen beslutade ramen för utgiftsområdet (bet. 2007/08:FiU1, rskr. 2007/08:30) medger för övrigt inte att några ytterligare medel tillförs anslaget.

När det gäller frågor om arbetsfördelningen mellan regeringen och riksdagen anges det i 1 kap. 6 § regeringsformen att regeringen styr riket. Den är ansvarig inför riksdagen. Enligt 11 kap. 6 § regeringsformen lyder statliga förvaltningsmyndigheter under regeringen (om myndigheten inte är en myndighet under riksdagen). Regeringen utfärdar föreskrifter för förvaltningen inom ramen för sin normgivningskompetens enligt 8 kap. regeringsformen, och den anvisar medel för myndigheternas verksamhet inom ramen för riksdagens budgetbeslut enligt 9 kap. Förvaltningsmyndigheterna är i princip skyldiga att följa de föreskrifter av allmän natur eller direktiv i särskilda fall som regeringen meddelar. Rätten att meddela direktiv för särskilda fall är dock begränsad, jfr 11 kap. 7 § regeringsformen.

Genom regleringsbrev ställer regeringen anslagen till förfogande åt underordnade myndigheter. I författningar eller i andra direktiv i samband därmed kan regeringen meddela ytterligare dispositionsföreskrifter, förutsatt att det inte strider mot vad riksdagen beslutat (prop. 1973:90 s. 346). Regleringsbreven är ett av regeringens viktigaste styrinstrument gentemot myndigheterna. I regleringsbrevet ställer regeringen krav på vad myndigheten ska utföra under året och anger de ekonomiska förutsättningarna för verksamheten (jfr bet. 2006/07:KU2y). Enligt utskottets uppfattning står motion MJ465 (mp) yrkande 16 inte i överensstämmelse med de principer som bör gälla i fråga om ansvarsfördelningen mellan riksdagen och regeringen. Motionsyrkandet bör avslås.

43:2 Bekämpande av växtsjukdomar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag att anvisa 3 miljoner kronor under anslaget.

43:3 Gårdsstöd och djurbidrag m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag att anvisa 6 874,8 miljoner kronor under anslaget och avslår en motion om tidpunkt för utbetalning av gårdsstöd (m). Riksdagen bifaller även regeringens förslag till bemyndigande.

Propositionen

Från anslaget utbetalas gårdsstöd (fr.o.m. 2007 ingår mjölkbidraget i gårdsstödet), handjursbidrag, stöd för proteingrödor, energigrödor, stöd för kontrakterad stärkelsepotatis, stöd för kvalitetscertifiering, stöd för marknadsföring och deltagande i mässor samt bidrag från EU för bekämpande av djursjukdomar. Stöden är gemensamma för hela EU och finansieras helt från EU-budgeten. För att få gårdsstöd måste brukarna förutom att bruka marken även ha stödrätter för motsvarande areal jordbruksmark. Ett villkor för gårdsstöd är att en del av marken tas ur livsmedels- eller foderproduktionen. Ett annat villkor för fullt utbetalt stöd är att de s.k. tvärvillkoren är uppfyllda. Bidragen är begränsade antingen i takbelopp i euro på nationell nivå, t.ex. gårdsstöd eller maximal areal inom EU, t.ex. stöd till energigrödor. Det finns även kombinationer av landskvot och takbelopp, t.ex. handjursbidraget.

För handjursbidraget finns utöver landskvoten på 250 000 bidrag i varje åldersgrupp ett takbelopp på totalt 36 323 000 euro, motsvarande 326 300 000 kr med 2005 års växelkurs. För stödåret 2006 har bidragsbeloppet för handjursbidraget dragits ned med 2,8 %. Detta har gjorts för att inte beloppstaket ska överskridas. Utnyttjandegraden för handjursbidraget respektive mjölkbidraget för 2006 var 99,4 % respektive 99,8 %.

Med hänsyn tagen till beräknade ekonomiska åtaganden föreslås att regeringen bemyndigas att under 2008 avseende ramanslag 43:3 Gårdsstöd och djurbidrag m.m. godkänna stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 170 miljoner kronor under 2009.

Regeringen föreslår att 6 874 798 000 kr anvisas under anslaget för 2008.

Motionen

Enligt motion MJ237 (m) bör gårdsstödet från EU betalas ut senast i november månad. Det är en fördel att liksom övriga Europa få pengar i oktober eller november.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelstilldelning under anslaget och förslaget till bemyndigande.

Riksdagen uttalade vid förra årets budgetbehandling att utbetalningarna av EU:s jordbruksstöd ska ske samma år som stödet avser och att reglerna för dessa utbetalningar ska vara tydliga och långsiktiga (bet. 2006/07: MJU2). Tidigareläggningen av utbetalningen av förra årets gårdsstöd var inte någon tillfällig åtgärd utan EU:s stöd till svenska lantbrukare skulle även i fortsättningen betalas ut i slutet av det år som stödet avser. En sådan förändring innebär enligt uttalandet att gårdsstödet för år 2007 också kommer att utbetalas i december samma år.

Utskottet har tidigare uttalat att det är viktigt att de olika EU-stöden betalas ut så tidigt som möjligt under året och att det är angeläget att de lantbrukare som uppbär gårdsstöd eller djurbidrag m.m. kan förutse utbetalningstillfällena för att på så vis närmare kunna planera sin verksamhet (bet. 2005/06: MJU2). Enligt artikel 28 i rådets förordning (EG) nr 1782/2003 av den 29 september 2003 om upprättande av gemensamma bestämmelser för system för direktstöd inom den gemensamma jordbrukspolitiken m.m. ska utbetalningarna som huvudregel göras en gång per år under perioden den 1 december–30 juni följande kalenderår.

Utskottet har inhämtat från Jordbruksdepartementet att frågan om att påbörja utbetalningen från den 16 oktober i stället för den 1 december har diskuterats i den s.k. direktstödskommittén (jfr EG/1782/2003). Kommittén fann emellertid att en sådan utbetalning hindras av rådets förordning (EG) nr 1290/2005 om finansieringen av den gemensamma jordbrukspolitiken. Vid exceptionella händelser kan det dock gå att bevilja forskott på direktstöden från den 16 oktober. Landsbygdsstöden däremot betalas ut allt eftersom det administrativa arbetet (främst kontroller) är gjort, vilket medför att vissa stöd betalas ut tidigare än andra och att utbetalningstidpunkt kan variera mellan åren. Utskottet föreslår att motion MJ237 (m) avstyrks med det anförda.

Anslagen 43:4 och 43:5

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag att anvisa 1 007,5 miljoner kronor under anslag 43:4 *Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter* och 75,5 miljoner kronor under anslag 43:5 *Räntekostnader för forskotterade arealersättningar m.m.* Riksdagen bifaller även förslaget om bemyndigande under anslag 43:4.

43:6 Fiskeriverket

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag att anvisa 137,2 miljoner kronor under anslaget, vilket innebär en förstärkning med 7 miljoner kronor, och avslår därmed ett yrkande om att förstärka anslaget med 4 miljoner kronor (v). Riksdagen avslår också ett yrkande om samordnad fiskekontroll (s).

Jämför särskilda yttrandena 1 (s) och 2 (v).

Propositionen

Anslaget används för Fiskeriverkets förvaltningskostnader. Fiskeriverket ska medverka i Sveriges strävan att inom den gemensamma fiskeripolitiken uppnå ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart fiske och vattenbruk och medverka till att miljö kvalitetsmålen uppnås samt följa, utvärdera och hålla regeringen informerad om fiskresursernas tillstånd och utvecklingen inom fiskerinäringen. Vidare ska Fiskeriverket bidra till en livskraftig och miljöanpassad livsmedelsproduktion till nytta för konsumenterna, medverka till att öka allmänhetens fiskemöjligheter samt främja och bedriva forskning och utvecklingsverksamhet inom fiskets område. Verket ska även medverka i genomförandet av politiken för regional utveckling, bistå regeringen och medverka i arbetet med internationella fiskefrågor och förhandlingar samt ha det övergripande ansvaret för fiskerikontrollen.

Fiskeriverket bedriver uppdragsverksamhet och tjänsteexport. För budgetåret 2006 erhöll Fiskeriverket 35 miljoner kronor i avgiftsintäkter från sin uppdragsverksamhet och tjänsteexport. Avgiftsintäkterna får disponeras av Fiskeriverket. Avgiftsintäkterna i uppdragsverksamheten härrör från Fiskeriverkets undersökningsfartyg, utredningskontor och laboratorier. Även Fiskeriverkets tjänsteexport är inkluderad och hänförs till internationell konsultverksamhet, i första hand grundad på ett avtal med Sida och s.k. twinningprojekt inom ramen för EU:s förmedlemskapsstrategi.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 137 192 000 kr anvisas under anslaget för 2008.

Motionerna

I motion MJ448 (v) föreslås att anslaget ökas med 4 miljoner kronor för administrativ verksamhet med Gröna jobb m.m.

Enligt motion MJ456 (s) yrkande 9 behöver ytterligare resurser inte tillföras kontrollsystemet för tillfället. En annan inriktning av kontrollen förespråkas med en verksamhet som präglas av mer effektivitet och mindre kvantitet.

Utskottets ställningstagande

Som anförs i propositionen överförs för arbete med åtgärder som syftar till att uppnå miljö kvalitetsmålen i enlighet med miljöpropositionen (prop. 2004/05:150) till anslag 43:6 *Fiskeriverket* 7,7 miljoner kronor fr.o.m. 2006, ytterligare 2,7 miljoner kronor fr.o.m. 2007 och ytterligare 5 miljoner kronor fr.o.m. 2008 från utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård anslag 34:3 *Åtgärder för biologisk mångfald*.

För arbetet med främst fiskerikontrollen föreslår regeringen att anslag 43:6 *Fiskeriverket* ökas med 7 miljoner kronor fr.o.m. 2008. Finansiering sker genom att anslag 44:1 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* minskas med motsvarande belopp. Regeringen föreslår även att anslag 43:6 *Fiskeriverket* minskas med 5 miljoner kronor fr.o.m. 2008.

Utskottet, som finner regeringens förslag om medelstillelning under anslaget väl avvägt, tillstyrker regeringens förslag i denna del. Med konstaterandet att den i motion MJ448 (v) yrkade höjningen av anslaget inte ryms inom den av riksdagen fastställda ramen för utgiftsområdet avstyrker utskottet berörd del av motionerna MJ448 (v) och MJ456 (s) yrkande 9.

43:7 Strukturstöd till fisket m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag att anvisa 28 miljoner kronor under anslaget och avslår yrkanden om att öka anslaget med 15 miljoner (s) respektive 50 miljoner kronor (mp).

Jämför särskilda yttrandena 1 (s) och 3 (mp).

Propositionen

Anslaget används framför allt för nationellt stöd till åtgärder som medfinansieras av EU inom ramen för strukturåtgärder inom fiskerinäringen. Anslaget kan även användas för medfinansiering av andra EG-projekt som ligger i linje med strukturprogrammen.

Regeringen föreslår att 28 miljoner kronor anvisas under anslag 43:7 *Strukturstöd till fiske m.m.* för 2008.

Motionerna

Miljöpartiet föreslår i motion MJ428 yrkande 2 delvis att anslaget ökas med 50 miljoner kronor utöver regeringens förslag. Regeringen bör ta fram en handlingsplan för att minska överkapaciteten i den svenska fiskeriflotten, med början i torskfiskeflotten. Det behövs tydliga prioriteringar.

Socialdemokraterna föreslår i motion MJ456 yrkande 8 delvis en höjning av anslaget med 15 miljoner kronor för omställningen till ett långsiktigt hållbart fiske. I motion MJ417 (s) yrkande 3 anförs att det småskaliga kustnära fisket bör prioriteras. Även i motion Fi277 (s) yrkande 116 framhålls behovet av ökat stöd till fiskerinäringen.

Utskottets ställningstagande

Som regeringen anför inleds en ny programperiod för stöd från Europeiska fiskerifonden under 2007. Det svenska programmet för fiskerinäringen avseende perioden 2007–2013 kommer att börja genomföras under 2008. Finansieringen från Europeiska fiskerifonden uppgår till totalt närmare 55 miljoner euro. Över sjuårsperioden blir då en genomsnittlig årlig budgetram ca 7,9 miljoner euro. För att erhålla hela Sveriges tilldelning från EU-budgeten måste nationell medfinansiering med motsvarande belopp, dvs. 50 % nationell offentlig medfinansiering, tillföras programmet.

Regeringen konstaterar i budgetpropositionen att för en framgångsrik fiskeriförvaltning måste den svenska lagstiftningen ses över utifrån förändringar i de nationella behoven och vad gemenskapsrätten kräver. Den 4 oktober 2007 förordnade regeringen en särskild utredare som ska lämna förslag till en ny fiskelagstiftning. Förslagen ska enligt direktiven (2007:125) syfta till att ge förutsättningar för ett hållbart nyttjande av fiskeresurserna som gynnar näringsverksamheten och fritidsfisket samt den biologiska mångfalden. Utredaren ska se över den svenska fiskelagstiftningen och utarbeta förslag till en ny fiskevårdslag som inom ramen för bibehållna ekosystem ska syfta till ett långsiktigt hållbart nyttjande av fiskeresurserna vilket gynnar näringsverksamheten och fritidsfisket. Den nya lagstiftningen bör återspegla nu gällande mål för såväl den svenska som den gemensamma fiskeripolitiken. Den huvudsakliga framtida regleringen av fisket ska utformas som en fiskevårdslag. I uppdraget ingår också att beakta behovet av regelförenklingar och en effektivisering av lagföringen vid brott mot fiskelagstiftningen. Uppdraget ska redovisas senast den 1 oktober 2008.

Anslag 44:1 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* finansierar åtgärder inom ramen för Sveriges landsbygdsprogram. Enligt inhämtade uppgifter kan även landsbygdsprogrammet användas för företags- och projektstöd som främjar utvecklingen av exempelvis fisketurismen utanför fiskeberoende områden. Direkta insatser för fiskerinäringen och vattenbruket däremot ligger inom det särskilda programmet för utveckling av fiskerinäringen. De berörda myndigheterna samarbetar vid genomförandet av de båda programmen. Med det anförda ansluter sig utskottet till den bedömning av medelsbehovet som regeringen gör och avstyrker därmed motionerna MJ417 (s) yrkande 3, MJ428 (mp) yrkande 2, MJ456 (s) yrkande 8 och Fi277 (s) yrkande 116 i berörda delar. De i motionerna MJ428 (mp)

yrkande 2 delvis och MJ456 (s) yrkande 8 framförda yrkandena om ytterligare utgifter på anslaget ryms för övrigt inte inom den av riksdagen fastställda ramen.

43:8 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag att anvisa 70 miljoner kronor under anslag 43:8 *Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.*

43:9 Fiskevård

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag att anvisa 26,8 miljoner kronor under anslaget och avstyrker ett motionsyrkande (mp) om att öka anslaget med 10 miljoner kronor.

Jämför särskilt yttrande 3 (mp).

Propositionen

Anslaget används för bl.a. bildande av fiskevårdsområden, fisketillsyn, främjande av den biologiska mångfalden och biotopvård, insatser för bevarande av hotade arter samt utsättning av fisk. Anslaget används även till fiskevård främst i allmänna och enskilda vatten med fritt handredskapsfiske i kustområden och i sjöarna Vänern, Vättern, Hjälmaren, Mälaren samt Storsjön i Jämtland.

Regeringen föreslår att 26 832 000 kr anvisas under anslag 43:9 *Fiskevård* för 2008.

Motionen

Anslaget bör enligt motion MJ428 (mp) yrkande 2 delvis höjas med 10 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Bättre fiskevård kan främja utvecklingen av flera fiskarter, inklusive den akut hotade ålen. Detta är bra för den biologiska mångfalden och är också positivt för både yrkesfisket, fritidsfisket och fisketurismen.

Utskottets ställningstagande

Som regeringen anför finansieras allmän fiskevård för närvarande delvis av anslaget för fiskevård men också av vattenavgiftsmedel i enlighet med vattendomar. Den i motion MJ428 (mp) yrkande 2 delvis föreslagna för-

stärkningen av anslaget ryms inte inom den av riksdagen fastställda ramen för utgiftsområdet. Utskottet ansluter sig till den bedömning av medelsbehovet som regeringen gör och avstyrker därmed motionen.

43:10 Livsmedelsverket

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag att anvisa 181,6 miljoner kronor under anslaget, vilket innebär en förstärkning av anslaget med 4,5 miljoner kronor, och avstyrker en motion (v) om att öka tilldelningen med 3 miljoner kronor.

Jämför särskilt yttrande 2 (v).

Propositionen

Anslaget används för Livsmedelsverkets förvaltningskostnader. Livsmedelsverket ska som central förvaltningsmyndighet för livsmedelsfrågor i konsumenternas intresse arbeta aktivt för säkra livsmedel av hög kvalitet, redlighet i livsmedelshanteringen och bra matvanor. Dess främsta uppgifter är att utarbeta regler inom livsmedelsområdet, utöva kontroll enligt livsmedelslagen (2006:804), leda och samordna livsmedelskontrollen, hålla regeringen informerad om utvecklingen på livsmedelsområdet, medverka samt bistå regeringen i EU-arbetet och annat internationellt arbete på livsmedelsområdet. Vidare genomför verket utredningar och praktiska vetenskapliga undersökningar om livsmedel och matvanor samt utvecklar metoder för livsmedelskontrollen, informerar konsumenter och intressenter i livsmedelskedjan om gällande regelverk och om andra viktiga förhållanden på livsmedelsområdet. Livsmedelsverket ansvarar även för köttkontrollen vid landets slakterier.

Livsmedelsverket uppbär och disponerar avgifter som härrör från livsmedelskontroll, köttkontroll, dioxinkontroll, vegetabiliekontroll m.m.

Regeringen föreslår att 181 551 000 kr anvisas under anslag 43:10 *Livsmedelsverket* för 2008.

Motionen

Vänsterpartiet yrkar i motion MJ448 delvis att anslaget höjs med 3 miljoner kronor för att kompensera kostnader för pris- och löneomräkning.

Utskottets ställningstagande

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 2 miljoner kronor fr.o.m. 2008 då en tidigare satsning inom området avslutats. Vidare föreslår regeringen att anslaget minskas med 2,5 miljoner kronor fr.o.m. 2008 för att tillföras anslag 42:1 *Statens veterinärmedicinska anstalt*.

I syfte att förbättra de mindre slakteriernas förutsättningar i förhållande till större slakterier föreslår regeringen att anslaget ökar med 9 miljoner kronor per år under tre år. Dessa medel ska användas för att tillfälligt införa ett takbelopp för avgiften för köttkontroll per slaktat djur m.m. I detta takbelopp ska även ingå kostnaderna för besiktningsveterinärernas resor till de slakterier som inte har fast stationerad besiktningspersonal.

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning under anslaget. Utskottet tillstyrker därmed regeringens förslag och avstyrker motionen i berörd del. Den yrkade höjningen av anslaget ryms för övrigt inte inom den av riksdagen fastställda ramen för utgiftsområdet.

Anslagen 43:11, 43:12 och 43:13

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag att anvisa 10,3 miljoner kronor under anslag 43:11 *Livsmedelsekonomiska institutet*, 23,4 miljoner under anslag 43:12 *Livsmedelsstatistik* och 7,4 miljoner kronor under anslag 43:13 *Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten*.

43:14 Konkurrenskraftig livsmedelssektor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag att förstärka anslaget med 16,6 miljoner kronor och anvisa 31,5 miljoner kronor under anslaget. Motioner om att minska medelstillsdelningen med 17 miljoner kronor (v, mp) avslås.

Jämför särskilda yttrandena 2 (v) och 3 (mp).

Propositionen

Anslaget används för åtgärder inom livsmedelsområdet främst för att främja exporten av svenska livsmedel och regional utveckling av livsmedelsförädling. Anslaget föreslås finansiera åtgärder inom ramen för en livsmedelsstrategi för hela Sverige.

Regeringen föreslår att 31 480 000 kr anvisas under anslaget för 2008.

Motionerna

Miljöpartiet föreslår i motion MJ428 (mp) yrkande 2 delvis att anslaget minskas med 17 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Även enligt motion MJ448 (v) delvis bör anslaget minskas med 17 miljoner kronor. Motionärerna ställer sig inte bakom förslaget att öka anslaget med 17 miljoner kronor genom att avveckla anslag *Åtgärder för ekologisk produktion*.

Utskottets ställningstagande

Regeringen avser att inom ramen för en treårig satsning tillsammans med näringen ta fram en livsmedelsstrategi för att stärka jordbruksnäringens och livsmedelsindustrins konkurrenskraft. Regeringen föreslår därför att anslag 43:14 *Konkurrenskraftig livsmedelssektor* ökar med 16,6 miljoner kronor 2008. Finansiering sker genom att anslag *Åtgärder för att främja ekologisk produktion* minskas i motsvarande omfattning.

Utskottet finner regeringens förslag till medelsanvisning väl avvägt och avstyrker motionerna i berörda delar.

43:15 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag att anvisa 36,9 miljoner kronor under anslag 43:15 *Bidrag till vissa internationella organisationer*.

Landsbygdspolitik

Propositionen

Omfattning

Politikområdet omfattar verksamhet vars syfte är att bidra till en hållbar utveckling av landsbygden. Åtgärderna består huvudsakligen av stöd inom ramen för Sveriges landsbygdsprogram. Politikområdet omfattar också miljöförbättrande åtgärder i jordbruket i form av forsknings-, försöks- och utvecklingsverksamhet samt åtgärder med syfte att främja ekologisk produktion. I politikområdet ingår även nationellt stöd till jordbruket i norra Sverige samt återföringen av skatten på handelsgödsel och bekämpningsmedel i form av åtgärder som främjar en hållbar utveckling av svenskt jordbruk. Politikområdet omfattar verksamhet vid Statens jordbruksverk, Skogsstyrelsen, Sametinget och länsstyrelserna.

Resultatredovisning

Mål

Målet är en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling av landsbygden. Målet omfattar en hållbar livsmedelsproduktion, sysselsättning på landsbygden, hänsyn till regionala förutsättningar och uthållig tillväxt. Vidare ska jordbrukets natur- och kulturvärden värnas samt jordbrukets negativa miljöpåverkan minimeras i syfte att bidra till att de nationella miljö kvalitetsmålen uppnås inom en generation.

Analys och slutsatser

Större delen av verksamheten inom politikområdet bedrivs inom ramen för fleråriga program, framför allt Miljö- och landsbygdsprogrammet men även Mål 1-programmen och programmet Leader plus. Inom varje program finns fastställda operativa mål för de åtgärder som ingår i programmen. I tillämpliga fall är målen i överensstämmelse med delmål kopplade till de nationella miljökvalitetsmålen. De operativa målen för åtgärder inom politikområdet har i de flesta fall uppnåtts.

Avseende en ekologiskt hållbar utveckling på landsbygden och delmål kopplade till miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap bedöms att omfattningen av ängs- och betesmarkerna i landet bevaras i stort men att ytterligare åtgärder kan behövas. Vidare bedöms att ökningstakten för arealen ängsmarker är tillfredsställande. Samtidigt finns en viss osäkerhet kring utvecklingen av de kvalitativa värdena av ängs- och betesmarkerna. Avseende småbiotoper bedöms att åtgärder inom politikområdet bidrar till att småbiotoperna i landet i stort kan bevaras i sin nuvarande omfattning. För miljökvalitetsmålen Ingen övergödning och Giftfri miljö bedöms att åtgärderna inom politikområdet bidrar till att uppfylla delmålen. Miljömålsrådet bedömde dock i sin utvärdering under 2007 att målen som helhet är svåra att nå. Regeringen bedömer att ett fortsatt aktivt EU-arbete och utvecklad EU-lagstiftning kring användningen av bekämpningsmedel är viktigt för att förbättra målpuppfyllelsen när det gäller målet Giftfri miljö. För närvarande pågår en samlad utvärdering av miljökvalitetsmålen samt ett sektorsövergripande arbete med en sammanhållen svensk havspolitik. Dessa arbeten kommer att utgöra underlag för ytterligare bedömningar. För delmål kopplade till miljökvalitetsmålet Myllrande våtmarker bedöms att åtgärderna t.o.m. 2006 inte varit fullt tillräckliga för att nå målet om anläggning och restaurering av våtmarker och småvatten.

Bedömningen görs att lantbrukarnas individuella insatser är av stor betydelse för att få till stånd ett miljömässigt hållbart lantbruk. I detta sammanhang kan rådgivningsprojektet Greppa Näringen och Odling i balans lyftas fram som ett bra exempel.

För en ekonomiskt och socialt hållbar utveckling på landsbygden bedöms att, trots att befolkningen fortfarande minskar i vissa regioner och i synnerhet i glesbygd, befolkningsutvecklingen på den svenska landsbygden sedan 2000 varit mer gynnsam än för perioden 1995–2000. Det bedöms att åtgärder inom politikområdet bidrar till förutsättningar för ett stabilt befolkningsunderlag men att främst andra faktorer avgör utvecklingen. Jordbrukets utveckling speglar den allmänna strukturutvecklingen i landet mot färre och större gårdar. Den totala åkerarealen främst i norra Sverige och mellersta Sveriges skogsbygder minskar. Det bedöms att åtgärderna inom politikområdet ändå på ett avgörande sätt bidrar till att det öppna landskapet finns kvar samt motverkar nedläggning av åker- och betesmark. Andelen jordbruksföretag med kompletterande verksamhet eller kombinationsverksamhet ökar och beräknas ha fördubblats sedan 2000, vil-

ket bidrar till ett diversifierat näringsliv på landsbygden. Åtgärderna inom politikområdet bedöms ha bidragit till denna positiva utveckling. Generellt bedöms att åtgärderna ha haft positiva effekter för att bevara och skapa arbetstillfällen på landsbygden.

En sammanfattande och samlad bedömning är att resultaten av insatserna under politikområdet är i stort sett i överensstämmelse med de uppställda målen. Slututvärderingen av de olika programmen under politikområdet kommer att genomföras 2007–2008 och kommer bl.a. att fokusera på åtgärdernas bidrag till en ekonomiskt och socialt hållbar utveckling av landsbygden.

Politikens inriktning

En allmän utgångspunkt för målet och insatserna inom politikområdet är att de ska medverka till en positiv utveckling av en väl fungerande landsbygd som är ekonomiskt och socialt livskraftig och som har höga natur- och kulturvärden. För att utveckla och bevara en livskraftig landsbygd krävs ett diversifierat näringsliv med en bredare utveckling av landsbygden. Att arbeta för ett diversifierat företagande på landsbygden, att stärka konkurrenskraften i jord- och skogsbruket och att främja en god och attraktiv livsmiljö är en del av regeringens arbete att skapa fler jobb genom fler och växande företag i alla delar av landet.

Att uppnå regeringens mål om att minska företagets administrativa börda med 25 % till 2010 är en viktig uppgift.

En helhetssyn på landskapet är viktig för hela Sveriges utveckling och innovationskraft på landsbygd såväl som i stad. Detta förutsätter bl.a. ett dynamiskt näringsliv på landsbygden som ger sysselsättning liksom en attraktiv livs- och boendemiljö där landskapets natur- och kulturvärden värnas. För en god livsmiljö i städerna är frågor om grönstruktur och tillgång till tätortsnära natur- och kulturvärden betydelsefull. Regeringen anser att det är viktigt att utarbeta tvärssektoriella samarbetsformer med ett brett ansvarstagande hos och samverkan mellan samhällets olika delar, när det gäller naturvärden, kulturvärden och sociala värden.

Landsbygdspolitiken har kopplingar till andra politikområden, bl.a. miljöpolitiken och regional utvecklingspolitik. Regeringen anser att det är av stor vikt att den tvärssektoriella samverkan mellan myndigheter och mellan myndigheter och lokala och regionala aktörer utvecklas. I de regionala utvecklingsprogrammen och de regionala tillväxtprogrammen finns det möjlighet för mål och åtgärder inom landsbygdspolitiken att samverka med mål och åtgärder inom andra politikområden för att bidra till en hållbar utveckling av landsbygden. Ytterligare information om den regionala tillväxtpolitiken finns i avsnittet utgiftsområde 19 Regional utveckling. I sammanhanget bör även lyftas fram att de satsningar på infrastruktur som genomförs inom ramen för politikområdet Vägar bedöms vara viktiga för att skapa förutsättningar för boende, tillväxt och sysselsättning på landsbygden. Ytterligare information finns under utgiftsområde 22 Kommunikatio-

ner. Inom landsbygdspolitiken ryms dessutom åtgärder som syftar till att bidra till uppfyllelse av flera nationella miljökvalitetsmål, se utgiftsområde 20 Miljöpolitik.

Regeringen vill utnyttja den utvecklingskraft och tillväxtpotential som finns i gles- och landsbygd och kommer därför att utarbeta en nationell strategi för landsbygdens utvecklingskraft. Bland annat kommer slutbetänkandet från den parlamentariska kommittén med uppdrag att utarbeta en långsiktig strategi för den nationella politiken för landsbygdsutveckling (SOU 2006:101), samt remissbehandlingen av denna, att utgöra underlag för framtagandet av strategin.

Ett nytt svenskt landsbygdsprogram för perioden 2007–2013 godkändes av EG-kommissionen den 28 juni 2007. Programmet grundar sig på rådets förordning (EG) nr 1698/2005 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. I det nya landsbygdsprogrammet ligger fokus tydligare på åtgärder som främjar företagande jämfört med det tidigare programmet och som stärker lantbruket och landsbygdsföretagens konkurrensförmåga. I syfte att uppnå de nationella miljökvalitetsmålen är miljöambitionen i programmet fortsatt hög. Vidare kommer programmet att ge förbättrade förutsättningar för en utökad produktion av förnybar energi. Programmet breddas också jämfört med den tidigare programperioden i syfte att främja ett diversifierat näringsliv, en god livsmiljö, lokal service och infrastruktur.

Det nya programmet finansieras både av Sverige och EU och omfattar sammanlagt ca 35 miljarder kronor under sjuårsperioden, vilket är en ökning jämfört med perioden 2000–2006.

Programmet är uppdelat i fyra axlar:

- Åtgärder inom axel 1 syftar till att stärka konkurrens- och utvecklingskraften hos företagen inom jord- och skogsbruk, rennäring, livsmedelsproduktion och förädling på grundval av ett hållbart naturresursutnyttjande.
- Åtgärder inom axel 2 syftar till att bevara och utveckla ett attraktivt landskap och en levande landsbygd och stimulera omställningen till en resurseffektiv och hållbar produktion med minskad miljöpåverkan för att bidra till att gemensamma och nationella miljömål på ett effektivt sätt kan uppnås. En helhetssyn ska utvecklas på landskapet som resurs för rekreation, utveckling och tillväxt, boende och som bärare av ett natur- och kulturarv.
- Åtgärder inom axel 3 har som mål att främja en ökad diversifiering av landsbygdens näringsliv i syfte att främja sysselsättning, högre livskvalitet för dem som bor på landsbygden samt ett hållbart nyttjande av landsbygdens samlade resurser. Åtgärder inom axel 3 kommer att vara centrala för att programmet ska kunna främja en god utveckling av landsbygden som helhet. Detta förutsätter ett diversifierat näringsliv,

ett ökat fokus på landsbygdens resurser i form av attraktiva miljöer för boende och för rekreation samt ett ökat fokus på lokalt samarbete kring t.ex. service och infrastruktur.

- Axel 4 inriktas på att främja ett effektivt genomförande av landsbygdsprogrammet genom lokal förankring, inflytande och samarbete. Ambitionen är att denna metod ska vara möjlig att tillämpa i hela landet. Arbetet ska bygga på en aktiv medverkan från näringslivet, ideella organisationer och den offentliga sektorn.

Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har bedömt att Jordbruksverkets årsredovisning för verksamhetsområdet 2006, avseende politikområdet, är i allt väsentligt rättvisande. Riksrevisionen har inte lämnat granskningsrapporter eller revisionsberättelser med invändningar inom politikområdet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inget att erinra mot regeringens redovisning vad gäller landsbygdpolitikens inriktning eller mot regeringens resultatredovisning i övrigt.

Anslag inom politikområdet Landsbygdspolitik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två yrkanden (v, mp) om att anvisa 30 miljoner kronor till ett förnyat anslag *Åtgärder för att främja ekologisk produktion* och ett yrkande (s) om regeringens förslag att slopa ett anslag för att främja ekologisk produktion.

Jämför särskilda yttrandena 1 (s), 2 (v) och 3 (mp).

Propositionen

Regeringen föreslår att det inom politikområdet Landsbygdspolitik anvisas medel på fem ramanslag, nämligen 44:1 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*, 44:2 *Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*, 44:3 *Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket*, 44:4 *Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.* och 44:5 *Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.*

I budgetpropositionen föreslås att anslag 43:14 *Konkurrenskraftig livsmedelssektor* ökar med 16,6 miljoner kronor för år 2008 och att finansiering sker genom att anslag 44:6 *Åtgärder för att främja ekologisk produktion* minskar i motsvarande omfattning. Vidare anförs att för att underlätta för ökade synergieffekter genom ett samlat och strategiskt arbete med försöks- och utvecklingsverksamheten kopplat till jordbruket, och som bedrivs för

att uppnå miljö kvalitetsmålen, bör medel avsatta för motsvarande ändamål under anslag 44:6 *Åtgärder för att främja ekologisk produktion* föras över till anslag 44:3 *Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket*.

Motionerna

Miljöpartiet föreslår i motion MJ428 yrkande 2 delvis att 30 miljoner kronor anvisas på ett förnyat anslag *Åtgärder för att främja ekologisk produktion*. I regeringens skrivelse 2005/06:88 *Ekologisk produktion och konsumtion – Mål och inriktning till 2010* var målsättningen att vid utgången av 2010 bör den ekologiskt certifierade åkermarken uppgå till minst 20 %. Inriktningarna i skrivelsen, medel som avsatts i budgeten och den verksamhet som bedrivits för pengarna har sammantaget gett en tydlig signal att främja utvecklingen av produktion och konsumtion av ekologisk mat. Regeringens förslag att slopa anslaget ger motsatt signal.

Även Vänsterpartiet föreslår i motion MJ448 delvis att 30 miljoner kronor förs upp på ett förnyat anslag. För att nå de nationella målen för ekologisk produktion och konsumtion bör medlen till ekologisk produktion inte minskas. Regeringens förslag att avveckla anslag 43:6 *Åtgärder för ekologisk produktion* till förmån för andra satsningar under 43:14 och 44:3 som inte berör ekologisk produktion bör avvisas.

Socialdemokraterna yrkar i motion MJ456 att riksdagen avslår regeringens förslag att slopa anslag 43:6 *Åtgärder för att främja ekologisk produktion*. Anslaget bör återinföras och forskningen och kunskapen om den ekologiska produktionen bör utvecklas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att regeringen i budgetpropositionen för år 2008 inte har föreslagit någon motsvarighet till det anslag som i riksdagens anslagsbeslut för år 2007 (bet. 2007/08:MJU2, rskr. 2006/07:67 och 2006/07:68) benämndes 44:6 *Åtgärder för att främja ekologisk produktion*.

Enligt 5 kap. 12 § riksdagsordningen ska riksdagen i ett och samma beslut fastställa ramarna för de olika utgiftsområdena och godkänna en beräkning av statsbudgetens inkomster. Beslutsordningen innebär att riksdagen tar ställning till alla dessa poster genom ett beslut. Mot denna bakgrund är alla förslag som avser utgiftsramar m.m. och beräkningen av statsbudgetens inkomster sammanförda i en enda beslutspunkt, det s.k. rambeslutet. Finansutskottet har i årets s.k. rambetänkande (bet. 2007/08:FiU1) behandlat regeringens och partiernas förslag till fördelning av statsutgifterna på utgiftsområden. Detta betänkande ligger till grund för riksdagens rambeslut den 21 november om statsbudgeten och utgiftsramarna för de olika utgiftsområdena nästa år (rskr. 2007/08:30).

I riksdagens rambeslutsmodell innebär beslutet om ramarna att en utgiftsram fastställs för varje utgiftsområde som i den fortsatta beredningen av anslagen inte får överskridas. Ett förslag från ett utskott till fördelning av anslagen inom ett utgiftsområde kan inte behandlas av riksdagen förrän

riksdagen fattat beslut om ramarna (5 kap. 12 § riksdagsordningen). Som finansutskottet uttalat kan de olika fackutskotten som bereder och lägger fram förslag till beslut om anslagen inom respektive utgiftsområde göra omprioriteringar mellan anslagen men får inte lägga fram ett förslag som går utöver den fastställda ramen. Inte heller får förslag som överskrider ramen läggas fram reservationsvis.

Utskottet har i föregående avsnitt konstaterat att utskottet inte har något att erinra mot regeringens redovisning vad gäller landsbygdspolitikens inriktning. Utskottet ställer sig även bakom regeringens förslag till indelning av anslag inom politikområdet och fördelning av medel på de särskilda anslagen. Utskottet konstaterar att yrkandena om ytterligare medel på ett förnyat anslag inte rymms i den av riksdagen beslutade budgetramen för utgiftsområdet. Utskottet ansluter sig således till den av regeringen föreslagna fördelningen av medel på anslag och avstyrker därmed i berörda delar motionerna MJ428 (mp) yrkande 2, MJ448 (v) och MJ456 (s) yrkande 1.

44:1 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag att minska anslaget med 7 miljoner kronor. Därmed anvisas 3 018,4 miljoner kronor under anslaget. Motionsyrkanden om att sänka anslagsnivån med 15 miljoner kronor (s) och om hästverksamhet (s) avslås. Vidare bifaller riksdagen regeringens förslag till bemyndigande och avslår ett yrkande om minskning av bemyndigandet (s).

Jämför särskilt yttrande 1 (s).

Propositionen

Anslaget används för åtgärder inom ramen för Sveriges landsbygdsprogram 2007–2013 inklusive s.k. tekniskt stöd för programmet, vilket omfattar bl.a. uppföljning, utvärdering, administration och kontroll av verksamheten inom programmet. Anslaget används även för kvarvarande utbetalningar från programperioden 2000–2006.

Anslaget används för det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige. Slutligen finansieras återföringen av skatterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel. Del av skatten på handelsgödsel utgör medfinansiering i landsbygdsprogrammet 2007–2013.

Huvuddelen av åtgärderna som finansieras under anslaget är ersättningsformer som bygger på fleråriga förpliktelser om utbetalningar. Detta innebär att staten åtar sig framtida ekonomiska förpliktelser som inte rymms inom ramen för de av riksdagen årligen anvisade anslagsmedlen. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2008 för ramanslag 44:1 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidi-

gare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 1 691 615 000 kr under 2009, högst 1 249 600 000 kr under 2010, högst 1 150 400 000 kr under 2011, högst 281 000 000 kr under 2012 och högst 527 385 000 kr därefter.

Sverige har från EU-budgeten tilldelats ca 1 826 miljoner euro, inklusive s.k. moduleringsmedel (överföring av medel från direktstöd), för landsbygdsprogrammet för perioden 2007–2013. Utöver den nödvändiga nationella medfinansieringen anvisas ytterligare nationella medel för att öka programmets omfattning.

I anslagsberäkningen ingår att skatterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel kommer att återföras. Del av skatten på handelsgödsel återförs i form av medfinansiering i landsbygdsprogrammet 2007–2013. Övriga skatter kommer under perioden 2008–2009 att återföras till ändamål som främjar en hållbar, såväl ekonomiskt som miljömässigt, utveckling av svenskt jordbruk.

Regeringen föreslår att 3 018 431 000 kr anvisas under anslaget för 2008.

Motionerna

Socialdemokraterna föreslår i motion MJ456 yrkande 3 en mer offensiv inriktning på hästverksamheten. Denna verksamhet är enligt motionärerna en viktig resurs för landsbygden och kan skapa många nya arbetstillfällen. Vidare bör enligt motionens yrkande 8 delvis anslag 44:1 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* minskas med 15 miljoner kronor. För att främja det kustnära fisket och bidra till att utveckla en diversifiering av kustområdenas näringsliv krävs att det nya landsbygdsprogrammet för 2007–2013 används för att sätta fokus på landsbygdens resurser och attraktiva miljö. Beloppet bör avsättas för stöd till fiskerinäringen.

Socialdemokraterna föreslår i partimotion Fi277 yrkande 117 att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2008 besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 676 615 000 kr under 2009 och högst 1 234 600 000 kr under 2010, dvs. att det av regeringen föreslagna bemyndigandet minskar med 15 miljoner kronor för dessa år.

Utskottets ställningstagande

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 7 miljoner kronor från 2008. Medlen bör överföras till anslag 43:6 *Fiskeriverket* i syfte att stärka främst fiskekontrollen och på så sätt uppfylla EU:s regelverk om kontroll.

Utskottet vill beträffande den fråga om hästverksamhet som tas upp i motion MJ456 (s) yrkande 3 redovisa att axel 2 i det svenska landsbygdsprogrammet handlar om förvaltning av landsbygdens naturresurser. Utskottet uttalade vid behandlingen av 2007 års budgetproposition att insatsområdet bör prioriteras framför övriga insatsområden (bet. 2006/07:MJU7). Fokus bör ligga på frågor som rör aktivt jordbruk och landskapsvård, dock bör även insatser för att minska jordbrukets växtnärläckage prioriteras. Hästnäringen är en viktig framtidsnäring, vilket bör beaktas. Jordbruksmi-

nistern anför i ett interpellationssvar (2006/07:127) den 16 januari 2007 att hästnäringen skapar sysselsättning, inte minst på landsbygden, och bidrar till samhällsekonomi. Hästen hjälper till att hålla landskapet öppet och ger lantbruket en inkomstkälla. Värdet av hästen som betesdjur ökar även i takt med att lantbrukets betesdjur minskar i antal. Jordbruksreformen som genomfördes 2005 gynnar hästhållningen genom att gårdsstödet är tillgängligt för marker med foder och bete till hästar. Det nya landsbygdsprogrammet för perioden 2007–2013 innebär flera möjligheter att stödja hästverksamheten i landet, exempelvis med vallstöd, betesmarksersättningar, investeringsstöd och stöd för kompetensutveckling. Utskottet, som gör samma bedömning när det gäller medelsbehovet som regeringen, tillstyrker med denna redovisning regeringens förslag till medelstilldelning under anslaget och förslaget till bemyndigande. Utskottet avstyrker därmed motionerna MJ456 (s) yrkandena 3 och 8 och Fi277 (s) yrkande 117 i berörda delar.

44:2 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag att anvisa 2 491,3 miljoner kronor under anslag 44:2 *Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* och bifaller regeringens förslag till bemyndigande.

44:3 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag att öka anslaget med 13 miljoner kronor. Därmed anvisas 24,8 miljoner kronor under anslaget. Riksdagen avslår två motionsyrkanden om att minska anslaget med 13 miljoner kronor (v, mp).

Jämför särskilda yttrandena 2 (v) och 3 (mp).

Propositionen

Anslaget används för försöks- och utvecklingsverksamhet i syfte att styra utvecklingen inom jordbruket och trädgårdsnäringen mot minskat växtnärringsläckage, minskad ammoniakavgång, säkrare och minskad användning av bekämpningsmedel, bevarande av biologisk mångfald och tillvaratagande av kulturvärden samt för ekologiskt jordbruk. Anslaget får likaså disponeras för uppföljning och utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitiken liksom effekterna av de verksamheter som finansieras under anslaget.

Resultaten från verksamheten ligger bl.a. till grund för rådgivnings-, informations- och utbildningsverksamhet riktad till jordbrukare, lagstiftning på området samt i framtagande och utveckling av insatser inom ramen för landsbygdsprogrammet.

Regeringen föreslår att 24 830 000 kr anvisas under anslaget för 2008.

Motionerna

Enligt motion MJ428 (mp) yrkande 2 delvis bör anslaget minska med 13 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Även i motion MJ448 (v) delvis yrkas att anslaget minskas med 13 miljoner kronor. Regeringens förslag att höja anslag 44:3 *Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket* genom att avveckla anslag *Åtgärder för ekologisk produktion* bör avslås.

Utskottets ställningstagande

Regeringen föreslår att för att underlätta för ökade synergieffekter genom ett samlat och strategiskt arbete med försöks- och utvecklingsverksamheten kopplat till jordbruket, som bedrivs för att uppnå miljö kvalitetsmålen, bör medel avsatta för motsvarande ändamål under anslag 44:6 *Åtgärder för att främja ekologisk produktion* föras över till anslag 44:3 *Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket*. Utskottet tillstyrker regeringens förslag att öka anslag 44:3 med 13 miljoner kronor från 2008 och avstyrker därmed motionerna MJ428 (mp) yrkande 2 och MJ448 (v) i berörda delar.

Anslagen 44:4 och 44:5

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag att anvisa 4,1 miljoner kronor under anslag 44:4 *Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.* Därmed ökar anslagstilldelningen med 1,1 miljon kronor. Riksdagen bifaller även regeringens förslag att anvisa 1,5 miljon kronor under anslag 44:5 *Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.*

Samepolitik

Propositionen

Omfattning

Politikområdet Samepolitik omfattar verksamheten vid Sametinget samt viss verksamhet vid Statens jordbruksverk och länsstyrelserna som kvarstår efter överföring av uppgifter till Sametinget fr.o.m. den 1 januari 2007. Till politikområdet hör även urfolksfrågor där både nationell och internationell verksamhet ingår. Verksamhet som berör samer, samisk kultur, språk,

samhälle samt näringar inklusive rennäringen bedrivs inom flera andra politikområden, såsom utbildningspolitiken, kulturpolitiken, näringspolitiken, minoritetspolitiken, miljöpolitiken och djurpolitiken. Sametingets verksamhetsområden är främst kultur, språk, information, rennäring och andra samiska näringar, samhällsplanering, EU-program och rovdjursersättning.

Sametinget anvisas medel till sin verksamhet över utgiftsområde 1 Rikets styrelse anslag 45:1 *Sametinget*. Sametinget disponerar medel för främjande av rennäringen m.m. och rovdjursersättning (utgiftsområde 23). Därutöver hanterar Sametinget medel för bidrag till samisk kultur (utgiftsområde 17), vuxenutbildning i samiska (utgiftsområde 16), bidrag för studier i alfabetisering i det samiska språket (utgiftsområde 15) samt stöd för åtgärder för nationella minoriteter (utgiftsområde 1). Medel för stöd till Sameskolstyrelsen anvisas över utgiftsområde 16. Ur Samefonden lämnas bidrag för att främja och stödja rennäringen, den samiska kulturen och samiska organisationer. Fondens inkomster utgörs av upplåtelse- och intrångsersättningar.

Mål, resultatredovisning och analys

Samepolitikens övergripande mål är att verka för en levande samisk kultur byggd på en ekologiskt hållbar rennäring och andra samiska näringar.

Ovanstående mål är beslutade av riksdagen (prop. 2005/06:1, bet. 2005/06:MJU2, rskr. 2005/06:108).

Indikatorerna för politikområdet innefattar bl.a. genomsnittligt antal renar per renskötsel företag. Indikatorn genomsnittligt antal renar per renskötsel företag är i likhet med föregående två år stabil, vilket kan tolkas som att inte några avläsbara förändringar har skett som har påverkat antalet renar.

Genomsnittligt antal renar per renskötsel företag 2005 var 276 stycken, vilket ligger ungefär i samma nivå som året innan. Antalet renar per renskötsel företag skiljer sig åtskilligt mellan länen. Indikatorn genomsnittligt antal renar per företag visar att det är vanligt med relativt få renar per renskötsel företag. En viss förändring av antalet sedan 1999 kan konstateras. Då hade ett företag i genomsnitt 236 renar. År 2005 ägdes 23 % av landets renar av kvinnor och 77 % av män. I företag med mer än 400 renar ägdes 93 % av renhjorden av en man. Antalet slaktade renar 2006/07 uppgick till 72 362 stycken, vilket är i samma nivå som slakten 2005/06. Det totala antalet renar i hela landet ökade och var 261 400 renar 2005/06. Detta är en ökning med 18 % sedan 2000. Det totala antalet renar varierar cykliskt mellan åren med regelbundet återkommande toppar ungefär vart tjugonde år.

Det genomsnittliga avräkningspriset var 33,98 kr per kilo 2006/07, exklusive mervärdesskatt och prisstöd, vilket innebär en ökning med ca 12 % i förhållande till föregående år. Totalt utbetalades ca 22 miljoner kronor i prisstöd. Prisstödet är ett kilorelaterat pristillägg som staten betalar till ren-

ägaren per slaktad ren. Till följd av den synnerligen svåra vintern 2006/07 har ca 15 miljoner kronor utbetalats i ersättning till stödutfodring (katastrofskadeskydd) av närmare 140 000 renar i 37 av landets 51 samebyar.

Utvecklingen avseende förhandlingarna om en ny renbeteskonvention med Norge har medfört att medelsförbrukningen för underhåll av riksgränstängslet mot Norge har minskat något. Medel har härmed frigjorts för ett ökat underhåll av stängsel mot Finland.

Sametinget arbetar på olika sätt för att samiska behov ska beaktas, däribland rennäringens intressen vid nyttjande av mark och vatten. Det sker bl.a. genom att delta i olika arbetsgrupper och genom kontakt med olika myndigheter och organisationer, t.ex. i samband med att myndigheten avger remissyttranden.

Sedan bildandet 1993 har Sametinget bidragit till en samling kring samisk kultur, samhälle och språk. Sametinget verkar för att nå uppsatta mål, bl.a. genom deltagande i olika sammanhang med syftet att stärka samernas ställning i samhället, genom aktivt arbete med informations-spridning samt genom att ge stöd till den samiska kulturen och de samiska näringarna.

Under 2006 har en viktig fråga för Sametingets kansli varit att förbereda övertagandet av de nya myndighetsuppgifterna som rör rennäringen. En annan fråga som tagit stora resurser i anspråk var arbetet med att förbereda de nya EU-programmen, främst landsbygdsprogrammet och nya Interregprogrammet Nord. Förutom dessa stora förberedelsearbeten har Sametinget varit inblandat i ett flertal olika processer liksom utfört sedvanliga myndighetsuppgifter.

Eftersom politikområdet består av en rad olika sakområden av olika karaktär är den totala måluppfyllelsen komplicerad att bedöma. Utifrån de analyser som är gjorda inom politikområdet är dock bedömningen att måluppfyllelsen generellt sett har förbättrats. Efter ett år som karakteriserats av förberedelsearbete har Sametinget gått in i en ny fas under 2007 som förhoppningsvis kommer att leda till ännu bättre möjligheter att följa upp och nå uppsatta mål.

Revisionens iakttagelser

Årsredovisningen för myndigheten Sametinget inom politikområdet har av Riksrevisionen bedömts vara i allt väsentligt rättvisande.

Politikens inriktning

Det har påbörjats en översyn av delar av samepolitiken. De fyra allianspartierna har tillsatt en arbetsgrupp för att göra övervägningar av förslagen i aktuella utredningar. Avsikten är att göra en bedömning av vilka förslag som kan nå en bred politisk majoritet i riksdagen.

En expertgrupp med företrädare för sametingen och regeringarna i Sverige, Norge och Finland har utarbetat ett utkast till en nordisk samekonvention. Till sameminister- och samepresidentmötet under hösten 2007 är

ambitionen den att länderna ska ha genomfört varsin landsspecifik konsekvensanalys av utkastet och att ett nästa gemensamt steg i beredningen av utkastet därefter kan beslutas.

Den tidigare regeringen uppdrog i september 2004 åt Statens fastighetsverk att utreda uppförandet av en sametingsbyggnad i Kiruna. En utredning om en byggnad för Sametinget slutfördes under våren 2005. Den nuvarande regeringen har för avsikt att undersöka förutsättningarna för en fortsatt process avseende uppförande av en sametingsbyggnad mot bakgrund av de nya förutsättningar avseende t.ex. placering som föreligger.

Medlen som går till samisk kultur syftar till att stärka, bevara och sprida kunskap om samisk kultur och samiskt kulturarv genom olika former av samiska kulturyttringar. Med anledning av resultatet av regeringsuppdraget att redovisa mänskliga kvarlevor i statliga samlingar ställer sig regeringen positiv till att de samiska kvarlevor som finns i statliga samlingar förs tillbaka dit de hör hemma. Sametinget har en viktig roll i återförandeprocessen.

Rennäringen är en viktig del av det samiska kulturarvet, och staten har ett övergripande ansvar för att rennäringen kan fortleva som en del av kulturen. Rennäringen främjas bl.a. genom statligt pristillägg på renkött, ersättning för vissa merkostnader till följd av Tjernobylyckan och genom att staten svarar för vissa kostnader för renskötselåtgärningar liksom viss planläggning när det gäller renskötseln. De skador som vilda djur orsakar på rennäringen ersätts enligt viltskadeförordningen (2001:724).

Frågan om en ny renbeteskonvention mellan Sverige och Norge är föremål för fortsatta diskussioner mellan länderna, och regeringens ambition är att nå en överenskommelse mellan länderna så snart som möjligt. Fram till dess att en ny renbeteskonvention är ratificerad är regeringens inställning att 1751 års Lappkodicill gäller för den gränsöverskridande renbetningen. Den säger att renbetning får ske där det föreligger urminnes hävd till renbete.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inget att erinra mot regeringens redovisning vad gäller samepolitikens inriktning eller mot regeringens resultatbedömning.

45:1 Främjande av rennäringen m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag att anvisa 46,7 miljoner kronor under anslag 45:1. Riksdagen bifaller även regeringens förslag om bemyndigande.

Utbildningspolitik och forskningspolitik under utgiftsområdena 16 och 20

Politikområdet Utbildning inom utgiftsområde 23

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) ingår i politikområdet Utbildning varför den samlade resultatinformationen för högskoleväsendet redovisas under utgiftsområde 16. Målet för utbildningspolitiken är att Sverige ska vara en ledande kunskapsnation som präglas av utbildning av hög kvalitet och livslångt lärande för tillväxt och rättvisa. Målet för högskoleverksamheten är att kvaliteten och den internationella konkurrenskraften ska öka inom högre utbildning och forskning. Den högre utbildningen ska svara mot studenternas efterfrågan och även mot arbetsmarknadens behov.

SLU ska utveckla kunskapen om de biologiska naturresurserna och människans hållbara nyttjande av dessa. Detta sker genom utbildning, forskning och fortlöpande miljöanalys i nära samarbete med sektorns intressenter.

Politikområdet Forskning inom utgiftsområde 23

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) har till uppgift att främja och stödja grundforskning och behovsstyrd forskning inom områdena miljö, areella näringar och samhällsbyggande. Rådet sorterar under utgiftsområde 20 men anvisas medel under ett anslag för forskning under utgiftsområde 23. En resultatredovisning för samtliga forskningsfinansierande myndigheter görs under politikområdet Forskning under utgiftsområde 16. Målet för forskningspolitiken är att Sverige ska vara en ledande forskningsnation där forskning bedrivs med hög vetenskaplig kvalitet.

Forskningen som bedrivs inom de areella näringarna har ett särskilt ansvar för att kunskaperna om naturresurserna utvecklas för kommande generationers behov. Viktiga frågor såsom globala klimatfrågor och globala livsmedelsförsörjnings- och miljöfrågor måste lösas genom samverkan mellan många länder och mellan forskare från olika vetenskapliga discipliner.

25:1 Sveriges lantbruksuniversitet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag att anvisa 1,4 miljarder kronor och avslår därmed ett motionsförslag (v) om att förstärka anslaget med 17 miljoner kronor. Riksdagen bifaller även regeringens förslag om bemyndigande.

Jämför särskilda yttrandet 2 (v).

Propositionen

Omfattning

Anslaget används för att finansiera högskoleutbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå, forskning och fortlöpande miljöanalys. Verksamheten bedrivs utifrån en sektorsroll som preciseras av fem ansvarsområden och där varje ansvarsområde omfattar hela kedjan, från råvaruproduktion till färdig produkt på marknaden:

- kvalitet i livsmedelskedjan,
- djurhållning, djurhälsa och djurskydd,
- skog, skogsbruk och förädling av skogsråvaran,
- landsbygdsutveckling, rekreation och fritid samt
- landskapsplanering och markanvändning i tätorter och tätortsnära miljöer.

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå bedrivs inom ett 40-tal olika utbildningsprogram.

Mål och resultatredovisning

Sökandetrycket till Sveriges lantbruksuniversitetets (SLU) utbildningsprogram skiljer sig kraftigt mellan olika program. Bland annat djurrelaterade utbildningar och landskapsrelaterade utbildningar har många sökande. Regeringen bedömer emellertid att SLU bör kunna uppnå målet om minst 10 700 helårsstudenter för perioden 2006–2008. Studenter med utbildning från SLU är som regel eftersökta på arbetsmarknaden och blir i vissa fall rekryterade redan innan utbildningen avslutats.

SLU är ett forskningstungt universitet. SLU:s forskning hävdar sig väl vad gäller forskningsmedel från råd och stiftelser. Umeå Plant Science Centre, som är ett samarbete mellan SLU och Umeå universitet, har t.ex. av Vetenskapsrådet utsetts till ett Berzeliicenter som en av fyra starka forskningsmiljöer i Sverige. Dessutom fick SLU ett av 20 s.k. Linnéstöd under 2006 för forskning i kemisk ekologi.

SLU bedriver ett brett internationellt forskningssamarbete, och avsikten är att mot bakgrund av globaliseringssträvandena, klimatförändringarna och fattigdomsbekämpningen ytterligare utveckla detta.

Under de två första åren i perioden har 242 examina uppnåtts, vilket utgör mer än hälften av målets 415 examina. Regeringen har som mål för perioden 2005–2008 angett att minst 34 % av de professorer som nyanställs ska vara kvinnor. Under 2006 nyrekryterades tre professorer till SLU av vilka två var kvinnor, medan sju personer befordrades till professor, varav en kvinna. Anledningen till den låga andelen kvinnor bland de befordrade professorerna är att kvinnor är underrepresenterade bland dem som ansöker om att bli befordrade till professor. För att målet ska nås krävs att fler kvinnor ansöker om befordran. Av de forskarstuderande är 55 % kvinnor och 45 % män, vilket på sikt ökar rekryteringsunderlaget för anställ-

ning som professor. SLU:s egna rekryteringsmål för kvinnor i övriga anställningar ligger i intervallet 40–60 %. Dessa mål är i stort uppfyllda även om det föreligger skillnader mellan de olika fakulteterna.

En utredning om SLU:s roll som ”sektorsuniversitet” avrapporterades i november 2006. Flera av de förslag som presenterades i utredningen var åtgärder som det inte ankommer på regeringen att besluta om. Rapporten har överlämnats till SLU.

SLU har bedrivit ett omfattande strategiarbete som syftar till en långsiktig planering av forskningens inriktning, organisation och finansiering. En nyrekrytering till vakanta och nya professurer samt av forskarasistenter har påbörjats som ett led i nya strategiska satsningar.

Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen bedömer att Sveriges lantbruksuniversitets årsredovisning för 2006 i allt väsentligt är rättvisande.

Anslag

För sin verksamhet har SLU behov av att ingå som medlem i vissa ekonomiska föreningar. Syftet med dessa medlemskap är att ha tillgång till ett vedertaget system inom jordbruks- och skogsbruksområdet för att skapa bättre ekonomiska förutsättningar för inköp av förnödenheter och försäljning av produkter för anslutna medlemmar. Regeringen bedömer att medlemskap i dessa föreningar är nödvändiga för att SLU ska ha förutsättningar att driva verksamheten rationellt på de jordbruksegendomar och i den skog som SLU har i sin förvaltning, huvudsakligen för forsknings- och utbildningsändamål.

Regeringen bör därför bemyndigas att låta SLU vara medlem i vissa jord- och skogsbruksanknutna ekonomiska föreningar.

I syfte att samla landets kompetens och samordna verksamhet inom djurskyddsområdet bör ett nationellt centrum för djurskyddsforskning inrättas av SLU. Centret bör svara för frågor vad gäller forsknings- och utbildningsverksamhet inom djurskyddsområdet och omfatta alla djurslag men med betoning på lantbrukets djur och försöksdjur. Regeringen bedömer att centret kan finansieras inom ramen för anslaget.

Från utgiftsområde 16 överförs 12 000 000 kr fr.o.m. 2008 för forskning varav, 5 000 000 kr ska avse forskning inom djurskyddsområdet.

Regeringen föreslår slutligen att anslaget minskas med 6,1 miljoner kronor, vilka tillförs anslag 45:1 *Sametinget* under utgiftsområde 1 Rikets styrelse. Minskningen föreslås avse de medel som används för grundutbildning.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 1 436 915 000 kr anvisas under anslag 25:1 Sveriges lantbruksuniversitet för 2008.

Motionen

I motion MJ448 (v) delvis begärs en anslagshöjning med 17 000 000 kr. Den låga löneomräkningen riskerar att slå mot SLU:s utbildning och forskning. SLU bör kompenseras för detta.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att regeringens förslag till medelsanvisning under anslag 25:1 är väl avvägt och avstyrker därmed motion MJ448 (v) i denna del. Den av riksdagen beslutade ramen för utgiftsområdet (2007/08:FiU1, rskr. 2007/08:30) medger för övrigt inte att några ytterligare medel tillförs anslaget. Utskottet tillstyrker även regeringens förslag om bemyndigande.

26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag att anvisa 321,7 miljoner kronor under anslaget och avslår därmed ett motionsyrkande om en höjning av anslaget med 15 miljoner kronor (mp) och ett motionsyrkande om att öka resurserna till forskning om alternativ till djurförsök (v). Riksdagen avslår även en motion om forskning m.m. om energifrågor och lantbruk (s) samt ett motionsyrkande om växtförädling gällande motståndskraftiga grödor (kd). Riksdagen bifaller regeringens förslag om bemyndigande.

Jämför reservationen 3 (s, v).

Jämför särskilda yttrandena 2 (v) och 3 (mp).

Propositionen

Anslaget används för stöd till forskning om de areella näringarna samt projektrelaterade kostnader i anslutning till sådan forskning, såsom utvärderingar, beredningsarbete, konferenser, vissa resor och seminarier samt informationsinsatser. Anslaget används också till att finansiera med näringen samfinansierad forskning som omfattar jordbruksteknisk forskning, viss skogsforskning, trädgårdsforskning samt växtförädling. Förvaltningsanslaget redovisas under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård under anslag 26:1 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader*, och anslaget för forskning inom områdena miljö och samhällsbyggande redovisas under anslag 26:2 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning* under utgiftsområde 20. En samlad resultatredovisning för politikområdet återfinns under politikområdet Forskningspolitik under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

Resultatredovisning

Som ett resultat av den särskilda satsningen på starka forskningsmiljöer har Formas under året fattat beslut om stöd till två forskningsmiljöer inom ramen för det s.k. Linnéstödet. Linnéstödet har utlysts tillsammans med Vetenskapsrådet. Två forskargrupper vid Stockholms universitet respektive Sveriges lantbruksuniversitet har beviljats stöd.

Enligt regeringens mening är det viktigt att nydisputerade forskare har möjlighet att fortsätta sin forskarkarriär. En femtedel av de av Formas beviljade projekten har en yngre forskare som huvudsökande och projektledare. Formas finansierar också postdoktorala stipendier som riktar sig till yngre forskare. Av 71 ansökningar beviljades 20 stipendier med jämn könsfördelning.

Formas, liksom övriga råd, har i uppdrag att främja mång- och tvärvetenskapliga projekt och har haft en särskild utlysning för detta. Intresset för denna utlysning var dock lägre än tidigare år medan endast 80 ansökningar inkom jämfört med 139 under 2005.

Formas strävanden att få till stånd en jämnare könsfördelning bland de sökande har resulterat i att andelen ansökningar med kvinnor som huvudsökande har ökat med 15 % sedan rådet bildades. Andelen kvinnor var 36 % i årets utlysning. Andelen projekt med kvinnor som huvudsökande som beviljades medel var 35 %.

Formas har genomfört en internationell utvärdering av forskningsprogrammet ekologisk jordbruks- och trädgårdsproduktion. Utvärderingen visar att det finns en omfattande forskning inom området och att delar av forskningen håller hög vetenskaplig kvalitet av internationell klass. En del av projekten bedöms dock som bristfälliga framför allt beroende på otillräcklig vetenskaplig publicering. Utvärderingen visar också att forskningens resultat behöver spridas bättre såväl mot användare inom landet som internationellt. En fortsatt forskning inom området rekommenderas av utvärderarna. Formas har inlett ett arbete för att tillsammans med forskare, finansierare och avnämare beakta utvärderingens rekommendationer och slutsatser.

Formas har under året genom ett antal olika informationsprojekt, t.ex. den populärvetenskapliga pocketserien Formas fokuserar och två tv-produktioner, Planeten och Expedition Linné, i samarbete med SVT, spridit forskningsresultat till en bredare krets än tidigare.

Anslag

För att underlätta planering, upphandling och genomförande av långsiktiga forskningsprojekt bör regeringen bemyndigas att under detta anslag ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 345 000 000 kr under 2009, högst 345 000 000 kr under 2010 och högst 60 000 000 kr under perioden 2011–2013.

I enlighet med riksdagens beslut med anledning av propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80, bet. 2004/05:UbU15, rskr. 2004/05:289) ökades anslaget med 14 000 000 kr fr.o.m. 2006. Från och med 2007 ökas anslaget med ytterligare 24,5 miljoner kronor samt fr.o.m. 2008 med ytterligare 41,5 miljoner kronor.

För djurskyddsforskning ska avsättas 3 000 000 kr inom ramen för Formas anslag.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 321 709 000 kr anvisas under anslag 26:1 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning* för 2008.

Motionerna

I motion MJ428 (mp) yrkande 2 delvis begär Miljöpartiet de gröna att anslaget höjs med 15 000 000 kr. Summan bör öronmärkas för forskning som syftar till att utveckla alternativa metoder till djurförsök. Även enligt motion MJ374 (v) yrkande 3 bör resurserna till forskning om alternativ till djurförsök öka. Det är av största vikt att utveckla snabbare, säkrare och mer kostnadseffektiva testmetoder. Det finns redan ett antal användbara metoder, men många fler metoder behöver utvecklas och valideras.

I motion MJ354 (s) anförs att de långsiktiga energifrågorna och därmed sammanhängande strukturfrågor med hög prioritet måste ingå i forskning, utvecklingsarbete och planering för ett framtida uthålligt lantbruk.

I motion MJ419 (kd) yrkande 2 framhålls att växtförädlingen i större utsträckning bör fokusera på motståndskraftiga grödor med förbättrade egenskaper, som kan möta behoven hos den växande befolkningen och ett ökande klimathot. Det svenska jordbrukets användning av bekämpningsmedel har tilltagit på ett oroande sätt. En omprioritering av forskningsresurserna inom området bör därför ske.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis finner utskottet regeringens förslag om medelstillsdelning under anslaget väl avvägt. Därmed tillstyrker utskottet propositionen i denna del och avstyrker motionerna MJ428 (mp) yrkande 2 delvis och MJ374 (v) yrkande 3. Den av riksdagen beslutade ramen för utgiftsområdet (bet. 2007/08:FiU1, rskr. 2007/08:30) medger för övrigt inte att några ytterligare medel tillförs anslaget. Utskottet tillstyrker även regeringens förslag om bemyndigande.

När det gäller forskningspolitikens generella inriktning konstaterar utskottet att regeringen avser att presentera en ny forskningspolitisk proposition under hösten 2008. Beträffande motioner om särskilda anslag till forskningsinstitut eller projekt vill utskottet hänvisa till sina tidigare uttalanden, senast hösten 2006 i samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2007 (bet. 2006/07: MJU2). Det är en fråga för Forskningsrådet för

miljö, areella näringar och samhällsbyggande, Formas, att inom ramen för forskningsprogrammet fördela medel till olika forskningsprojekt. Med det anförda avstyrker utskottet motion MJ419 (kd) yrkande 2.

Utskottet har inte ändrat sin tidigare redovisade ståndpunkt om att de areella näringarnas potential som producenter av förnybar energi bör tas till vara (bet. 2005/06:MJU13 och bet. 2006/07:MJU7). Regeringen beslutade den 21 juli 2005 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att analysera det svenska jordbrukets förutsättningar som producent av bioenergi. Utredaren har redovisat sitt uppdrag till regeringen genom betänkandet Bioenergi från jordbruket – en växande resurs (SOU 2007:36). Utredningens uppdrag har inneburit bl.a. att analysera vilken roll jordbruket kan spela i det framtida energisystemet samt att bedöma hur stor del av den framtida bioenergin som lämpligen bör komma från jordbruket, och vilka förutsättningar detta kräver. I betänkandet redovisar utredningen sin syn på vilka förutsättningar som krävs för att utveckla ett jordbruk som är konkurrenskraftigt som producent av bioenergi, med beaktande av dagens generella styrmedel. Vidare lämnar utredningen förslag till tydliggörande av samhällets syn på den roll som jordbruket bör ha som producent av bioenergi. Utredningsbetänkandet har remissbehandlats. Utskottet finner att motion MJ354 (s) bör lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på resultatet av de överväganden som pågår.

26:2 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien

Utskottets förslag i korthet

Utskottet bifaller regeringens förslag att anvisa 2 miljoner kronor under anslag 26:2.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Djurskyddskontroll samt kontroll av foder och livsmedel, punkt 5 (s, mp)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Bo Bernhardsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s), Tina Ehn (mp) och Aleksander Gabelic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:K382 yrkande 6 och 2007/08:K383 yrkande 4.

Ställningstagande

Regeringen vill stärka kontrollen av djurskyddet genom att överföra verksamheten till länsstyrelserna. Ett statligt övertagande ska ge ”mer likvärdiga villkor för djurskydd i hela riket”. Vi menar att kontrollen av djurskyddet samt kontrollen av foder och livsmedel i primärproduktionen ska ligga kvar hos kommunerna. Där finns den lokala kunskapen och kompetensen, och där finns de djurskyddsinspektörer som har god kännedom om de lokala djurhållningar som de ska övervaka. Det finns både samordningsfördelar för myndigheterna och fördelar för företagen med att ansvaret för djurskyddskontroller finns på samma ställe som ansvaret för miljötillsynen. När det finns problem med djurskydd finns ofta också sociala problem, vilket också talar för att ansvaret för djurskyddskontroller bör ligga på kommunal nivå.

2. Jordbruksverkets regleringsbrev, punkt 6 (v, mp)

av Wiwi-Anne Johansson (v) och Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:MJ465 yrkande 16.

Ställningstagande

Ett sätt att öka tillgången till substrat för biogasproduktion är att ändra myndigheternas styrning. Det bör anges i Jordbruksverkets regleringsbrev att verket i sina föreskrifter bör gynna biogasproduktion från gödsel.

3. Forskning inom de areella näringarna, punkt 8 (s, v)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Bo Bernhardsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s), Wiwi-Anne Johansson (v) och Aleksander Gabelic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:MJ354 och avslår motion 2007/08:MJ419 yrkande 2.

Ställningstagande

Klimathotet kräver att Sverige anpassar sin energiförsörjning till ett långsiktigt hållbart samhälle. De långsiktiga energifrågorna och därmed sammanhängande strukturfrågor bör med hög prioritet ingå i forskning, utvecklingsarbete och planering för ett framtida uthålligt lantbruk.

Användningen av fossila bränslen måste minskas i snabb takt. Alldeles oavsett klimatpolitiska åtgärder kommer den nuvarande tillgången på billig olja troligen att upphöra inom en överskådlig framtid. Detta kommer att få stora konsekvenser över hela jorden, både globalt och lokalt.

Förutom kraftigt höjda energipriser kommer detta också att innebära att transporter och andra energikrävande aktiviteter med nödvändighet måste begränsas. En följd av utvecklingen med höjda priser på bensin och råvaror blir förmodligen också att lokal uthållig livsmedelsproduktion blir viktig på ett helt annat sätt än i dagsläget. Produktionen av föda och bioenergi kommer att konkurrera om samma odlingsmöjligheter (mark, vatten och växtnäringsämnen).

Att det i övrigt råder stor osäkerhet om den framtida utvecklingen får inte tillåtas leda till att angelägen analys, forskning och planering inför de helt nya förutsättningarna för svenskt lantbruk försenas.

Särskilda yttranden

1. Anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar, punkt 1 (s)

Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Bo Bernhardsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s) och Aleksander Gabelic (s) anför:

Riksdagen har den 21 november 2007 i första steget av budgetprocessen ställt sig bakom regeringens budgetförslag för 2008. Det innebär att riksdagen för detta år nu har låst såväl utgiftstak som ramar för de 27 utgiftsområdena samt fattat beslut om de skatte- och avgiftsförändringar som ska träda i kraft nästa år. För budgetåret 2008 gäller därmed att de samlade utgifterna för utgiftsområde 23 inte får överstiga 17 432 385 000 kr under riksdagens fortsatta behandling. Socialdemokraternas förslag på utgiftsområdet är lika högt som denna nivå och kan således formellt tas upp till behandling.

Eftersom riksdagsmajoriteten i första steget av budgetprocessen gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi önskat, avstår vi från att reservera oss. Vårt budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där någon eller några delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat. Vi vidhåller vår uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområde 23 borde ha utformats i enlighet med det som framgår av Socialdemokraternas motion 2007/08: MJ456 yrkandena 1, 3, 4, 8 och 9.

Vi framhåller att ett livskraftigt jordbruk är en förutsättning för en levande landsbygd. Sverige har hittills haft världens bästa djurskydd som vi har utvecklat i kombination med ett konkurrenskraftigt jordbruk och en framgångsrik forskning. Så vill vi att det ska förbli. Vi vill att Sverige ska fortsätta hålla en hög profil vad gäller djurskydd, djurhälsa och djurtransporter. Vår vision är att djuren i övriga EU ska ha samma goda skydd och hälsa som djuren i Sverige.

Vi är tveksamma till regeringens nedläggning av Djurskyddsmyndigheten. Det återstår fortfarande att se om det verkligen är mer kostnadseffektivt, som regeringen påstår, att förlägga djurskyddet till Jordbruksverket. Vi förhåller oss också avvaktande till att åtgärden kan förbättra djurskyddet.

De etiska aspekterna på livsmedlen blir allt viktigare för konsumenterna. Vi vill satsa på småskalig, närproducerad och ekologisk mat. Livsmedlen ska också kunna märkas på sådant sätt att konsumenten tydligt ser vad han eller hon betalar för.

Vi föreslår att EU:s fiskeländer utvecklar ett bättre samarbete vad gäller fiskekontrollen och förordar en gemensam personalstyrka för detta ändamål. Enligt vår uppfattning behöver ytterligare resurser inte tillföras kontrollsystemet för tillfället.

Vi anser att havets resurser bör brukas på ett ekologiskt och ekonomiskt hållbart sätt. Det fiskeripolitiska arbetet inom EU måste drivas vidare med höga svenska ambitioner vad gäller nytt förvaltningssystem som förhindrar att fisk som inte ingår i kvoten kastas tillbaka i havet. För att främja det kustnära fisket och bidra till att utveckla en diversifiering av kustsamhälle- nas näringsliv krävs att det nya landsbygdprogrammet för 2007–2013 används för att sätta fokus på landsbygdens resurser och attraktiva miljö. Vi föreslår att sammanlagt 15 miljoner kronor utöver regeringens förslag anvisas på anslag 43:7 *Strukturstöd till fisket m.m.* som ett sätt att möjliggöra omställningen till ett långsiktigt hållbart samhälle också för fiskenär- ingen. Anslag 44:1 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* bör minska med motsvarande belopp för att finansiera förslaget. Vi föreslår också att det föreslagna bemyndigandet för ramanslag 44:1 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* att besluta om bidrag som inklusive tidi- gare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 676 615 000 kr under 2009 och högst 1 234 600 000 kr under 2010, dvs. med 15 miljoner mindre än vad regeringen har föreslagit för dessa år.

De öppna landskapen bevaras genom livsmedelsproduktion och djurhåll- ning. Vi efterlyser en mer offensiv inriktning på hästverksamheten, som är en viktig resurs för landsbygden och som kan skapa många nya arbetstill- fällen.

I regeringens budgetproposition har anslaget Åtgärder för att främja eko- logisk produktion utgått. Drygt hälften av de tidigare anslagna medlen, ca 30 miljoner kronor, går i stället till en samlad livsmedelsstrategi, men några nya medel tillförs dock inte strategin. Vi anser att anslaget *Åtgärder för att främja ekologisk produktion* bör återinföras och att forskningen och kunskapen om den ekologiska produktionen bör utvecklas. Det krävs ökat stöd till lantbrukare för certifiering, ökad kunskap hos konsumenter och offentliga upphandlare, bättre marknadsföring och förfinade maskiner, meto- der och växtsorter m.m.

2. Anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar, punkt 1 (v)

Wiwi-Anne Johansson (v) anför:

Vänsterpartiet presenterar i sin budgetmotion 2007/08:Fi276 Fler i arbete – fler vägar framåt ett radikalt alternativ till regeringens politik. Partiet avvi- sar bestämt de angrepp på den svenska välfärdsmodellen som regeringen vill genomföra och som kommer att leda till en långsiktigt sämre social och ekonomisk utveckling och vidgade samhällsklyftor.

Då riksdagens rambeslut innebär en helt annan inriktning av den ekono- miska politiken än den som Vänsterpartiet presenterat deltar vi inte i beslutet om fördelning av anslag inom utgiftsområde 23. I stället redovisas här den fördelning av anslag inom utgiftsområdet som förordas i partiets

anslagsmotion 2007/08:MJ448. Sammantaget innebär Vänsterpartiets förslag att ytterligare 122 miljoner kronor utöver regeringens förslag fördelas på anslag inom utgiftsområde 23.

Vi anser att det behövs utökade satsningar för att nå de skogspolitiska målen och miljömålet Levande skog. Skogen har stora sociala värden för rekreation och friluftsliv och därmed för folkhälsan. Skogen måste vårdas även ur andra aspekter än för att skydda biologisk mångfald. För naturvården har den arbetsmarknadspolitiska satsningen på Gröna jobb varit viktig. Vi vill inte avveckla detta projekt utan tvärtom låta det omfatta även Fiskeriverkets ansvarsområde. Verksamheten ska vara riktad till långtidsarbetslösa ungdomar. Dessutom anser vi att den låga löneomräkningen riskerar att slå mot Skogsstyrelsens miljömålsarbete. Myndigheten bör av dessa skäl kompenseras med 7 miljoner kronor för verksamheten.

Vänsterpartiet anser att anslag 41:2 *Insatser för skogsbruket* bör förstärkas för att skydda den biologiska mångfalden i skogen genom naturvårdsavtal och biotopskydd. Anslaget bör därför höjas med 50 miljoner kronor per år under åren 2008–2010.

Vi anser vidare att anslag 42:1 *Statens veterinärmedicinska anstalt* bör förstärkas med 2 miljoner kronor 2008 för att kompensera låg löneomräkning. Anslag 42:3 *Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder* bör minska med 3 miljoner kronor avseende utveckling av djurskyddsfrågor. Dessa medel bör återföras till Djurskyddsmyndigheten, som bör återinrättas från den 1 juli 2008. För denna myndighets verksamhet bör 48 miljoner kronor anvisas på ett nytt anslag.

För att förbättra samexistensen mellan människor och rovdjur är det betydelsefullt att minimera rovdjursangrepp på tamdjur. Detta kan i stor utsträckning göras genom förebyggande åtgärder. Rovdjursstängsel har visat sig vara särskilt effektiva för att minska antalet rovdjursangrepp på djur inom inhägnat område. Vi föreslår att anslag 42:5 *Ersättning för viltskador* förstärks med 10 miljoner kronor per år under perioden 2008–2010 för att stödja upprättandet av fler rovdjurssäkra stängsel. Stödet bör delas ut som bidrag till tamdjursägare i rovdjurstäta områden.

Vänsterpartiet vidhåller kritiken av beslutet att lägga ned Djurskyddsmyndigheten och överlåta ansvaret för djurskyddsfrågorna till Jordbruksverket. Vi anser att regeringens förslag om ökade resurser för djurskyddsverksamhet till Jordbruksverket bör avslås. Anslag 43:1 *Statens jordbruksverk* bör minska med 16 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Djurskyddsmyndigheten bör återinrättas från den 1 juli 2008, och 48 miljoner kronor bör anslås för verksamheten 2008. Jordbruksverket bör kompenseras för den låga löneomräkningen.

Ytterligare 4 miljoner kronor utöver regeringens förslag bör anvisas under anslag 43:6 *Fiskeriverket*, varav 2 miljoner för administrativ verksamhet med Gröna jobb och 2 miljoner för den låga löneomräkningen som annars riskerar att slå mot Fiskeriverkets miljömålsarbete.

Vi föreslår också att anslag 43:10 *Livsmedelsverket* förstärks med 3 miljoner kronor för att kompensera kostnader för pris- och löneomräkning.

Enligt regeringens förslag ska anslagen 43:14 *Konkurrenskraftig livsmedelssektor* och 44:3 *Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket* förstärkas med 17 respektive 13 miljoner kronor samtidigt som anslag *Åtgärder för ekologisk produktion* ska avvecklas. Vänsterpartiet föreslår i stället att anslagen 43:14 *Konkurrenskraftig livsmedelssektor* och 44:3 *Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket* minskas med 17 respektive 13 miljoner kronor och att 30 miljoner anvisas på ett förnyat anslag, *Åtgärder för att främja ekologisk produktion*. För att nå de nationella målen för ekologisk produktion och konsumtion bör medlen till ekologisk produktion inte minskas.

Den låga löneomräkningen riskerar att slå mot Sveriges lantbruksuniversitets utbildning och forskning inom viktiga kunskapsområden, som jord- och skogsbrukets betydelse för en hållbar utveckling. Sveriges lantbruksuniversitet bör därför kompenseras med 17 miljoner kronor utöver regeringens förslag. Resurserna till forskning om alternativ till djurförsök bör öka. Det är av största vikt att utveckla snabbare, säkrare och mer kostnadseffektiva testmetoder.

3. Anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar, punkt 1 (mp)

Tina Ehn (mp) anför:

Miljöpartiet har presenterat sitt alternativ till ekonomisk politik och budgetpolitik i budgetmotion 2007/08:Fi278. Miljöpartiet avvisar stora delar av regeringens politik. Våra prioriteringar innebär stora förbättringar för dem som har det sämst ställt. Vår fördelningspolitik är mer rättvis, vår människosyn mer human.

Miljöpartiets klimatpolitik innebär kraftfulla och effektiva åtgärder för att ställa om Sverige till ett hållbart och modernt samhälle. Miljöpartiet har länge drivit klimatfrågan. Svensk skogsråvara ses i dag som en mycket värdefull naturresurs. Svensk bioenergiteknik går på export, och nya jobb skapas i energi- och miljöteknikföretag.

Regeringens partier, Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet, har i finansutskottet ställt sig bakom regeringens budgetproposition och de utgiftsramar och beräkningar av inkomster som föreslås där. Genom det beslutet har man också avstyrkt Miljöpartiets förslag till utgiftsramar och beräkningar av inkomster och därmed förutsättningarna för vårt budgetförslag. Av den här anledningen tar vi inte del i beslutet om anslag inom utgiftsområde 23. I stället redovisas här den fördelning av anslag inom utgiftsområdet som förordas i vår anslagsmotion 2007/08: MJ428 yrkande 2.

Miljöpartiet de grönas utgångspunkt är att de areella näringarna är viktiga för att uppnå miljömålen. Sveriges jordbrukspolitik bör syfta till en hållbar landsbygdsutveckling, med ett decentraliserat, ekologiskt anpassat jordbruk där miljömålen och en god djurhållning prioriteras.

Skogsstyrelsens anslag för 2008 bör höjas med 5 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Det är viktigt att Sverige deltar mer aktivt i det internationella arbetet kring skogsfrågor så att besluten bättre gynnar en långsiktig och ekologiskt hållbar utveckling. Aktivt deltagande i det internationella arbetet är resurskrävande. Regeringen måste ta hänsyn till konsekvenserna av EU-medlemskapet för myndigheternas ökade behov av arbetsinsatser.

Stormarna Gudrun och Per var hårda slag för skogsbruket i södra Sverige. Skogsägare har ett ansvar för att återplantera skog; det ligger dessutom i deras ekonomiska intresse att göra så. Miljöpartiet anser inte att det är motiverat med ett särskilt statligt stöd till skogsägarnas nyplantering. Det är en fördel från flera synpunkter om det finns en större inblandning av lövträd i den nya skog som planteras. Det ger större motstånd mot kommande stormar, och det ger en större variation till fördel för både biologisk mångfald och rekreation. Det ger också större motståndskraft mot insektsangrepp i framtiden. Miljöpartiet anser därför att återplanteringsstödet bör begränsas till merkostnaden för lövskogsinblandning jämfört med återplantering av barrträd

Flera rapporter har slagit fast att Sverige inte kommer att nå målet för skydd av skog med nuvarande takt. Vi kommer inte heller att klara våra internationella förpliktelser för skydd av biologisk mångfald. Klimatförändringar ökar behovet av skyddade arealer ännu mer. Ökande priser till följd av ekonomisk tillväxt och ökat intresse för biobränsle för energiändamål gör att anslagen måste höjas för att uppnå samma effekt. Anslaget *Insatser för skogsbruket* bör tillföras 20 miljoner kronor som kompensation för ökade kostnader och 20 miljoner kronor som en ambitionshöjning. Anslaget bör dock reduceras med 120 miljoner kronor till följd av begränsning av bidrag till återplanering av barrskog. Anslaget *Insatser för skogsbruket* bör därför sammantaget sänkas med 80 miljoner kronor.

Miljöpartiet anser att det saknas skäl till att den obligatoriska förprovningen av djurstallar ska vara avgiftsfri. Detta är en normal del av näringsens näringsverksamhet och kan jämföras med avgift för bygglov i andra sammanhang.

Nedläggningen av Djurskyddsmyndigheten är enligt vår uppfattning ett uttryck för den nya regeringens sänkta ambitioner på området. Nedläggningen är emellertid nu ett fullbordat faktum och myndighetens ansvarsområden är överförda till Jordbruksverket. Det är inte bra med en ryckighet i myndighetsorganisationen. Vi motsätter oss dock regeringens sänkta ambitionsnivå, och anslag 43:1 *Statens jordbruksverk* bör öka med 40 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag för djurskyddsarbete.

Samtidigt som behovet av åkermarken som naturresurs alltså ökar, så ökar också exploateringen av åkermark. Behovet av bördig åkermark ökar, och det bör därför övervägas att anslå medel till Jordbruksverket och läns-

styrelserna för att göra en nationell kartering av åkermarkernas bördighet och för att på ett övergripande plan bevaka intresset av att bevara åkermarken.

Den svenska torskfiskeflottan är överetablerad. Överkapaciteten i kombination med dålig lönsamhet skapar en god grogrund för fusk. Det svenska kontrollsystemet måste bli betydligt effektivare. Regeringen bör ta fram en handlingsplan för att minska överkapaciteten i den svenska fiskeflottan, med början i torskfiskeflottan. Det småskaliga, kustnära fisket bör värnas. Ett villkor för att få skrotningsbidrag bör vara att licensen dras in, så att bidraget inte kan användas för att investera i nya fiskefartyg. Anslag 43:7 *Strukturstöd till fisket* bör öka med 50 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Bättre fiskevård kan främja utvecklingen av flera fiskarter, inklusive den akut hotade ålen. Detta är bra för den biologiska mångfalden, och det är också positivt för både yrkesfisket, fritidsfisket och fisketurismen. Bättre fiskevård genererar också arbetstillfällen på landsbygden och bidrar till landsbygdsutvecklingen. Vi anser därför att anslag 43:9 *Fiskevård* bör öka med 10 miljoner kronor 2008 jämfört med regeringens förslag.

I regeringens skrivelse 2005/06:88 *Ekologisk produktion och konsumtion – Mål och inriktning till 2010* ställdes målet upp att vid utgången av 2010 bör den ekologiskt certifierade åkermarken uppgå till minst 20 %. Vidare bör den ekologiskt certifierade animalieproduktionen öka betydligt. Miljöpartiet föreslår att anslagen 43:14 *Konkurrenskraftig livsmedelssektor* och 44:3 *Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket* minskas med 17 respektive 13 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag och att 30 miljoner kronor i stället anvisas på ett förnyat anslag, *Åtgärder för att främja ekologisk produktion*.

Snabbutredningen inför nedläggningen av Djurskyddsmyndigheten föreslog att Formas anslag skulle förstärkas med 20 miljoner kronor per år för att finansiera det fortsatta arbetet med att utveckla alternativa metoder till djurförsök. Regeringen föreslår olika förstärkningar av anslagen till forskning om djurskydd, vilket kan innebära en viss fortsatt satsning på att utveckla denna forskning. Samtidigt måste emellertid denna forskning tävla med annan djurforskning om begränsade medel. Vi anser att 15 miljoner kronor av Formas anslag bör öronmärkas för forskning som syftar till att utveckla alternativa metoder till djurförsök.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2007/08:1 Budgetpropositionen för 2008 utgiftsområde 23:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2008 för ramanslaget 41:2 Insatser för skogsbruket besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 30 000 000 kr under 2009 (avsnitt 3.8.2).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2008 för ramanslaget 42:3 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 775 000 kr under 2009 (avsnitt 4.7.3).
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2008 för ramanslaget 42:4 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 500 000 kr under 2009 (avsnitt 4.7.4).
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2008 låta Kammarkollegiet ha tillgång till en kredit på myndighetens särskilda räntekonto för Viltvårdsfonden i Riksgäldskontoret på högst 5 000 000 kr (avsnitt 4.7.5).
5. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2008 låta Statens jordbruksverk ha tillgång till en kredit på myndighetens särskilda räntekonto för EU-verksamhet i Riksgäldskontoret på högst 8 100 000 000 kr (avsnitt 5.8.1).
6. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2008 för ramanslaget 43:3 Gårdsstöd och djurbidrag m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 170 000 000 kr under 2009 (avsnitt 5.8.3).
7. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2008 för ramanslaget 43:4 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 95 000 000 kr under 2009, högst 44 000 000 kr under 2010 och högst 16 000 000 kr under 2011 (avsnitt 5.8.4).
8. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2008 för ramanslaget 44:1 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 691 615 000 kr under 2009, högst

- 1 249 600 000 kr under 2010, högst 1 150 400 000 kr under 2011, högst 281 000 000 kr under 2012 och högst 527 385 000 kr därefter (avsnitt 6.7.1).
9. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2008 för ramanslaget 44:2 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 528 596 000 kr under 2009, högst 1 108 650 000 kr under 2010, högst 1 040 800 000 kr under 2011, högst 244 800 000 kr under 2012 och högst 277 154 000 kr därefter (avsnitt 6.7.2).
 10. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2008 för ramanslaget 45:1 Främjande av rennäringen m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 000 000 kr under 2009 (avsnitt 7.7.2).
 11. Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om Sveriges lantbruksuniversitetets deltagande i ekonomiska föreningar (avsnitt 8.1.1).
 12. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2008 för ramanslaget 26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggnad: Forskning och samfinansierad forskning besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 345 000 000 kr under 2009, högst 345 000 000 kr under 2010 och högst 60 000 000 kr under perioden 2011–2013 (avsnitt 8.1.2).
 13. Riksdagen anvisar för budgetåret 2008 anslagen under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar enligt uppställning i avsnitt 13.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007

2007/08:K382 av Mikael Johansson m.fl. (mp):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avslå förslaget om att överföra djurskyddskontrollen samt kontrollen av foder och livsmedel i primärproduktionen till statlig regi.

2007/08:Fi277 av Mona Sahlin m.fl. (s):

116. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av utökat stöd till fiskerinäringen.
117. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2008 för ramanslaget 44:1 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av

framtida anslag på högst 1 676 615 000 kr under 2009, högst 1 234 600 000 kr under 2010, högst 1 150 400 000 kr under 2011, högst 281 000 000 kr under 2012 och högst 527 385 000 kr därefter.

2007/08: MJ237 av Sten Bergheden (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att gårdsstödet från EU ska betalas ut senast i november månad.

2007/08: MJ354 av Siw Wittgren-Ahl och Marina Pettersson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de långsiktiga energifrågorna och därmed sammanhängande strukturfrågor med hög prioritet måste ingå i forskning, utvecklingsarbete och planering för ett framtida uthålligt lantbruk.

2007/08: MJ374 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återinrätta Djurskyddsmyndigheten.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka resurserna till forskning om alternativ till djurförsök.

2007/08: MJ375 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att satsa ökade resurser på upprättande av fler rovdjurssäkra stängsel.

2007/08: MJ408 av Birgitta Ohlsson (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utbilda herdehundar som skydd mot rovdjursangrepp på boskap.

2007/08: MJ417 av Peter Jeppsson m.fl. (s):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om strukturstöd till det svenska fisket.

2007/08: MJ419 av Emma Henriksson och Ingemar Vänerlöv (båda kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att växtförädlingen i större utsträckning bör fokusera på motståndskraftiga grödor.

2007/08: MJ427 av Tina Ehn m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att medel tillsätts Jordbruksverket och länsstyrelserna för att göra en ny nationell kartering av åkermarkernas bördighet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att medel tillsätts Jordbruksverket och länsstyrelserna för att på ett övergripande plan kunna bevaka intresset av att bevara åkermarken.

2007/08: MJ428 av Tina Ehn m.fl. (mp):

2. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar enligt uppställning:

Anslag	Anslagsförändring (miljoner kronor)		
	2008	2009	2010
Summa för utgiftsområdet	40	150	200
26:1 Formas	15	15	15
41:1 Skogsstyrelsen	5	5	5
41:2 Insatser för skogsbruket	-80	30	80
43:1 Jordbruksverket	40	40	40
44:6 Åtgärder för att främja ekologisk produktion	30	30	30
43:7 Strukturstöd fiske	50	50	50
43:9 Fiskevård	10	10	10
44:3 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	-13	-13	-13
43:14 Konkurrenskraftig livsmedelssektor	-17	-17	-17

2007/08: MJ448 av Lars Ohly m.fl. (v):

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar enligt uppställning:

Anslag	Regeringens förslag (tkr)	Förändring (tkr)
41:1 Skogsstyrelsen	328 971	7 000
41:2 Insatser för skogsbruket	379 873	50 000
42:1 Statens veterinärmedicinska anstalt	105 414	2 000
42:3 Djurhälsovård och djurskyddsbefrämjande åtgärder	19 708	-3 000
42:5 Ersättning för viltskador	90 975	10 000
42:6 Djurskyddsmyndigheten	0	48 000
43:1 Statens jordbruksverk	415 988	-16 000

Anslag		Regeringens förslag (tkr)	Förändring (tkr)
43:6	Fiskeriverket	137 192	4 000
43:10	Livsmedelsverket	181 551	3 000
43:14	Konkurrenskraftig livsmedelssektor	17 000	-17 000
44:3	Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	13 000	-13 000
44:6	Åtgärder för ekologisk produktion	0	30 000
25:1	Sveriges lantbruksuniversitet	1 436 915	17 000
Summa:		3 096 587	122 000

2007/08: MJ456 av Anders Ygeman m.fl. (s):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag om slopat anslag för åtgärder för att främja ekologisk produktion.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en mer offensiv inriktning på hästverksamheten.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kommunernas ansvar för kontrollen av djurskyddet.
8. Riksdagen anvisar på anslag 43:7 Strukturstöd till fiske 15 miljoner kronor utöver regeringens förslag och på anslag 44:1 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur 15 miljoner kronor mindre än vad regeringen har föreslagit för år 2008.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om samordnad fiskekontroll.

2007/08: MJ465 av Per Bolund m.fl. (mp):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör skrivas in i Jordbruksverkets regleringsbrev att det ska ändra sina föreskrifter så att biogasproduktion från gödsel gynnas.

BILAGA 2

Utskottets förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 23

Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Belopp i 1 000-tal kronor

Politikområde	Utskottets
Anslag	förslag
25 Utbildningspolitik	
1 Sveriges lantbruksuniversitet (<i>ram</i>)	1 436 915
26 Forskningspolitik	
1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning (<i>ram</i>)	321 709
2 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien (<i>ram</i>)	1 977
41 Skogspolitik	
1 Skogsstyrelsen (<i>ram</i>)	328 971
2 Insatser för skogsbruket (<i>ram</i>)	379 873
3 Internationellt skogssamarbete (<i>ram</i>)	1 397
4 Från EG-budgeten finansierade medel för skogsskadeövervakning (<i>ram</i>)	5 964
42 Djurpolitik	
1 Statens veterinärmedicinska anstalt (<i>ram</i>)	105 414
2 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen (<i>ram</i>)	98 544
3 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder (<i>ram</i>)	19 708
4 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar (<i>ram</i>)	124 349
5 Ersättningar för viltskador m.m. (<i>ram</i>)	90 975
43 Livsmedelspolitik	
1 Statens jordbruksverk (<i>ram</i>)	415 988
2 Bekämpande av växtsjukdomar (<i>ram</i>)	3 000
3 Gårdsstöd och djurbidrag m.m. (<i>ram</i>)	6 874 798
4 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter (<i>ram</i>)	1 007 504
5 Räntekostnader för förskottade gårdsstöd m.m. (<i>ram</i>)	75 472
6 Fiskeriverket (<i>ram</i>)	137 192
7 Strukturstöd till fisket m.m. (<i>ram</i>)	28 000
8 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m. (<i>ram</i>)	70 000
9 Fiskevård (<i>ram</i>)	26 832
10 Livsmedelsverket (<i>ram</i>)	181 551
11 Livsmedelsekonomiska institutet (<i>ram</i>)	10 308
12 Livsmedelsstatistik (<i>ram</i>)	23 356
13 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten (<i>ram</i>)	7 356

Politikområde	Utskottets
Anslag	förslag
14 Konkurrenskraftig livsmedelssektor (<i>ram</i>)	31 480
15 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m. (<i>ram</i>)	36 866
44 Landsbygdspolitik	
1 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur (<i>ram</i>)	3 018 431
2 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur (<i>ram</i>)	2 491 262
3 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket (<i>ram</i>)	24 830
4 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m. (<i>ram</i>)	4 116
5 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m. (<i>ram</i>)	1 529
45 Samepolitik	
1 Främjande av rennäringen m.m. (<i>ram</i>)	46 718
Summa för utgiftsområdet	17 432 385

Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag inom utgiftsområde 23

<i>Belopp i 1000-tal kronor</i>		Regeringens förslag			
Anslag (ramanslag)		s	v	mp	
25:1	Sveriges lantbruksuniversitetet	1 436 915	+17 000		
26:1	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyg- gande: Forskning och samfinansierad forskning	321 709		+15 000	
26:2	Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	1 977			
41:1	Skogsstyrelsen	328 971	+7 000	+5 000	
41:2	Insatser för skogsbruket	379 873	+50 000	-80 000	
41:3	Internationellt skogssamarbete	1 397			
41:4	Från EG-budgeten finansierade medel för skogsskadeöver- vakning	5 964			
42:1	Statens veterinärmedicinska anstalt	105 414	+2 000		
42:2	Bidrag till distriktsveterinärorganisationen	98 544			
42:3	Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	19 708	-3 000		
42:4	Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar	124 349			
42:5	Ersättningar för viltskador m.m.	90 975	+10 000		
42:6	Djurskyddsmyndigheten (nytt anslag)		+48 000		
43:1	Statens jordbruksverk	415 988	-16 000	+40 000	
43:2	Bekämpande av växtsjukdomar	3 000			
43:3	Gårdsstöd och djurbidrag m.m.	6 874 798			
43:4	Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	1 007 504			
43:5	Räntekostnader för förskottade gårdsstöd m.m.	75 472			
43:6	Fiskeriverket	137 192	+4 000		
43:7	Strukturstöd till fisket m.m.	28 000	+15 000	+50 000	
43:8	Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	70 000			
43:9	Fiskevård	26 832		+10 000	
43:10	Livsmedelsverket	181 551	+3 000		
43:11	Livsmedelsekonomiska institutet	10 308			

Anslag (ramanslag)	Regeringens förslag	s	v	mp
43:12	Livsmedelsstatistik	23 356		
43:13	Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-bud- geten	7 356		
43:14	Konkurrenskraftig livsmedelssektor	31 480	-17 000	-17 000
43:15	Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	36 866		
44:1	Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	3 018 431	-15 000	
44:2	Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	2 491 262		
44:3	Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	24 830	-13 000	-13 000
44:4	Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	4 116		
44:5	Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.	1 529		
44:6	Åtgärder för att främja ekologisk produktion (nytt anslag)		+30 000	+30 000
45:1	Främjande av rennäringen m.m.	46 718		
	Summa	17 432 385	+122 000	+40 000

BILAGA 4

Uppföljning av de fiskepolitiska insatsernas resultat och konsekvenser för företag inom fiskeområdet

Förord

Riksdagen har beslutat att målet för livsmedelspolitiken är en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion som speglar konsumenternas efterfrågan. Fiske är ett av tre verksamhetsområden inom politikområdet Livsmedelspolitik. En stor del av de fiskepolitiska insatserna i Sverige görs inom ramen för EU:s gemensamma fiskepolitik medan andra delar är nationellt reglerade. Den gemensamma politiken sätter t.ex. ramar för uttag av vissa kvoterade fiskarter medan bl.a. kust- och inlandsfisket, fritidsfisket och fiskevården i huvudsak regleras nationellt.

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade den 14 februari 2006 att följa upp och utvärdera vissa mål och beslut beträffande verksamhetsområdet Fiske inom politikområdet Livsmedelspolitik. Frågan hänvisades till utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp för fortsatt beredning. Den 19 oktober 2006 beslutade utskottet att utse Jan-Olof Larsson (s), Sven Gunnar Persson (kd), Wiwi-Anne Johansson (v), Erik A Eriksson (c), Tina Ehn (mp), Rune Wikström (m) och Lars Tysklind (fp) att ingå i gruppen.

Uppföljningen har inriktats på de företag som är verksamma inom yrkesfiske, vattenbruk och fisketurism. Huvudfrågan har varit att utvärdera vilka resultat och konsekvenser som olika statliga insatser har fått för dessa företag. Syftet med uppföljningen har varit att ge utskottet ett fördjupat beslutsunderlag.

Uppföljningen har byggts på intervjuer med dels fiskeföretag och företrädare för lokala och regionala myndigheter i Kalmar, Västerbottens och Västra Götalands län, dels representanter för centrala myndigheter och andra aktörer. Dessutom har uppföljningen byggts på studier av tidigare utredningar, statistik och rapporter inom området.

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade i oktober 2007 att uppföljnings- och utvärderingsgruppens rapport ska tryckas och ges ut i serien Rapporter från riksdagen (2007/08:RFR3). I denna bilaga redovisas en sammanfattning av uppföljningsrapporten.

Yrkesfiske

Tillståndet och utvecklingen för yrkesfisket

Yrkesmässigt saltvattensfiske bedrivs i de havsområden som angränsar till Sveriges kust, medan yrkesmässigt sötvattensfiske bedrivs i de fem stora sjöarna och i ett antal övriga sjöar. Antalet fartyg i det svenska saltvattensfisket har minskat från ca 6 600 fartyg år 1970 till ca 1 600 fartyg år 2006. Samtidigt har fartygens genomsnittliga maskinkraft och bruttotonnage ökat. De svenska fiskefartygen är i genomsnitt ca 30 år gamla. Fiskeflottan har blivit alltmer koncentrerad till västkusten.

Stora delar av det svenska yrkesfisket har problem med lönsamheten. Samtidigt som antalet fiskefartyg har minskat har det blivit färre personer i besättningarna på fiskefartygen. Antalet yrkesfiskare har minskat från knappt 5 500 år 1970 till 1 881 yrkesfiskare år 2006. Nio av tio är aktiva inom saltvattensfisket. Yrkesfiskarnas genomsnittsålder har ökat och det finns svårigheter att rekrytera unga fiskare till yrket. Det kan vidare konstateras att fiskaryket är mycket mansdominerat.

Fisket är en näring med lång tradition i Sverige. Flera aktörer har betonat fiskets betydelse för landsbygden och kulturarvet. På en aggregerad nationell nivå har fisket fått mindre betydelse, men i vissa orter har fisket stor betydelse för sysselsättningen och ekonomin. I uppföljningen har det pekats på att det minskande antalet fiskeföretag leder till problem för fiskehamnarna, vilket i sin tur försvårar för de kvarvarande yrkesfiskarna. I vissa delar av landet finns problem kring distributionen av fisk. Även bl.a. konsumenternas tillgång till färsk fisk har lyfts fram som ett problem.

I uppföljningen har *inte* ingått att analysera de fiskepolitiska insatsernas resultat och konsekvenser för bl.a. fisken och havsmiljön. Samtidigt konstateras att miljöns tillstånd har direkt inverkan på fiskenäringens utveckling, samtidigt som fiskenäringen genom sin verksamhet påverkar miljön. Yrkesfiskets konsekvenser för fiskresursen belyses, liksom bl.a. övergödningens, giftutsläppens, klimatförändringarnas och vattenkraftsproduktionens konsekvenser för fiskresursen och därmed fiskenäringen. I uppföljningen konstateras att yrkesfiskarna upplever att det förmedlas en negativ bild av dem i bl.a. medierna.

De statliga insatsernas resultat och konsekvenser för yrkesfisket

Fiskeflottans omstrukturering

Inom ramen för den gemensamma fiskepolitiken görs olika insatser för att omstrukturera fiskeflottorna i EU:s medlemsländer. Det finns hittills ingen analys av resultatet av de insatser som har gjorts för att reglera fiskeflottans kapacitet, men det finns indikationer på att rationaliseringen av flottan delvis har slagit mot det småskaliga fisket. I uppföljningen har flera av de tillfrågade pekat på att åtgärderna inte har varit tillräckliga för att för svensk del skapa en långsiktig anpassning av fiskekapaciteten i förhållande

till fiskemöjligheterna. För de enskilda fiskeföretagen leder överkapacitet till låg lönsamhet. I uppföljningen har framkommit att det råder en enighet om att kapaciteten är för stor i den svenska pelagiska flottan, men att det råder delade meningar om den övriga fiskeflottans kapacitet i förhållande till fiskresursen. Från fiskenäringen framförs att utifrån nuvarande kvoter bör antalet yrkesfiskare i Sverige minska.

När det gäller insatserna kring inträde i och utträde ur flottan verkar regelverket i sig inte utgöra något stort problem för yrkesfisket. De tak som har satts på kapaciteten i fisket har dock gett upphov till att en marknad för handel med kapacitet har uppstått, där rättigheter att äga fartygskapacitet och att använda fartygen för fiske köps och säljs. I uppföljningen har flera pekat på att denna tonnagehandel har lett till en ökad koncentration av fiskeflottan till västkusten och ökade svårigheter vad gäller nyrekrytering till näringen.

Under perioden 2000–2006 har strukturstöden uppgått till ca 100 miljoner kronor per år. Stöden har använts dels som investeringsstöd, dels som projektstöd. De berörda myndigheterna är positiva till strukturstöden och i uppföljningen har olika exempel på åtgärder som har haft positiva effekter på landsbygdsutvecklingen lyfts fram. Det har bl.a. framförts att stöden har varit till stor hjälp i samband med investeringar och att de har bidragit till en mer positiv utveckling för fiskenäringen. Samtidigt har många pekat på att stöden har använts i förhållandevis liten omfattning, bl.a. på grund av det osäkra läget inom yrkesfisket och därmed låg investeringsvilja samt sänkta stödsatser och krav på egenfinansiering. Det har även pekats på att strukturstöden har haft en begränsad effekt på fiskenäringens struktur och att programmet inte i tillräcklig omfattning har fokuserat på problemen med överkapacitet. Från aktörer på ostkusten har dessutom framförts att nyttjandegraden har varit högre på västkusten, vilket har förstärkt den regionala obalansen inom yrkesfisket.

Under perioden skrotades 58 fartyg med strukturstöd. Fartyg från västkusten svarade för knappt hälften av antalet och knappt 70 % av det skrotade tonnaget och maskinkraften. I uppföljningen har aktörerna pekat på både för- och nackdelar med skrotningsbidraget. Ett lågt bidrag gör att yrkesfiskarna inte har råd att skrota sina båtar, medan ett högt bidrag kan leda till att alltför många båtar skrotas. Flera har pekat på att det är fel båtar som har skrotats, medan andra har framfört att skrotningsbidraget kan ha varit positivt i och med att gamla fiskefartyg har skrotats. I uppföljningen har framkommit att det förefaller som om de fiskare som skrotat sina fartyg även har slutat med fisket, även om den som skrotar kan köpa en ny båt och kapacitet (tonnage) för erhållna bidrag. Samtidigt finns indikationer på att dessa fiskare inte har bedrivit något intensivt fiske de närmaste åren före skrotningen. Det innebär att det torde vara de fartyg som har åstadkommit det minsta uttaget ur fiskresursen som har skrotats. Ett alternativ till skrotning är att fiskaren säljer fartyget utomlands och själv för in ett nytt fartyg i fisket.

I uppföljningen har flera problem kring strukturstödens administration uppmärksammats. Flera aktörer har framfört att det finns brister i handläggningen av strukturstöden och att företagen till och med tvekar eller avstår från att söka strukturstöd på grund av en komplicerad ansökningsprocess och en låg stödnivå. Även berörda myndigheter menar att det finns behov av förenklade administrativa rutiner och ett förenklat ansökningsförfarande. Det har även framförts att strukturstöden inom fisket inte har marknadsförts tillräckligt.

Yrkesfiskelicenser

För att bedriva yrkesmässigt fiske på allmänt vatten krävs en personlig yrkesfiskelicens. Detta krav infördes redan före Sveriges EU-medlemskap och innebar att antalet yrkesfiskare minskade. I uppföljningen har framkommit att det från de licensierade yrkesfiskarna finns en positiv syn på licenssystemet. Det finns dock ett antal småskaliga fiskare, som inte når upp till kraven för licens, som är missnöjda med systemet. För dem som tidigare hade fisket som en binäring har kraven på yrkesfiskelicens inneburit att de har tvingats sluta med fisket. I uppföljningen har det också pekats på att kraven på licens kan vara ett hinder för den som vill kombinera fisket med turismverksamhet och/eller vidareförädling av fiskprodukter.

I uppföljningen har det även pekats på några problem kring administrationen av licenserna, bl.a. i samband med förnyande av licensen.

Vid prövning av yrkesfiskelicenser ska hänsyn tas till jämställdhetsaspekter. Trots detta kan det konstateras att den stora majoriteten av yrkesfiskarna är män och att ansvarig myndighet bedömer att andelen kvinnor inom yrkesfisket inte kommer att öka i framtiden.

Kvoter och andra resurspolitiska insatser

Den gemensamma fiskepolitiken ska garantera att levande vattenresurser nyttjas på ett sätt som skapar ekonomisk, miljömässig och social hållbarhet. Några av EU:s uttalade mål är att stegvis införa en ekosystembaserad fiskeförvaltning, bidra till ett ändamålsenligt fiske inom en konkurrenskraftig och lönsam industri, se till att de som är beroende av fisket får en skälig levnadsstandard och ta hänsyn till konsumenternas intressen. En del av den gemensamma fiskepolitiken innebär att saltvattensfisket regleras genom beslut om totala tillåtna fångster (TAC) och nationella kvoter, vilka fördelas på olika sätt inom EU:s medlemsländer. För svensk del är huvuddelen av kvoterna inte fördelade på fartygsnivå, utan alla yrkesfiskare har möjlighet att fiska på dessa kvoter. Detta system har kritiserats utifrån mer teoretiska utgångspunkter eftersom det kan sägas uppmuntra varje enskilt fartyg att befinna sig först på fiskeplatsen för att maximera sin fångst. Systemet ger inga incitament för enskilda yrkesfiskare att anpassa fisket till perioder då marknaden efterfrågar leveranser och priserna är som högst.

Hur systemet med kvoter är utformat är av stort intresse för svenskt fiske, inte minst mot bakgrund av att 95 % av det svenska landningsvärdet kommer från kvoterade arter. I uppföljningen har framkommit att det finns en förståelse inom näringen för att det på något sätt måste bedömas hur mycket som kan fiskas, men samtidigt har flera aktörer pekat på problem med det nuvarande kvotsystemet. Ökad fiskekapacitet i kombination med sjunkande kvoter har medfört problem. Det har i uppföljningen framkommit olika uppfattningar i frågan om det småskaliga, kustnära fisket drabbas särskilt av kvoter och andra resurspolitiska insatser. Det kan dock konstateras att regleringarna med anledning av de svaga torskbestånden i Östersjön har försämrat förutsättningarna för det småskaliga kustfisket längs ostkusten. Även det minskade ålbeståndet påverkar det småskaliga fisket.

En konsekvens av kvotsystemet är s.k. fiskestopp. I uppföljningen har kritik riktats mot hanteringen av fiskestoppen, bl.a. att de införs med dålig framförhållning och att de leder till en ryckighet i yrkesfiskarnas försörjning och arbetsbörda samt skapar problem på marknaden. Det har särskilt framförts kritik mot sommarstoppens konsekvenser för det småskaliga kustnära fisket. Små båtar är mer väderberoende och mer beroende av de lokala marknaderna. På sommaren innebär vädret att det småskaliga fisket ofta har bättre möjligheter att fiska och också bättre möjligheter att få sälja fångsterna till t.ex. sommargäster i fiskelägena.

Det har också framkommit att det finns problem med kvoter i blandfisken där flera arter fångas tillsammans och då kvoten av en art i fångsterna är mer begränsad än övriga arter. Detta ger upphov till att fisk som inte får landas måste kastas tillbaka i havet. Fisk kastas också tillbaka för att den är för liten och därmed ger ett lägre pris, för att arten bedöms ge för dålig avkastning, för att fisken understiger minimimått och därmed är otillåten eller för att arten inte får fiskas på grund av andra regleringar. I uppföljningen har flera aktörer påtalat att utkast är ett stort problem.

EU-beslutet om utfasningen av drivgarnsfisket i Östersjön har lett till att antalet drivgarnsfiskare i Östersjön har minskat. Från näringen har kritiska synpunkter framförts mot drivgarnsförbudet. Det ses bl.a. som ett exempel på hur näringens förtroende för myndigheter och politiker urholkas. När det gäller laxfisket i Östersjön har även kraftverksindustrins utsättning av lax och konkurrensen från fritidsfiske och fisketurism uppmärksammas.

Ålen är en hotad art. Begränsningarna av ålfisket innebär stora inkomstförluster i det småskaliga fisket. Ål är den enda okvoterade arten som har ett högt ekonomiskt värde för fisket och då särskilt för det småskaliga kust- och insjöfisket. Restriktionerna kommer att innebära krav på omställning av ålfiskare till andra fisken eller verksamheter. Begränsningarna har mötts av protester från ålfiskare. När det gäller andra resurspolitiska insatser, som t.ex. redskapsbegränsningar, fredningstider och minimimått, har i uppföljningen inga entydiga konsekvenser för företagen framförts.

När det gäller de insatser som görs för att begränsa sälars och skarvars skador har i uppföljningen framkommit att utvecklingsarbetet kring säl-säkra redskap till viss del har förbättrat det småskaliga kust- och insjöfiskets situation. Fortfarande bedöms dock säl och skarv vara ett stort problem för det svenska yrkesfisket. I uppföljningen har flera aktörer pekat på att det finns behov av fortsatt redskapsutveckling inom trålfisket och fisket med fasta redskap.

Förvaltningen av statliga fiskeinsatser

Yrkesfiskarna är på olika sätt engagerade i dagens fiskeförvaltning. I uppföljningen har flera aktörer pekat på betydelsen av att yrkesfiskarna engageras ytterligare i både beståndsförvaltningen och redskapsutvecklingen. Det har bl.a. framförts att de regionala rådgivande nämnderna har en viktig roll.

I uppföljningen har framkommit flera exempel på problem i relationen mellan yrkesfiskare och myndigheter. Kritik har framför allt framförts mot den centrala myndigheten, medan näringen upplever en större förståelse och ett större intresse på regional nivå. Från näringen finns vidare en miss-tänksamhet mot forskningen och de beståndsanalyser som tas fram som underlag för myndighetsbeslut.

Fisket är en näring med många regler och där förutsättningarna kan ändras från dag till dag. I uppföljningen har framkommit att det är viktigt med tydliga och långsiktiga regler. Flera aktörer menar att dagens regelverk har låg trovärdighet bland yrkesfiskarna, och dess utformning ses som ett hinder. Det är svårt för yrkesfiskarna att planera sin verksamhet eftersom det inte går att förutse vad som händer om ett eller två år. Yrkesfisket berörs även av regler inom andra områden, bl.a. regelverken kring livsmedel. Det har även ifrågasatts om samma regelverk behövs för alla fiskare, oavsett omfattningen på fisket.

I uppföljningen har flera aktörer pekat på den administrativa börda som regelverket innebär för de enskilda yrkesfiskarna. Kvotssystemet innebär att fångster ska bokföras och rapporteras. I uppföljningen har flera av de tillfrågade framfört att rapporteringen tar mycket tid och att den borde kunna lösas på ett enklare sätt än i dag. Det är till övervägande del direkta EU-krav och nationellt anpassade EU-baserade krav som leder till administrativa kostnader för företagen. Det mest kostsamma kravet uppges vara skyldigheten att föra loggbok vid fiske till havs. Detta är ett krav som företagen själva inte upplever sig ha någon nytta av. Yrkesfiskarna upplever dessutom att tillsyns- och kontrollinsatserna är överdimensionerade. Från Fiskeriverket betonas däremot att fångstrapportering är en grundläggande förutsättning för förvaltningen av fisket.

Utbildning och kompetensutveckling

Utbudet av utbildning och kompetensutveckling inom fiskeområdet är begränsat. Samtidigt förändras den traditionella kunskapsöverföringen inom yrket. I uppföljningen har flera aktörer pekat på att det finns behov av kompetensutveckling inom bl.a. fartygsutrustning, IT, livsmedelsregelverk, företagsekonomi och ekosystemens uppbyggnad.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning

Yrkesfisket står inför en rad olika problem. Många fiskbestånd befinner sig utanför biologiskt säkra gränser och havsmiljön är ständigt utsatt för olika hot. Det är viktigt att ha en helhetssyn på fortsatta insatser för fiskens roll i ekosystemet. Flera av problemen inom fisket är av sådan art att de måste hanteras och lösas på EU-nivå. Det är därför viktigt att Sverige även fortsättningsvis lyfter fram de problem som den gemensamma politiken och dess regelverk medför för företagen och särskilt det småskaliga fisket. Fisket har fått en allt mindre roll på den nationella nivån, men i flera orter är fisket fortfarande viktigt. Det finns problem kring distributionen av fisk och konsumenters tillgång till färsk fisk, vilket bör uppmärksammas i det fortsatta fiskepolitiska arbetet. Det är dessutom viktigt att lyfta fram yrkesfiskets betydelse för och behov av andra näringar. Det är viktigt att det ges en allsidig information om den svenska fiskenäringen i förhållande till de problem kring utfiskning, illegalt fiske och andra frågor som diskuteras i bl.a. medierna. Det är vidare av vikt att lyfta fram att fisken är ett nyttigt och betydelsefullt livsmedel.

Målet för omstruktureringen av fiskeflottan har enligt gruppens bedömning varit otydligt. De fiskepolitiska insatserna har ännu inte varit tillräckliga för att skapa en långsiktig anpassning av fiskekapaciteten i förhållande till fiskemöjligheterna. Det är viktigt att fiskeflottan får en sådan struktur att fiskeresursen säkras samtidigt som yrkesfisket ges rimliga förutsättningar att verka inom ramen för en hållbar utveckling. Det är vidare viktigt att engagera olika intressenter i det fortsatta arbetet med att omstrukturera den svenska fiskeflottan. Den s.k. tonnagehandeln har medfört en ökad regional obalans och försvårat nyrekrytering till näringen. Det bör nog följas hur tonnagehandeln påverkar fiskenäringen och det småskaliga fisket.

Gruppen menar att det småskaliga fisket bör uppmärksammas i arbetet med att omstrukturera flottan. Det finns en positiv inställning till det småskaliga fisket, men flera av de insatser som har gjorts under senare år har inneburit problem för i första hand de småskaliga yrkesfiskarna. En redovisning och analys av hur sammansättningen av fiskeflottan förändras över tiden och en belysning av effekterna för det småskaliga fisket efterlyses. Det finns utvecklingsmöjligheter för det småskaliga fisket, och det bör värnas i den fortsatta omstruktureringen.

Strukturstödens effekt på fiskenäringen är enligt gruppens bedömning oklart och det finns problem kring administrationen av strukturstöden. Det är viktigt att dessa problem beaktas så att förenklade administrativa rutiner och förenklat ansökningsförfarande kan uppnås. Särskilda åtgärder bör vidtas för att öka kännedomen om strukturstöden inom fiskeområdet. Det är viktigt att inför den nya programperioden närmare analysera de problem som företagen har mött, bl.a. vad gäller orsakerna till den låga användningen av strukturstöden och strukturstödens inriktning. Detta är viktigt för att öka effektiviteten i medlen. När det gäller skrotningsbidraget finns indikationer på att det är de fartyg som har åstadkommit det minsta uttaget av fisk som har skrotats, varför det kan sägas vara oklart om syftet med skrotningsbidraget har uppfyllts. Bidragen borde kunna göras mer träffsäkra och inriktas på de delar av fiskeflottan som har överkapacitet. Det är viktigt att skrotningsbidraget inte går ut över det småskaliga fisket.

Kravet på yrkesfiskelicens kan vara ett hinder för att utveckla fisketurismen. Detta är en fråga som behöver lösas. I det fortsatta arbetet bör jämställdhetsarbetet i samband med yrkesfiskelicenser uppmärksammas. Det är vidare nödvändigt att uppmärksamma de små livsmedelsproducenterna och deras särskilda förutsättningar i det fortsatta utvecklingsarbetet kring bl.a. regelverk, tillsyn och tillståndsgivning inom livsmedelsområdet.

Det är i näringsens intresse att fisket bedrivs i samklang med en hållbar utveckling. Olika insatser görs för att styra fisket i en sådan riktning, bl.a. genom att den vetenskapliga rådgivningen ska vara utgångspunkt för de resurspolitiska besluten. Gruppen menar att en viktig fråga att beakta i det fortsatta fiskepolitiska arbetet är frågan om fiskestopp och dess negativa konsekvenser för det småskaliga fisket. Det är vidare nödvändigt att problemen med utkast av fisk ges stor tyngd i det fortsatta arbetet. Omställningen av bl.a. lax- och ålfisket bör genomföras på ett miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbar sätt i nära samverkan med yrkesfiskarna. I de analyser som föregår sådana insatser är det viktigt att ta ett helhetsgrepp på ekosystemet och bedöma fiskenäringens roll i förhållande till andra faktorer som påverkar fiskens situation. Det är t.ex. ett stort problem att ål och lax dör i kraftverksturbiner, varför det är viktigt att vattendomar omprövas eller andra åtgärder vidtas och att problemen löses. Statens insatser för att begränsa sälars och skarvars skador på yrkesfisket har till viss del förbättrat det småskaliga fiskets situation, men säl och skarv är fortfarande ett stort problem. Det är därför viktigt att utvecklingsarbetet fortsätter. Genom skydds jakt får yrkesfiskarna ökade möjligheter att skydda sina redskap och fångster.

Det finns enligt gruppens bedömning flera problem i relationen mellan fiskare och myndigheter. Från näringen finns en misstänksamhet mot forskningen. Det är därför viktigt att fortsatta ansträngningar görs för att förbättra förhållandet mellan fiskare, forskare och myndigheter, bl.a. genom att engagera yrkesfiskarna i förvaltningen. Gruppen vill bl.a. hänvisa till den modell som tillämpas i Danmark när det gäller samarbete mellan fiske-

näringsen och forskningen i att bl.a. planera och koordinera fiskeundersökningarnas insamling av biologiska data ombord på danska fiskefartyg. Från företagets synvinkel präglas fiskeförvaltningen av kortsiktighet, vilket gör det svårt att planera verksamheten. Regelverkets utformning ses som ett hinder för näringsens utveckling. Det finns en stor mängd regler, vilka innebär kostnader för företagen. Det är till övervägande del EU-krav som leder till administrativa kostnader för företagen. Det är viktigt med tydliga och långsiktiga regler som förstås och accepteras inom fiskeområdet. Regelförenklingsarbetet bör därför drivas vidare. Det kan bl.a. vara värt att överväga om samma regelverk ska gälla för alla yrkesfiskare i de fall som reglerna i dag sammanfaller. Slutligen bedömer gruppen att behoven av kompetensutveckling inom yrkesfisket torde vara fortsatt stora.

Guppen menar att det är viktigt att fortsättningsvis uppmärksamma de olika frågor som har lyfts fram i denna uppföljning kring yrkesfiskets betydelse för möjligheten att uppnå det av riksdagen beslutade målet för livsmedelspolitiken. Resultatet bör följas upp i bl.a. regeringens årliga resultatredovisningar till riksdagen i budgetpropositionen.

Vattenbruk

Tillståndet och utvecklingen för vattenbruket

Vattenbruk är benämningen på odling av fisk och skaldjur under kontrollerade former. Det finns inga entydiga uppgifter om hur stor omfattning som vattenbruket har i Sverige. Enligt den officiella statistiken fanns år 2006 ca 300 odlingar. Uppskattningsvis är 400–500 personer sysselsatta inom vattenbruket. I förhållande till yrkesfisket har vattenbruket liten volym och låg omsättning.

I uppföljningen framför många aktörer att vattenbruket har potential att expandera och skapa fler arbetstillfällen på landsbygden. Mot bakgrund av de vilda fiskpopulationernas nedgång kommer vattenbruket att få ännu större betydelse i framtiden. Det finns flera exempel från andra länder på att vattenbruket utvecklas. I uppföljningen framkommer också indikationer på att särskilt de stora fiskodlingsföretagen i Sverige har god ekonomi. Det har också uppmärksammats att vattenbruk kan ha positiva miljöeffekter, bl.a. i reglerade vattendrag. Mussel- och ostronodlingar bedöms ha positiva effekter på övergödda vatten. Fiskhälsoläget i Sverige är gott. Liksom för yrkesfiske och fisketurism pekar flera aktörer på att en möjlighet för fortsatt utveckling är diversifiering, bl.a. genom att satsa på vidareförädling av fiskråvaran och/eller komplettera verksamheten med turism.

Trots att ett antal olika möjligheter inom vattenbruket har framkommit i uppföljningen överväger de mer probleminriktade beskrivningarna av tillståndet och utvecklingen för vattenbruket. Aktörerna har pekat på ett flertal olika problem inom näringsen, och flera menar att vattenbruket har dåligt rykte och är eftersatt i Sverige. Det sker för närvarande inga nysats-

ningar och ingen generationsväxling i företagen. Det finns problem med kapitalförsörjningen, och i uppföljningen har framkommit att branschföreträdaren har stora ekonomiska problem. Regelverket kring vattenbruket upplevs vara strängt, särskilt vad gäller miljöaspekterna. Svenskodlad fisk är sällsynt för försäljning på svensk färskvarumarknad. Konkurrensen från framför allt det norska vattenbruket är stor.

Statliga insatsers resultat och konsekvenser för vattenbruket

Tillståndsgivning

För att få anlägga och driva en fiskodling krävs olika tillstånd. I uppföljningen har det pekats på att de höga ambitionsnivåerna inom miljöområdet har medfört att det är svårt för fiskodlingar att få tillstånd. Från näringen har framförts att den försiktighet som råder inom tillståndsgivningen riskerar att kväva nya idéer och gör att inga nya vattenbruk tillkommer.

Tillståndsprövningen för fiskodlingsföretag är en lång, dyrbar och komplicerad process, där företagen t.ex. behöver anlita extra hjälp för att upprätta miljökonsekvensbeskrivningar. Kraven på de olika rapporter som ska lämnas in upplevs som dåligt anpassade för vattenbruksverksamhet.

Tillsyn och kontroll

Offentlig tillsyn och kontroll av vattenbruk görs enligt olika regelverk, bl.a. djurskyddslagstiftningen och miljöbalken. I uppföljningen har framkommit att tillsynen är förknippad med olika typer av problem. Från näringen upplevs att mycket ska redovisas för myndigheterna, samtidigt som företagen inte tror att myndigheterna verkligen använder all den information som samlas in. Dessutom framför företagen att kommunens inspektörer ofta inte har kompetens inom vattenbruksområdet, trots att avgifterna upplevs vara mycket höga. Det har vidare pekats på att tillsynen ser olika ut i olika kommuner. Dessutom upplevs regelverket kring lokalproducerade livsmedel vara krångligt. Företagen har lyft fram att det är konstigt att samma regler gäller för såväl stora livsmedelsindustrier som små lokala producenter.

Strukturstöd

Under perioden 2001–2006 investerades sammanlagt knappt 58 miljoner kronor inom vattenbrukssektorn med stöd från strukturfonden, varav 14 miljoner kronor var strukturbidrag. I uppföljningen har framkommit att intresset för och möjligheten till att investera har varit begränsat. Det beviljades nästan dubbelt så mycket medel som sedan faktiskt användes.

Det har vidare framkommit att det har varit svårt att dra några slutsatser om strukturstödets målpåfyllelse. Från regionala myndigheter har framförts att stöden har varit positiva. I uppföljningen har vidare pekats på att

det finns vissa problem kring strukturstöden, bl.a. att stöden betalas ut efter så lång tid att företagens likviditet belastas. Synpunkter har även framförts gällande kontrollen och stödsatsernas storlek.

Förvaltningen av statliga insatser

Ett flertal statliga och kommunala myndigheter är involverade i frågor kring vattenbruket. I uppföljningen har flera aktörer framfört att den splittade myndighetsbilden försvårar vattenbrukens kontakter med myndigheter. Olika myndigheter har olika syn i t.ex. tillståndsgivning och tillsyn, vilket av företagen upplevs som ett stort problem. Tillsynen sköts av ett stort antal kommuner och länsstyrelser.

I uppföljningen har vidare framkommit att myndigheternas inställning till vattenbruket är mycket varierande. Det upplevs vara en mer positiv inställning till vattenbruket i norra Sverige. Vattenbruket själva har en negativ inställning till myndigheterna. Från näringen upplevs att flera myndigheter nonchalerar eller till och med motarbetar vattenbruket.

Utbildning och kompetensutveckling

I uppföljningen har från olika håll lyfts fram att Sverige i dag har få fungerande yrkesutbildningar inom vattenbruk. Trots detta bedöms det tekniska kunnandet vara högt inom näringen. Från företagen har framförts att det är svårt att rekrytera personal med rätt kompetens.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning

Det är enligt gruppens bedömning svårt att få en tydlig bild av tillståndet och utvecklingen för det svenska vattenbruket. I uppföljningen har ett flertal olika problem inom näringen uppmärksammats. Många menar att vattenbruket har en potential att expandera, men i praktiken har inte mycket hänt. Gruppen menar att det därför är viktigt att problemen nu lyfts fram och åtgärdas. Det finns bl.a. ett behov av en genomgripande analys av näringen och dess kapacitet för tillväxt. Aktörerna inom området måste snart få tydliga signaler om att de problem och hinder som har uppmärksammats i uppföljningen kan undanröjas.

Det finns ett flertal problem kring både tillståndsgivning och tillsyn, vilka kan verka hämmande på vattenbrukets fortsatta utveckling. Det är enligt gruppen viktigt att ta hänsyn till de problem som har framkommit i uppföljningen i syfte att finna en hantering av tillstånds- och tillsynsfrågor så att bästa möjliga resultat uppnås. Gruppen menar att både tillståndsgivningen och tillsynen bör kunna förenklas, samtidigt som höga miljökrav upprätthålls. Tillståndsgivning och tillsyn bör göras mer likformig över landet.

Enligt gruppens bedömning är det svårt att dra några slutsatser om strukturstödens måluppfyllelse. Från myndigheter har positiva synpunkter på stöden framförts, medan det från bl.a. näringen har pekats på ett antal

olika problem kring stöden och deras administration. Det är paradoxalt att myndigheterna är mer nöjda med strukturstöden än vad berörda fiskeföretag är. Gruppen utgår från att uppföljningens resultat kommer att tas tillvara i arbetet med den nya strukturfondsperioden.

Det finns en splittrad myndighetsbild när det gäller statens insatser gentemot vattenbruksnäringen. Gruppen menar att det är viktigt att tydliggöra de olika myndigheternas ansvarsområden och samordna deras insatser i syfte att öka effektiviteten i den statliga förvaltningen och förbättra möjligheterna för vattenbrukets utveckling. Det är viktigt att vattenbruksfrågor prioriteras tydligare av myndigheterna. Det är vidare av stor vikt att det finns utbildningar och möjlighet till kompetensutveckling inom vattenbruksområdet. Det kan bl.a. finnas behov av en läns- och kommunövergripande kompetensutveckling för berörda tjänstemän inom tillstånds- och tillsynsmyndigheterna.

Guppen menar att det är viktigt att fortsättningsvis uppmärksamma de olika frågor som har lyfts fram i denna uppföljning kring vattenbrukets betydelse för möjligheten att uppnå det av riksdagen beslutade målet för livsmedelspolitiken. Resultatet bör följas upp i bl.a. regeringens årliga resultatredovisningar till riksdagen i budgetpropositionen.

Fisketurism

Tillståndet och utvecklingen för fisketurismen

Fiske är en populär fritidsaktivitet och turism är en av de snabbast växande näringarna i världen. Fisketurism har en lång historia i Sverige, men det är först på senare år som fiske- och upplevelseturismen har lyfts fram. Fisketurism kombineras ofta med annan verksamhet. Enligt en utredning fanns år 2002 ca 300 företag där den fisketuristiska produkten var av central betydelse. Verksamheten genererade ca 370 årsarbetskrafter.

I uppföljningen har från flera aktörer framförts att Sverige har mycket goda förutsättningar för fisketurism och att näringen har potential att bidra till ökad sysselsättning och bättre ekonomi på landsbygden. Flera aktörer har en positiv syn på utvecklingsmöjligheterna och menar att fisketurism innebär en möjlighet att få i gång verksamheter på landsbygden. Det har även pekats på att fisketurism innebär nya möjligheter för yrkesfiskare och vattenbrukare.

Samtidigt har det i uppföljningen redovisats olika problem och hinder för den fortsatta utvecklingen av fisketurismen. Ett sådant hinder är tillgången på fisk. Det har även framförts att nivån på den fisketuristiska produktens kvalitet kan vara ett problem. Ett annat problem handlar om turistföretagens begränsade rådighet över fiskeresursen. I praktiken har det varit svårt för enskilda entreprenörer att få tillgång till fiske genom upplåtelse eller arrende. För företagen är det viktigt med exklusiviteten, att kunna garantera att kunden får ensam tillgång till fiskeupplevelsen. Det

har även tagits upp att fisketurism kan leda till konflikter mellan olika kategorier fiskande. Ett dilemma är t.ex. avvägningen mellan fisketurismen i norra Sveriges älvar och det småskaliga yrkesfisket i Bottenviken. Ett annat problem som har tagits upp i uppföljningen handlar om att kraven på yrkesfiskelicens för att bedriva yrkesmässigt fiske på allmänt vatten i vissa fall kan innebära begränsningar när det gäller att bedriva fisketurism till havs. Från näringen har även framförts att det faktum att fisketurismen inte uppmärksammas i fiskelagstiftningen är ett problem.

Statliga insatsernas resultat och konsekvenser för fisketurismen

Staten genomför olika typer av åtgärder vilka får konsekvenser för fisketurismen. I uppföljningen redovisas olika insatser som görs inom ramen för fiskevården, bl.a. förstärkningsutsättningar, kalkning av sjöar och olika former av regleringar. Staten svarar vidare för fisketillsyn. Riksdagen beslutar årligen om ett anslag till fiskevården som år 2007 uppgår till knappt 27 miljoner kronor. I uppföljningen har flera aktörer framfört att de statliga insatserna är begränsade i förhållande till de ekonomiska insatser för fiskevård som bl.a. fiskevårdsområden genomför.

En annan statlig insats som har uppmärksamats i uppföljningen är regleringen av det yrkesmässiga laxfisket. Från fritidsfiskare uppges att havsfisket på lax är ett problem och att de statliga insatserna endast utgår från det traditionella yrkesfiskets intressen, medan det från yrkesfisket uppges att det finns lax så att det räcker åt alla. Det har vidare framförts att vattenregleringen har lett till problem för fisketurismen. Flera har pekat på problem vad gäller kompensationsutsättningarna, bl.a. att laxens återvandring till älvarna för att leka har minskat.

En annan fråga som har tagits upp i uppföljningen rör ägande och förvaltning av fiskevatten. Från näringen har framförts att det behövs en omedelbar förändring av fiskelagstiftningen så att fisketurismen erkänns som resursbrukare och därmed tillerkänns rättigheter till resursen. För- och nackdelar med införandet av fiskevårdsområden och det fria handredskapsfisket på södra ostkusten och i de stora sjöarna har framförts från olika aktörer. Fiskevattenägarna ser mycket positivt på införandet av fiskevårdsområden, medan man menar att beslutet om införandet av det fria handredskapsfisket har gjort det svårt att få i gång fisketurismen i sydöstra Sverige. Från Sportfiskarna ser man däremot positivt på införandet av det fria handredskapsfisket och dess konsekvenser för fisketurismföretagen.

Andra frågor som har tagits upp är statens förvaltning av vatten ovan odlingsgränsen och problem att få bygglov för strandnära turistanläggningar. Det pekas på att det länge har varit oklart hur statens vatten ovan odlingsgränsen kan nyttjas för turismverksamhet.

I uppföljningen redovisas några exempel på fisketuristiska projekt som har fått stöd från olika strukturfonder. Båda projekten har lett till att nätverk med turismföretag har startats som bl.a. vänder sig till utländska kunder.

För Fiskeriverket är fisketurism en relativt ny företeelse som man ännu inte har arbetat särskilt mycket med. På regional och lokal nivå finns i allmänhet en välvillig inställning till fisketurism som en ny näring, liksom från Nutek. Slutligen konstateras att utbildnings- och fortbildningsmöjligheterna inom fisketurism är mycket begränsade.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning

Enligt gruppens bedömning har Sverige mycket goda förutsättningar för fiske- och upplevelseturism. Det är mot den bakgrunden viktigt att det görs tydligt att fisketurismen är en näring och en försörjningsmöjlighet för bl.a. entreprenörer, fiskeguider och ägare av fiskevatten i hela Sverige. Samtidigt betonar gruppen att förutsättningarna för fisketurism skiljer sig åt mellan olika delar av landet. Fisketurismen kan även innebära nya utvecklingsmöjligheter för yrkesfiskare och vattenbrukare.

Det råder ett visst konkurrensförhållande mellan yrkesfiske och fritidsfiske, särskilt när det gäller laxfiske i norra Sverige. Gruppen är medveten om att denna konflikt har funnits under lång tid. Det är viktigt att både den gamla näringen, yrkesfisket, och den nya näringen, fisketurismen, kommer till tals i förvaltningsfrågor där båda näringarna berörs. Gruppen betonar även att vattenkraftsproduktionen medför stora problem för laxen och menar att det är viktigt att vattendomarna omprövas eller andra åtgärder vidtas och att problemen med fisk som fastnar i kraftverksturbiner löses.

Turismföretagens begränsade rådighet över fiskeresursen är en annan viktig fråga för näringens fortsatta utveckling. Gruppen framhåller att det är viktigt att fortsatt följa dessa frågor. Gruppen menar även att det är av stor betydelse för fisketurismen att frågan om fiskevården och dess finansiering får en lösning.

Ett flertal myndigheter är involverade i frågor som rör fisketurism. Det är enligt gruppens bedömning viktigt att det tydliggörs vilken myndighet som har huvudansvaret för frågor rörande fisketurism och att de problem som har framkommit i denna uppföljning uppmärksammas. Det är även viktigt att de erfarenheter som har gjorts på lokal och regional nivå tas till vara i det fortsatta arbetet med att utveckla denna näring. Gruppen lyfter fram att frågan om kravet på yrkesfiskelicens kan vara ett hinder för att utveckla fisketurismen bör få en lösning.

Gruppen menar att det är viktigt att fortsättningsvis uppmärksamma de olika frågor som har lyfts fram i denna uppföljning kring fisketurismens betydelse för möjligheten att uppnå det av riksdagen beslutade målet för livsmedelspolitiken. Resultatet bör följas upp i bl.a. regeringens årliga resultatredovisningar till riksdagen i budgetpropositionen.

BILAGA 5

Uppföljning och analys av regeringens resultatredovisning för fiskeområdet och livsmedelsområdet

Miljö- och jordbruksutskottet har beslutat att följa upp och utvärdera vissa mål och beslut beträffande verksamhetsområdet Fiske inom politikområdet Livsmedelspolitik. Som ett led i denna uppföljning har följande genomgång och analys gjorts av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för dels fiskeområdet, dels övriga delar av livsmedelsområdet.

Uppföljningen har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. Underlagen till uppföljningen har på gruppens uppdrag tagits fram inom riksdagsförvaltningen av utvärderaren Christer Åström vid utvärderings- och forskningsfunktionen i samarbete med uppföljnings- och utvärderingsgruppens sekreterare, föredraganden Madeleine Holst vid miljö- och jordbruksutskottets kansli. I arbetet har även deltagit utvärderaren Cecilia Forsberg och forskningssekreteraren Helene Limén.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen har överlämnat sin rapport där resultaten av uppföljningen redovisas till miljö- och jordbruksutskottet. I denna bilaga redovisas rapporten i sin helhet.

Stockholm i oktober 2007

Sven Gunnar Persson (kd)

Jan-Olof Larsson (s)

Erik A Eriksson (c)

Rune Wikström (m)

Wiwi-Anne Johansson (v)

Tina Ehn (mp)

Lars Tysklind (fp)

Sammanfattning

Riksdagen har beslutat att målet för livsmedelspolitiken är en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion som speglar konsumenternas efterfrågan. Miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp har gjort en genomgång och analys av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2008 vad gäller fiskeområdet och övriga delar av livsmedelsområdet. Gruppen har i sin analys utgått från de synpunkter som utskottet har lämnat i samband med tidigare uppföljningar. Sammanfattningsvis gör gruppen följande bedömningar.

Ekologiskt hållbart fiske

Det är utifrån regeringens redovisning i årets budgetproposition svårt att göra en helhetsbedömning av resultatet av de statliga insatserna i förhållande till den ekologiska delen av målet för livsmedelspolitiken. Gruppen kan konstatera att en alltför stor andel av det svenska saltvattensfisket sker på fiskbestånd som har osäker beståndsstatus eller till och med är utanför biologiskt säkra gränser. Gruppen delar därmed regeringens bedömning att det finns en brist i måluppfyllelsen vad gäller det kvotreglerade fisket.

Regeringens redovisning av andelen av svenskt fiske som sker på osäkra bestånd och bestånd utanför biologiskt säkra gränser ger enligt gruppens bedömning förbättrad resultatinformation om i vilken grad som riksdagens mål om en ekologiskt hållbar livsmedelsproduktion är på väg att uppnås. Gruppen menar att indikatorn bör preciseras och att det är viktigt att följa den fortsatta utvecklingen av denna redovisning. Gruppen ifrågasätter liksom förra året om redovisningen av antalet överskridande av fiskekvoter verkligen mäter måluppfyllelse. Det vore dessutom önskvärt om även resultatet av statens insatser för sötvattensfiske, vattenbruk och fisketurism kunde omfattas av resultatindikatorerna.

Det lämnas inte någon närmare redovisning av vilken inverkan som olika statliga insatser har på fiskbestånden. I budgetpropositionen ges inte heller någon redovisning av insatsernas betydelse för fiskenäringens ekologiskt hållbara utveckling.

Gruppen anser liksom i förra årets uppföljning att det är angeläget att det görs en uppföljning av vilka resultat som uppnås genom en förstärkning av fiskekontrollen.

Socialt hållbart fiske

Det är utifrån regeringens redovisning svårt att bedöma resultatet av de statliga insatserna i förhållande till den sociala delen av det av riksdagen beslutade målet för livsmedelspolitiken.

Det är otydligt i vilken grad som indikatorn genomförandetakten för fiskeprogrammen mäter de statliga insatsernas betydelse för landsbygdens utveckling. Gruppen menar att det dessutom är svårt att bedöma om indikatorn pekar på ett positivt eller negativt resultat.

Gruppens påpekande från förra året om att regeringens resultatredovisning tydligare bör inriktas på resultat har inte fått något tydligt genomslag i årets resultatredovisning. Gruppen gör även i år bedömningen att resultatredovisningen i högre grad bör inriktas på att redovisa faktiskt uppnådda resultat och inte insatser.

Det görs ingen redovisning av fiskenäringens betydelse för olika regioner, t.ex. fiskeflottans regionala fördelning.

Ekonomiskt hållbart fiske

Det är utifrån regeringens redovisning svårt att göra en helhetsbedömning av resultatet av de statliga insatserna i förhållande till den ekonomiska delen av målet för livsmedelspolitiken. Gruppen kan konstatera att regeringen har tagit fram en ny indikator, förädlingsvärdet per anställd. Denna indikator visar stora fluktuationer i förädlingsvärdet mellan åren när det gäller yrkesfiske, medan utvecklingen har varit mer stabil inom fiskberedningsindustrin. Indikatorn ger riksdagen mer relevant information om lönsamheten inom delar av yrkesfisket än tidigare. Gruppen delar regeringens bedömning att lönsamheten inom saltvattensfisket är svag, medan utvecklingen i beredningsindustrin synes vara mer stabil.

Det är oklart hur redovisningen av det ökade landningsvärdet per yrkesfiskelicens ska tolkas och relateras till övrig resultatinformation som visar på försämrad lönsamhet inom yrkesfisket.

Det är mycket viktigt att utvecklingsarbetet kring indikatorer fortsätter så att resultaten inom alla delar av yrkesfisket, vattenbruket och fisketurismen kan redovisas till riksdagen.

Det lämnas ingen redovisning och analys av strukturförändringen inom yrkesfisket, bl.a. utvecklingen för det småskaliga fisket och hur skrotningsbidraget har använts. Gruppen menar att det är mycket viktigt att en sådan redovisning och analys görs årligen.

Övrigt inom fiskeområdet

Gruppen menar att det vore mycket värdefullt om den sammanvägda helhetsbedömningen av utvecklingen inom fiskeområdet kan utvecklas.

Även i årets uppföljning anser gruppen att riksdagens fortsatta analyser av redovisade resultat skulle underlättas om regeringen gjorde en egen bedömning av de olika insatserna och hur de bidrar till att nå målen.

Gruppen konstaterar att regeringen ännu inte har tagit fram några indikatorer för konsument- och intressentaspekterna. Det vore värdefullt om konsumentaspekten ingick i regeringens fortsatta arbete med att utveckla resultatindikatorer inom fiskeområdet.

Småskalig livsmedelsproduktion

Ett antal insatser för att stärka den småskaliga livsmedelsproduktionen redovisas i årets budgetproposition. Det görs dock inte någon redovisning av resultatet av de insatser som har vidtagits för att förbättra förutsättningarna för den småskaliga livsmedelsproduktionen. Gruppen menar att det är mycket viktigt att sådana redovisningar görs i kommande budgetpropositioner.

Det vore värdefullt om riksdagen fick en resultatskrivelse med en samlad redogörelse för de åtgärder som har vidtagits med anledning av utskottets uppföljning av den småskaliga livsmedelsproduktionen och en fördjupad analys av resultatet av dessa åtgärder.

Verksamhetsområdena Jordbruk samt Säker och bra mat

Det är utifrån regeringens redovisning svårt att göra en helhetsbedömning av resultatet av de statliga insatserna inom områdena Jordbruk samt Säker och bra mat. För jordbruksområdet är det utifrån redovisade resultat svårt att bedöma om insatserna bidrar till att uppnå det livsmedelspolitiska målets ekologiska och sociala dimensioner. När det gäller målets ekonomiska dimension visar indikatorerna att det ekonomiska resultatet för jordbruket har försämrats samtidigt som mark- och arrendepriiser har ökat och strukturrationaliseringen har fortsatt. För området Säker och bra mat delar gruppen regeringens bedömning att det utifrån redovisade indikatorer inte går att dra några entydiga slutsatser om statens insatser har bidragit till att uppnå målet för livsmedelspolitiken.

Det redovisas ingen indikator för att följa upp den ekologiska delen av det livsmedelspolitiska målet inom jordbruksområdet. Det är även oklart hur målets konsumentaspekter mäts inom jordbruksområdet. Gruppen menar även att det är mycket angeläget att utveckla vilken koppling som indikatorerna inom området Säker och bra mat har till det livsmedelspolitiska målet.

Gruppen menar att regeringens resultatredovisning har blivit tydligare, men det finns fortfarande utrymme för vissa förbättringar när det gäller t.ex. att skilja på vad som är insatser, resultat och omvärldsanalys. Gruppen menar vidare bl.a. att tydliga tidsserier bör redovisas för samtliga indikatorer.

Fortsatt utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning

Gruppen framhåller avslutningsvis, liksom förra året, vikten av att miljö- och jordbruksutskottets ställningstaganden vad gäller ekonomisk styrning bör uppmärksammas i det fortsatta utvecklingsarbetet.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten ska regeringen till riksdagen redovisa mål och resultat som uppnåtts inom olika områden. Som en del i utskottens löpande uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar.

Miljö- och jordbruksutskottet genomförde hösten 2005 en uppföljning av regeringens resultatredovisning för hela det livsmedelspolitiska området. Hösten 2006 gjorde utskottet en motsvarande uppföljning för verksamhetsområdet Fiske samt en mer övergripande uppföljning av resultatredovisningen för hela politikområdet Livsmedelspolitik. I båda fallen genomfördes studierna av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp med stöd av utskottskansliet samt utvärderings- och forskningsfunktionen.

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade vid sitt sammanträde den 14 februari 2006 att följa upp och utvärdera vissa mål och beslut beträffande verksamhetsområdet Fiske inom politikområdet Livsmedelspolitik. Den fortsatta beredningen överlämnades till utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. Vid gruppens möte den 10 maj 2007 beslutades om en fortsatt uppföljning av resultatredovisningen för politikområdet Livsmedelspolitik och att man, som ett led i uppföljningen av de fiskepolitiska insatsernas resultat och konsekvenser för företag inom fiskeområdet, skulle genomföra en fortsatt uppföljning av resultatredovisningen inom livsmedelsområdet med särskild tonvikt på fiskeområdet. Mot den bakgrunden har följande genomgång och analys gjorts av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för dels fiskeområdet, dels övriga delar av livsmedelsområdet.

1.2 Uppföljningens inriktning och syfte

I uppföljningen har ingått att följa upp och analysera regeringens redovisning av resultat i budgetpropositionen. Uppföljningen har inriktats på i första hand fiskeområdet, men även resultatredovisningen för livsmedelspolitiken som helhet har behandlats.

Uppföljningens syfte har varit att ge utskottet ett fördjupat beslutsunderlag inför behandlingen av budgetpropositionen för 2008. Uppföljningen har vidare syftat till att ge utskottet ett underlag för den fortsatta dialogen med regeringen kring utvecklingen av den ekonomiska styrningen inom miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde.

1.3 Genomförande

Uppföljningen har inriktats på att följa upp de studier som miljö- och jordbruksutskottet genomförde åren 2005 och 2006 med särskild inriktning på de synpunkter som utskottet har lämnat i samband med dessa uppföljningar. Uppföljningen består av en genomgång av redovisade resultat för dels fiskeområdet, dels livsmedelspolitiken som helhet. I uppföljningen beskrivs och analyseras resultatredovisningen i budgetpropositionen, både vad avser struktur och innehåll.

2 Riksdagens tidigare behandling

2.1 Riksdagens behandling av resultatinformation

2.1.1 Ett pågående utvecklingsarbete i dialog

Sedan slutet av 1990-talet ska regeringen enligt budgetlagen redovisa mål och resultat till riksdagen. Formerna för denna resultatredovisning är föremål för utvecklingsarbete, inom både riksdag och regering. Utvecklingsarbetets syfte är att ge riksdag och regering ett bättre underlag för prioriteringsdiskussioner och för att lättare kunna bedöma värdet av insatta

resurser i förhållande till politiskt beslutade mål. Inom riksdagen har den fortsatta utvecklingen av mål- och resultatstyrningen bl.a. behandlats av Riksdagskommittén och varit föremål för insatser inom olika utskott, däribland miljö- och jordbruksutskottet.

2.1.2 Riksdagens riktlinjer

Riksdagen har vid två tillfällen under senare år, 2001 och 2006, beslutat om riktlinjer för riksdagens arbete rörande bl.a. behandlingen av regeringens resultatredovisning.¹ Av riktlinjerna framgår bl.a. följande:

Riksdagen är en central länk i styrkedjan, både när det gäller ekonomisk styrning och regelstyrning. För att styrningen ska fungera måste riksdagen få information om resultaten. Har resurser fördelats enligt de politiska prioriteringarna och har avsedda resultat uppnåtts? Har av riksdagen beslutade lagar fått avsedda effekter? Utskottens arbete med uppföljning och utvärdering är ett sätt att få en sådan resultatinformation och stärka kopplingen till beslut om lagstiftning och budget.

Av riktlinjerna framgår vidare att uppföljning och utvärdering inom riksdagen bör ha en framåtblickande inriktning och användas till att ge underlag för väl underbyggda ställningstaganden i utskottens beredningsarbete. Utskottens uppföljning och utvärdering bör enligt riktlinjerna användas som ett instrument för att bedöma vilka eventuella justeringar i budget eller lagstiftning som kan behövas. Det fortsatta arbetet med uppföljning och utvärdering bör vara en naturlig del i det löpande utskottsarbetet. Det konstateras att riksdagen har medverkat i utvecklingen av mål- och resultatstyrningen, bl.a. genom att utskotten har ställt krav på resultatredovisningarna från regeringen. Riktlinjerna från 2006 innebär sammanfattningsvis en höjd ambitionsnivå från riksdagens sida:

Det är viktigt att alla utskott granskar den resultatinformation som regeringen lämnar i budgetproposition och resultatskrivelser. Uppföljning och utvärdering är ett instrument för utskotten för att bedöma vilka eventuella justeringar i budgeten som kan behövas.

Riksdagen beställer och tar emot information om resultatet av statens verksamhet. Ett centralt dokument i mål- och resultatdialogen mellan riksdagen och regeringen är utskottens budgetbetänkanden, där utskotten har möjlighet att ta ställning till de av regeringen redovisade resultaten i förhållande till av riksdagen beslutade mål och anslagna medel. Ett annat viktigt dokument är regeringens resultatskrivelser, vilka har tillkommit på riksdagens initiativ.

Regeringen måste på ett bättre sätt leva upp till riksdagens önskemål om fördjupad resultatredovisning. Detta är nödvändigt för att dialogen mellan riksdag och regering ska kunna fortsätta.

¹ Försl. 2000/01:RS1, bet. 2000/01:KU23; framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21.

2.2 Utskottets uppföljning av resultatredovisningen

Miljö- och jordbruksutskottet genomförde hösten 2005 en uppföljning av regeringens resultatredovisning för hela det livsmedelspolitiska området. Hösten 2006 gjorde utskottet en motsvarande uppföljning för verksamhetsområdet Fiske samt en mer övergripande uppföljning av resultatredovisningen för hela politikområdet Livsmedelspolitik. I uppföljningen hösten 2006 framkom följande.

2.2.1 Resultatredovisningens innehåll

Riksdagen har beslutat att målet för livsmedelspolitiken är en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion som speglar konsumenternas efterfrågan. I uppföljningen hösten 2006 konstaterade utskottet att regeringens resultatredovisning till riksdagen ger utskottet värdefull information och underlag för politiska beslut om verksamhetens inriktning och dimensionering. När det gäller resultatredovisningens och de av regeringen redovisade resultatindikatorernas förhållande till det livsmedelspolitiska målets olika delar konstaterades att följande punkter är viktiga att uppmärksamma:

1. För att ge en bild av i vilken grad som de statliga insatserna leder fram till en **ekologiskt** hållbar fiskproduktion bör *insatsernas inverkan på fiskbestånden* redovisas. En fördjupad redovisning av de fiskepolitiska insatsernas effekter på fiskbestånden skulle lämpligen kunna göras i form av en resultatskrivelse. Även *insatsernas betydelse för fiskerinäringens utveckling i relation till den ekologiskt hållbara utvecklingen av fisket* bör redovisas till riksdagen.
 - Regeringen redovisar att det inte har skett något överskridande av fiskekvoter. Det kan därför diskuteras om *ökad kontroll* är rätt resursallokering utifrån de resultat som redovisas. Det är naturligt om regeringen om några år återkommer till riksdagen med en uppföljning av vilka resultat som uppnåtts genom en förstärkning av fiskekontrollen.
 - Kvoterna följer inte rådgivningen från havsforskningsrådet Ices. Det kan därför ifrågasättas om *valet av resultatindikator* för att redovisa målets ekologiska dimension, överskridande av fiskekvoter, är relevant för att mäta i vilken grad som de statliga insatserna leder fram till en ekologiskt hållbar fiskproduktion. En ny indikator för att mäta målfyllelsen bör därför övervägas.
2. Regeringens resultatredovisning när det gäller målets **socialt** hållbara dimension bör *tydligare inriktas på resultat* och inte på de insatser som görs. Det är *svårt att bedöma om indikatorn pekar på ett positivt eller negativt resultat* och vilken direkt koppling som den av regeringen i år valda indikatorn, genomförandetakten för fiskeprogrammen,

- har till de fiskepolitiska insatsernas betydelse för landsbygdens utveckling. Härutöver bör fiskerinäringens betydelse för olika regioner kunna redovisas till riksdagen.
3. För målets **ekonomiskt** hållbara dimension bör en *ny och tydligare indikator* som på ett bättre sätt ger riksdagen information om lönsamheten inom fisket tas fram.
 - Vidare vore det värdefullt om den *strukturförändring* som sker inom fisket redovisas och analyseras. Gruppen vill peka på vikten av att noga följa den fortsatta utvecklingen för det lokala och regionala, småskaliga fisket. Gruppen efterlyser bl.a. en redovisning och analys av vilken typ av fiskefartyg som skrotas och inom vilka fiskesegment de har verkat samt hur sammansättningen av fiskeflottan förändras över tiden. Gruppen vill även peka på vikten av att belysa effekterna för kustfisket.
 - Även *vattenbruket och fisketurismen* bör ingå i regeringens redovisning och bedömning av resultaten i förhållande till det livsmedelspolitiska målets ekonomiska dimension.
 4. Det vore värdefullt om regeringen i det fortsatta utvecklingsarbetet försöker ta fram en *sammanvägd helhetsbedömning* av utvecklingen inom fiskeområdet utifrån målet om en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion som speglar konsumenternas efterfrågan.
 5. Vad gäller *konsument- och intressentaspekterna* bör dessa ingå i det fortsatta arbetet med att utveckla indikatorer för regeringens resultatredovisning inom fiskeområdet.
 6. Regeringens redovisning till riksdagen bör vidareutvecklas inför kommande år. Riksdagens fortsatta analyser av redovisade resultat skulle underlättas om regeringen lämnar en egen *bedömning av de olika insatserna och hur de bidrar till att nå det av riksdagen beslutade målet*. Utifrån regeringens redovisning i årets budgetproposition är det svårt att bedöma resultatet av de statliga insatserna i förhållande till det av riksdagen beslutade målet för livsmedelspolitiken.

2.2.2 Resultatredovisningens struktur

I uppföljningen hösten 2006 behandlades även resultatredovisningens struktur. Det konstaterades att miljö- och jordbruksutskottet vid behandlingen av resultatredovisningen i budgetpropositionen tidigare framfört att det är viktigt att strukturen för resultatredovisningen är klar och anpassad till riksdagens behov. När det gäller resultatredovisningens fortsatta utveckling framfördes att följande punkter är viktiga att uppmärksamma:

- Det finns *fortfarande utrymme för fortsatta förbättringar* när det gäller mål, indikatorer och resultatmått, strukturen för regeringens resultatredovisning, politikområdesindelning, resultatskrivelser samt fortsatt utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning. I årets budgetproposition

har regeringens resultatredovisning förbättrats jämfört med föregående års budgetproposition. Det är t.ex. tydligt att bedömningarna görs i förhållande till det av riksdagen beslutade livsmedelspolitiska målet.

- Det finns behov av en *tydligare analys av indikatorerna och en mer stringent resultatredovisning* där det är tydligt vad som ska ses som insatser, resultat respektive omvärldsfaktorer. Resultatredovisningen och indikatorerna bör tydligare vara inriktade på resultat och inte på insatser.
- Det bör vara möjligt att följa *resultatindikatorernas utveckling över tid*.
- *Sambandet mellan redovisat resultat, måluppfyllelse och förslag om fortsatt inriktning och anslag* bör redovisas tydligare.
- Regeringen bör överväga möjligheten att fortsättningsvis redovisa den mål- och resultatinformation som avser *miljö- och jordbruksutskottets del av politikområdena Utbildningspolitik och Forskningspolitik* i de delar av budgetpropositionen som utskottet bereder.
- När det gäller förslag till fördjupade *resultatskrivelser* inför kommande års budgetberedning ges i denna uppföljning, som en del i den fortsatta dialogen med regeringen, två förslag inom fiskeområdet: dels en fördjupad resultatanalys av i vilken grad som statens insatser leder till en produktion som bättre speglar konsumenternas efterfrågan, dels en fördjupad resultatanalys av de fiskepolitiska insatsernas effekter på fiskbestånden.
- Formerna för resultatredovisningen är sedan flera år föremål för *utvecklingsarbete i dialog mellan riksdagen och regeringen*. De synpunkter som förs fram av gruppen och utskottet i denna uppföljning är viktiga att uppmärksamma i regeringens fortsatta utvecklingsarbete.

2.2.3 Riksdagsbeslutet

Utskottet föreslog i betänkande 2006/07:MJU2 att riksdagen skulle godkänna vad utskottet hade anfört. Utskottet hade i övrigt inget att erinra mot regeringens redovisning vad gäller livsmedelspolitikens inriktning eller mot regeringens resultatbedömning. Riksdagen beslutade i december 2006 i enlighet med utskottets förslag.

2.3 Utskottets uppföljning av förutsättningarna för småskalig livsmedelsproduktion

Under år 2005 genomförde miljö- och jordbruksutskottet en fördjupad uppföljning av förutsättningarna för småskalig livsmedelsproduktion. Utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp gjorde bedömningar som gällde ett antal olika områden. Gruppen konstaterade bl.a. att det för den statliga styrningen inom området krävs en ökad samverkan. Gruppen bedömde att det är viktigt att fortsättningsvis uppmärksamma den småskaliga livsmedelsproduktionens betydelse för möjligheten att uppnå det av riksdagen beslu-

tade målet för livsmedelspolitiken. Enligt gruppens bedömning borde resultatet följas upp och redovisas i bl.a. myndigheternas årsredovisningar till regeringen och regeringens årliga resultatredovisning till riksdagen.

I fråga om den småskaliga livsmedelsproduktionens problem underströk gruppen vikten av att man fortsätter att uppmärksamma de små producenterna och deras förutsättningar i det fortsatta utvecklingsarbetet avseende regelverket. Vidare är det viktigt att de problem rörande stödåtgärderna som uppmärksammades i uppföljningen beaktas i det nya landsbygdsprogrammet. Andra viktiga frågor som borde beaktas gällde företagens behov av kompetensutveckling, stöd och rådgivning samt formerna för spridningen av resultaten av statligt finansierat forsknings- och utvecklingsarbete. Tillgången på småskaligt producerad mat i de vanliga livsmedelsbutikerna är en avgörande faktor för den fortsatta utvecklingen av konsumenternas efterfrågan, ansåg gruppen. Vidare konstaterades att – trots insatserna för den småskaliga livsmedelsproduktionen efter riksdagens tillkännagivande – varken den enskilde producenten eller konsumenten alltid i alla delar ser resultatet av förändringsarbetet. Gruppens bedömning när det gäller en internationell utblick var att skillnaderna mellan Sverige och övriga studerade EES-länder kan förklaras inte bara av Sveriges strängare regler och kontroller utan även av olika traditioner. Se vidare *underbilaga 1*.

Uppföljningsrapporten behandlades av utskottet i betänkandet om småskalig livsmedelsförädling i februari 2006. Utskottets betänkande behandlades därefter av kammaren i mars 2006. Riksdagen godkände vad utskottet kommit fram till med anledning av uppföljningen. I april 2007 anordnade utskottet en utfrågning i ämnet, vilken har dokumenterats i en rapport.²

3 Resultatredovisningen hösten 2007

3.1 Verksamhetsområde Fiske

3.1.1 Regeringens budgetförslag

För att uppnå målen för verksamheten har riksdagen anslagit medel på fyra anslag. Regeringen lämnar i år följande budgetförslag:

Anslaget 43:6 disponeras för Fiskeriverkets förvaltningskostnader. Fiskeriverket bedriver dessutom uppdragsverksamhet och tjänsteexport. För år 2008 föreslår regeringen bl.a. en ökning av anslaget med 7 miljoner kronor, främst för arbetet med fiskekontrollen.

Anslaget 43:7 används framför allt till nationellt stöd till åtgärder som medfinansieras av EU inom ramen för strukturåtgärder inom fiskenäringen. Regeringen föreslår ingen förändring av anslagsnivån.

² Rapport 2005/06:RFR3, bet. 2005/06:MJU8 samt rapport 2006/07:RFR5.

Under anslaget 43:8 anvisas det belopp som motsvarar EU:s medfinansiering av strukturstöd till fisket m.m. Regeringen föreslår ingen förändring av anslagsnivån.

Anslaget 43:9 disponeras av Fiskeriverket och används bl.a. för bildande av fiskevårdsområden, fisketillsyn, främjande av den biologiska mångfalden och biotopvård, insatser för bevarandet av hotade arter samt utsättning av fisk. Anslaget används även till fiskevård främst i allmänna och enskilda vatten med fritt handredskapsfiske i kustområden och i de stora sjöarna. Allmän fiskevård finansieras för närvarande delvis av anslaget för fiskevård och delvis av vattenavgiftsmedel i enlighet med vattendomar. Regeringen föreslår ingen förändring av anslagsnivån.

Anslag inom fiskeområdet (miljoner kronor)

Nr	Anslag	2005	2006	2007	2008
43:6	Fiskeriverket	101,2	111,4	129,1	137,2
43:7	Strukturstöd till fisket m.m.	28,4	28,2	28,0	28,0
43:8	Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	80,0	83,4	70,0	70,0
43:9	Fiskevård	28,0	26,8	26,8	26,8
Summa verksamhetsområde Fiske		237,6	249,8	253,9	262,0

Källa: Prop. 2005/06:1, 2006/07:1 och 2007/08:1, utg.omr. 23.

3.1.2 Ekologisk hållbarhet

Miljö- och jordbruksutskottets synpunkter hösten 2006

- Insatsernas inverkan på fiskbestånden bör redovisas.
- Insatsernas betydelse för fiskenäringens ekologiskt hållbara utveckling bör redovisas.
- En ny indikator för att mäta målpuffyllelsen bör övervägas.
- Förslag att regeringen tar fram en resultatskrivelse angående insatsernas effekter på fiskbestånden.
- Förslag att regeringen gör en uppföljning av vilka resultat som uppnåtts genom en förstärkning av fiskekontrollen.

Regeringens redovisning i budgetpropositionen för 2008

Regeringen konstaterar inledningsvis att en uthållig biologisk produktion förutsätter att fisket endast bedrivs på långsiktigt biologiskt hållbara fiskbestånd. I budgetpropositionen redovisas ett antal olika åtgärder som har vidtagits i syfte att begränsa fångstuttagen för bl.a. torsk och ål.

Regeringen har tagit fram en ny indikator som anger andel (volym) av totalt kvotreglerat svenskt fiske som sker på bestånd som av Internationella havsforskningsrådet (Ices) bedöms vara utanför biologiskt säkra gränser eller ha osäker beståndsstatus (indikator 1).³ Av redovisningen framgår

³ Med osäker beståndsstatus avses arter där lekbiomassan minskar och arter som fiskas med inblandning av arter under biologiskt säkra gränser.

att 5,06 % av det totala svenska fisket bedöms vara utanför biologiskt säkra gränser. Detta avser främst vissa torskbestånd. Om även arter med osäker beståndsstatus räknas med uppgår nivån till 45,62 %. Enligt regeringen pågår en relativt stabil om ändock svag negativ utveckling, vilket visar på behovet av fortsatta åtgärder.

Enligt regeringens analys visar indikator 1 att det finns en brist på måluppfyllelse. Många av unionens fiskbestånd befinner sig fortsatt utanför biologiskt säkra gränser, särskilt torskbestånden i Nordsjön och Östersjön. Enligt regeringen har en positiv beståndsutveckling skett för skarpsill, sill i Nordsjön och till viss del för lax i Östersjön.

Indikator 1: Andel av svenskt fiske som sker på bestånd som bedöms vara utanför biologiskt säkra gränser eller ha osäker beståndsstatus

	2004	2005	2006
Andel på bestånd som bedöms vara utanför biologiskt säkra gränser	i.u.	4,22	5,06
Andel på bestånd som bedöms ha osäker beståndsstatus	i.u.	48,51	45,62

Källa: Prop. 2007/08:1, utg.omr. 23 samt uppgift från Fiskeriverket (e-brev 2007-10-05). För år 2006 redovisas en felaktig uppgift i budgetpropositionen för den osäkra beståndsstatusen. För år 2004 redovisas ingen uppgift (i.u.).

Liksom förra året redovisar regeringen antalet överskridande av fiskekvoter (indikator 2). Enligt regeringen mäter detta bl.a. kontrollinsatserna för det deklarerade fisket som regleras av kvoter. En preliminär bedömning från regeringen visar att ingen svensk kvot kommer att ha överskridits år 2006. De för Sverige gällande begränsningarna av fiskeansträngning har enligt regeringen inte heller överskridits.

Indikator 2: Antal överskridande av fiskekvoter

	2004	2005	2006
Antal överskridande av fiskekvoter	0	0	0

Källa: Prop. 2007/08:1, utg.omr. 23.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning

I den uppföljning av regeringens resultatredovisning som uppföljnings- och utvärderingsgruppen genomförde förra året påtalades att uttag av fisk som är på en högre nivå än vad Ices har rekommenderat medför en produktion som inte är ekologiskt hållbar, varför en ny indikator borde övervägas. Gruppen kan med tillfredsställelse konstatera att regeringen sedan förra årets redovisning har tagit fram en ny indikator för att mäta den ekologiska delen av det livsmedelspolitiska målet. Enligt gruppens bedömning ger den nya indikatorn förbättrad information om i vilken grad som utvecklingen visar om riksdagens mål om en ekologiskt hållbar livsmedelsproduktion är på väg att uppnås.

När det gäller det resultat som faktiskt redovisas kan det konstateras att knappt hälften av det kvotreglerade svenska fisket sker på bestånd som har osäker beståndsstatus och drygt 5 % sker på bestånd som är utanför biologiskt säkra gränser. Fiskeriverket konstaterar i sin årsredovisning för 2006 att kvantiteten fisk som fiskas på arter utanför säkra biologiska gränser har ökat med 0,84 procentenheter mellan åren, vilket enligt verket är en följd av TAC-höjningen 2006 för det östra torskbeståndet i Östersjön. Det summerade fisket på arter utanför biologiskt säkra gränser och arter med osäker beståndsstatus har däremot minskat med 2,89 procentenheter.

Enligt gruppens bedömning bör inför kommande års redovisningar den del av indikatorn som avser osäker beståndsstatus kunna vidareutvecklas. Enligt uppgift från Fiskeriverket ingår endast kvoterade fiskarter i indikatorn. Mot bakgrund av att även icke-kvoterade arter är av intresse, inte minst för det småskaliga fisket, menar gruppen att biologiska råd borde tas fram även för dessa arter och att deras beståndsstatus på något sätt borde kunna redovisas.

Gruppen konstaterar att den del av indikatorn som avser osäker beståndsdel är en sammanläggning av två olika uppgifter. Enligt gruppens bedömning kan det övervägas om måttet på den osäkra beståndsstatusen skulle kunna delas upp i två delar, dvs. ett för arter där lekbiomassan minskar och ett för bifångster av arter under biologiskt säkra gränser, för att ge utskottet en bättre information om den ekologiska dimensionen av resultaten av de fiskepolitiska insatserna. För att utskottet ska kunna ta ställning till indikatorn vore det även önskvärt om redovisningen av indikatorn kunde kompletteras med en bedömning av de redovisade uppgifterna, bl.a. när det gäller skillnader i utvecklingen mellan olika bestånd. Enligt gruppens bedömning är det mycket viktigt att följa den fortsatta utvecklingen av denna indikator.

När det gäller indikator 2 kan det konstateras att den mäter uttag av fisk enligt kvoterna och att dessa ofta är större än vad Ices forskare har rekommenderat. Miljö- och jordbruksutskottet har vid olika tillfällen framfört att fiskekvoterna ska vara i enlighet med den biologiska rådgivningen från Ices. Gruppen pekade redan förra året på att denna indikator kan ifrågasättas eftersom den inte mäter måluppfyllelsen. Gruppens tidigare bedömning i denna fråga kvarstår.

Det kan konstateras att regeringen inte närmare redovisar vilken inverkan på fiskbestånden som de olika statliga insatserna har. Gruppen är medveten om att detta är en komplicerad fråga. Utskottet framförde redan förra året att en fördjupad redovisning av detta till riksdagen lämpligen skulle kunna göras i en resultatskrivelse. Någon sådan resultatskrivelse har ännu inte tagits fram och av budgetpropositionen framgår inte heller om någon sådan är planerad. Det saknas även en redovisning av de statliga insatsernas betydelse för fiskenäringens ekologiskt hållbara utveckling, vilket utskottet efterlyste i förra årets budgetbetänkande.

I resultatredovisningen gör regeringen bedömningen att en mer effektiv kontroll är viktig för att målen för den gemensamma fiskepolitiken ska kunna uppnås. I budgetpropositionen föreslår regeringen att anslaget 43:6 *Fiskeriverket* ökas med 7 miljoner kronor fr.o.m. 2008 för arbetet med främst fiskekontrollen. I förra årets uppföljning lämnades förslag att regeringen om några år bör göra en uppföljning av vilka resultat som uppnåtts genom en förstärkning av fiskekontrollen. Av årets budgetproposition framgår inte om någon sådan är planerad. Enligt gruppens bedömning är det mycket angeläget att en sådan uppföljning tas fram, inte minst mot bakgrund av vad som har framkommit i utskottets uppföljning av de fiskepolitiska insatsernas resultat och konsekvenser för företag inom fiskeområdet.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen kan vidare konstatera att de valda indikatorerna är inriktade på de delar av fiskenäringen som regleras genom kvoter. Detta innebär att resultaten av statens insatser inom sötvattensfiske, vattenbruk och fisketurism inte omfattas. Enligt gruppens bedömning vore det önskvärt om detta beaktades i det fortsatta arbetet med att utveckla resultatindikatorer inom fiskeområdet.

Enligt gruppens bedömning är det utifrån regeringens redovisning i årets budgetproposition sammanfattningsvis svårt att göra en helhetsbedömning av resultatet av de statliga insatserna i förhållande till den ekologiska delen av det av riksdagen beslutade målet för livsmedelspolitiken. Gruppen kan dock konstatera att en alltför stor andel av det svenska saltvattensfisket sker på fiskbestånd som har osäker beståndstatus eller till och med är utanför biologiskt säkra gränser. Gruppen delar därmed regeringens bedömning att det finns en brist i måluppfyllelsen vad gäller det kvotreglerade fisket.

3.1.3 Social hållbarhet

Miljö- och jordbruksutskottets synpunkter hösten 2006

- Regeringens resultatredovisning bör tydligare inriktas på resultat och inte på de insatser som görs.
- Indikatorns koppling till insatsernas betydelse för landsbygdens utveckling bör tydliggöras, liksom hur den ska bedömas.
- Fiskenäringens betydelse för olika regioner bör redovisas.

Regeringens redovisning i budgetpropositionen för 2008

Den socialt hållbara delen av det livsmedelspolitiska målet mäter regeringen genom att undersöka genomförandetakten för strukturåtgärderna inom fiskeområdet (indikator 3). Enligt regeringen har strukturåtgärderna betydelse för utvecklingen av landsbygden. I budgetpropositionen görs bedömningen att stödets betydelse har visat sig särskilt påtagligt inom vissa stödområden. Dessutom refereras bl.a. att Fiskeriverket har gjort bedömningen att strukturstödet har haft en betydelse för att behålla vissa fiskehamnar och landningsplatser.

Indikator 3: Genomförandetakten för fiskeprogrammen

Nyttjande i procent vid slutet av åren	2004	2005	2006
Mål 1 norra Norrland	ca 65 %	ca 89 %	89 %
Mål 1 södra skogslänsregionen	ca 30 %	ca 55 %	88 %
Fiskenäringen utanför mål 1	ca 40 %	ca 58 %	77 %

Källa: Prop. 2006/07:1 och 2007/08:1, utg.omr. 23.

Förutom den valda indikatorn redovisar regeringen även annan information i resultatredovisningen. Den svenska fiskenäringen sysselsätter drygt 4 000 personer och svarar för knappt 0,1 % av Sveriges BNP.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning

En del av det livsmedelspolitiska målet är att livsmedelsproduktionen ska vara socialt hållbar. Liksom förra året har regeringen valt att redovisa genomförandetakten för fiskeprogrammen som en indikator för att mäta denna del av målet. Miljö- och jordbruksutskottet framförde i förra årets budgetbetänkande att indikatorns koppling till insatsernas betydelse för landsbygdens utveckling borde tydliggöras, liksom hur den ska bedömas. Gruppen kan konstatera att det inte har blivit tydligare i årets budgetproposition och att gruppens bedömning från förra året därför kvarstår.

Indikatorn mäter i vilken takt som medel beviljas, inte vilket resultat som strukturstöden ger i förhållande till målet. Utskottet framförde därför i förra årets uppföljning att regeringens resultatredovisning tydligare borde inriktas på resultat och inte på de insatser som görs. Gruppen kan i årets uppföljning konstatera att samma indikator används som förra året, men att regeringen redovisar exempel på hur stöden har använts. För vissa delar av stödet refereras även vilka bedömningar som Fiskeriverket har gjort. Gruppen gör även i årets uppföljning bedömningen att resultatredovisningen i högre grad bör inriktas på att redovisa faktiskt uppnådda resultat och inte insatser. Gruppen menar att detta är mycket angeläget att beakta i det fortsatta utvecklingsarbetet kring indikatorer inom det livsmedelspolitiska området.

Utskottet menade förra året att det är svårt att bedöma om den valda indikatorn pekar på ett positivt eller negativt resultat. Gruppen gör samma bedömning även i årets uppföljning. Det framgår inte av regeringens analys och slutsatser hur resultatet kan tolkas i förhållande till det livsmedelspolitiska målets sociala dimension. Det kan vidare noteras att regeringen inte redovisar utvecklingen för indikatorn över tid.

Gruppen noterar att regeringen gör bedömningen att näringen lokalt kan ha stor betydelse för försörjning och arbetstillfällen. Utskottet framförde i förra årets uppföljning att fiskenäringens betydelse för olika regioner borde kunna redovisas till riksdagen. Gruppen kan konstatera att en sådan redovisning inte finns med i årets budgetproposition. Regeringen redovisar inte t.ex. fiskeflottans regionala fördelning eller yrkesfiskets, vattenbrukets och fisketurismens omfattning i olika regioner.

Enligt gruppens bedömning är det utifrån regeringens redovisning i årets budgetproposition sammanfattningsvis svårt att bedöma resultatet av de statliga insatserna i förhållande till den sociala delen av det av riksdagen beslutade målet för livsmedelspolitiken.

3.1.4 Ekonomisk hållbarhet

Miljö- och jordbruksutskottets synpunkter hösten 2006

- En ny indikator som på ett bättre sätt ger information om lönsamheten bör tas fram.
- Strukturförändringen inom fisket bör redovisas och analyseras, bl.a. utvecklingen för det småskaliga fisket.
- Vilken typ av fiskefartyg som skrotats, inom vilka segment de har verkat samt hur sammansättningen av fiskeflottan förändrats över tiden, inklusive en belysning av effekterna för kustfisket, bör redovisas och analyseras.
- Vattenbruket och fisketurismen bör ingå i regeringens redovisning och bedömning av resultaten i förhållande till målets ekonomiska dimension.

Regeringens redovisning i budgetpropositionen för 2008

Den ekonomiskt hållbara delen av det livsmedelspolitiska målet mäter regeringen genom två indikatorer. Den ena indikatorn avser landningsvärdet per yrkesfiskelicens och mäter enligt regeringen ekonomiskt värde på landad fisk (indikator 4). I regeringens resultatredovisning uppges att värdet per licens har fortsatt att öka. Enligt regeringen kan detta inte förklaras av minskningen i antalet licenser utan har andra orsaker, t.ex. en ökning av fiskpriserna.

I budgetpropositionen anges inte några belopp för hur landningsvärdet har utvecklats.

Indikator 4: Landningsvärdet per yrkesfiskelicens

	2004	2005	2006
Landningsvärde per licens	i.u.	i.u.	i.u.

Källa: Prop. 2007/08:1, utg.omr. 23.

Den andra indikatorn anger förädlingsvärdet per anställd och mäter enligt regeringen utvecklingen av ekonomisk bärkraft för företagen inom fiskeriknäringen (indikator 5). Regeringen redovisar att detta värde varierar kraftigt mellan olika delar av flottan, s.k. segment. Enligt regeringen visar indikatorn att lönsamheten i samtliga fisken är svag och att utrymmet för rimliga löner i kombination med erforderliga investeringar är litet.

Inom beredningsindustrin visar förädlingsvärdet per anställd en svag uppgång mellan 1999 och 2004. De större företagen (över 50 anställda) har ett något högre värde jämfört med de mindre företagen. Enligt regeringen visar indikatorn att branschen är på rätt väg.

För vattenbruksföretagen är det enligt regeringen i dagsläget inte möjligt att ta fram en motsvarande indikator. Möjligheten att ta fram en sådan indikator för fisketurismen behandlas inte.

Indikator 5: Förädlingsvärde per anställd (tkr)

	2002	2003	2004	2005
Fiskeflottans segment				
Demersala trålare <12 meter	85	73	93	174
Demersala trålare 12–24 meter	341	240	267	263
Demersala trålare 24–40 meter	583	502	405	263
Pelagiska trålare m.m. 24–40 meter	568	370	112	432
Pelagiska trålare m.m. >40 meter	1 814	1 482	401	509
Garn/krok, fartyg <12 meter	344	297	119	114
Garnfartyg 12–24 meter	143	186	127	190
Fiskberedningsindustrin				
Företag <50 anställda	477	470	473	i.u.
Företag >50 anställda	541	505	597	i.u.
Vattenbruk	i.u.	i.u.	i.u.	i.u.
Fisketurism	i.u.	i.u.	i.u.	i.u.

Källa: Fiskeriverket, Årsredovisning 2006. För sötvattensfiske, vattenbruk och fisketurism redovisas inga uppgifter (i.u.).

Förutom de valda indikatorerna redovisar regeringen även annan information i resultatredovisningen. Antalet yrkesfiskare fortsätter att minska, liksom fiskeflottans kapacitet. Regeringen konstaterar samtidigt att åtgärderna för anpassningen av fiskeflottan dock inte har varit tillräckliga för att uppnå en långsiktig anpassning av fiskekapaciteten i förhållande till fiskemöjligheterna. Detta återspeglas i en låg lönsamhet bland vissa fiskeföretag och överkapacitet i vissa fisken.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning

I miljö- och jordbruksutskottets uppföljning hösten 2006 framfördes att en ny och tydligare indikator bör tas fram som på ett bättre sätt ger riksdagen information om lönsamheten inom fisket. Gruppen kan konstatera att regeringen i årets budgetproposition har infört en ny indikator, förädlingsvärde per anställd, utöver den indikator som använts tidigare, landningsvärdet per yrkesfiskelicens. Enligt gruppens bedömning ger den nya indikatorn riksdagen mer relevant information om lönsamheten inom delar av yrkesfisket.

Gruppen noterar att regeringen har gjort bedömningen att det i dagsläget inte har varit möjligt att ta fram en motsvarande indikator för vattenbruket. Av budgetpropositionen framgår inte hur regeringen ser på möjligheten att ta fram en liknande indikator för fisketurismen och sötvattensfisket. Enligt gruppens bedömning är det mycket viktigt att fortsätta utvecklingsarbetet kring indikatorerna så att lönsamheten inom alla delar av yrkesfisket, vattenbruket och fisketurismen kan redovisas till riksdagen.

När det gäller landningsvärdet per yrkesfiskelicens uppger regeringen att detta fortsätter att öka. Regeringen pekar på att detta kan bero på t.ex. ökade fiskpriser. Liksom förra året är det dock oklart hur utvecklingen av landningsvärdet ska ses i förhållande till målet. Det är vidare oklart hur utvecklingen ska ses i förhållande till den andra indikatorn som visar på försämrad lönsamhet inom yrkesfisket.

I förra årets uppföljning framförde miljö- och jordbruksutskottet att det vore värdefullt om den strukturförändring som sker inom fisket redovisas och analyseras av regeringen. Det pekades särskilt på vikten av att noga följa den fortsatta utvecklingen för det småskaliga fisket. Bland annat efterlystes en redovisning och analys av vilken typ av fiskefartyg som skrotats och inom vilka flottsegment som de har verkat samt hur sammansättningen av fiskeflottan förändras över tiden och effekterna för kustfisket. Gruppen kan konstatera att någon sådan redovisning och analys inte har genomförts i årets budgetproposition. Enligt gruppens bedömning är det fortsatt mycket angeläget att en sådan årlig redovisning och analys genomförs, inte minst mot bakgrund av vad som har framkommit i gruppens fördjupade uppföljning av de fiskepolitiska insatsernas resultat och konsekvenser för företag inom fiskeområdet.

Enligt gruppens bedömning är det utifrån regeringens redovisning i årets budgetproposition sammanfattningsvis svårt att göra en helhetsbedömning av resultatet av de statliga insatserna i förhållande till den ekonomiska delen av det av riksdagen beslutade målet för livsmedelspolitiken. Gruppen kan konstatera att den nya indikatorn visar på stora fluktuationer mellan åren i förädlingsvärdet när det gäller yrkesfisket, medan utvecklingen har varit mer stabil inom fiskberedningsindustrin. Gruppen delar regeringens bedömning att lönsamheten inom saltvattensfisket är svag, medan utvecklingen i beredningsindustrin synes vara mer stabil.

3.1.5 Övrigt

Miljö- och jordbruksutskottets synpunkter hösten 2006

- En sammanvägd helhetsbedömning av utvecklingen inom fiskeområdet utifrån målet om en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion som speglar konsumenternas efterfrågan bör tas fram.
- Konsument- och intressentaspekterna bör ingå i arbetet med att utveckla indikatorer.
- Regeringen bör lämna en bedömning av hur insatserna bidrar till att nå det av riksdagen beslutade målet.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning

Miljö- och jordbruksutskottet pekade förra året på ett antal övriga punkter som bedömdes vara viktiga att uppmärksamma i det fortsatta utvecklingsarbetet kring regeringens resultatredovisning till riksdagen. Gruppen kan i årets uppföljning konstatera att en del förändringar har genomförts av regeringen, men att det fortfarande finns behov av fortsatt utvecklingsarbete.

I årets resultatredovisning gör regeringen en kortfattad sammanvägd helhetsbedömning av utvecklingen inom fiskeområdet:

En sammanfattande och samlad bedömning är att resultaten av insatserna under politikområdet är i stort sett i överensstämmelse med de uppställda målen.

Enligt gruppens bedömning vore det mycket värdefullt för utskottets och riksdagens fortsatta behandling av resultatredovisningen om den sammanfattande bedömningen utifrån det livsmedelspolitiska målet som helhet kan utvecklas inför kommande år.

I förra årets uppföljning pekade gruppen på att regeringen bör göra en egen bedömning av de olika insatserna och hur de bidrar till att nå målen, t.ex. analysera relevansen i de insatser som görs i förhållande till de problem som konstaterats och de mål som beslutats. Gruppen menade att detta skulle underlätta riksdagens fortsatta analyser av redovisade resultat. Gruppens bedömning kvarstår även i årets uppföljning.

Regeringen har inför årets budgetproposition gjort en första översyn av indikatorer. Gruppen konstaterar att regeringen ännu inte har tagit fram några indikatorer för konsument- och intressentasppekterna. Mot bakgrund av att målet för livsmedelspolitiken ändrades genom riksdagens beslut hösten 2004 i syfte att tydligare sätta fokus på konsumenterna vore det värdefullt om konsumentaspekten ingick i regeringens fortsatta arbete med att utveckla indikatorer inom fiskeområdet. Gruppen pekade redan förra året på att ett första steg borde vara att konkretisera vad som ska avses med ”konsumenternas efterfrågan”.

3.2 Småskalig livsmedelsproduktion

Miljö- och jordbruksutskottets synpunkter om småskalig livsmedelsproduktion

- Det är viktigt att fortsätta att uppmärksamma de små producenterna och deras förutsättningar i det fortsatta utvecklingsarbetet avseende regelverket.
- Problem rörande stödåtgärderna bör beaktas i det nya landsbygdsprogrammet. Vidare bör företagets behov av kompetensutveckling, stöd och rådgivning samt formerna för spridningen av resultaten av statligt finansierat forsknings- och utvecklingsarbete beaktas.

- Tillgången på småskaligt producerad mat i de vanliga livsmedelsbutikerna är en avgörande faktor för den fortsatta utvecklingen av konsumenternas efterfrågan.
- Trots insatserna för den småskaliga livsmedelsproduktionen efter riksdagens tillkännagivande kan varken den enskilde producenten eller konsumenten alltid i alla delar se resultatet av förändringsarbetet.
- Skillnaderna mellan Sverige och övriga studerade EES-länder kan förklaras inte bara av Sveriges strängare regler och kontroller utan även av olika traditioner.
- Resultat bör följas upp och redovisas i bl.a. myndigheternas årsredovisningar till regeringen och regeringens årliga resultatredovisning till riksdagen.⁴

Regeringens redovisning i budgetpropositionen för 2008

Enligt årets budgetproposition avser regeringen att, inom ramen för en tre-årig satsning, tillsammans med näringen utarbeta en livsmedelsstrategi. Genom livsmedelsstrategin avser regeringen att utveckla satsningar för att stärka livsmedelsbranschen. Målsättningen är att hela livsmedelskedjan, från råvaruproducenter till dagligvaruhandel, ska främjas genom strategin. Enligt budgetpropositionen ska små och medelstora företag inom livsmedelssektorn stimuleras att växa och den svenska livsmedelssektorns internationella konkurrenskraft ska stärkas. Den ekologiska livsmedelsproduktionen är en viktig del av arbetet. Satsningen presenteras på följande sätt i ett pressmeddelande från Jordbruksdepartementet:

Satsningen har till syfte att stärka den svenska livsmedelsbranschen som helhet och omfattar allt från mikroföretagaren som säljer marmelad på bondens marknad till livsmedelsföretag som arbetar på den internationella arenan. – – – Pengarna kommer främst att vara till för satsningar kring mat med mervärden, och de som är riktigt små, för det är de som behöver dem. De större livsmedelsföretagen vill framförallt ha en dialog med oss.⁵

I budgetpropositionen redovisar regeringen ett antal olika åtgärder som har vidtagits eller kommer att vidtas:

- Regeringen har gett Konkurrensverket i uppdrag att redogöra för de insatser verket avser att vidta för att öka små och medelstora företags möjligheter att delta i offentlig upphandling, vilket kan underlätta för småskaliga livsmedelsförädlare.
- EU-medlemskapet har visat att livsmedelsförädling är viktigt för en ökad export. Regeringen gör satsningar på livsmedelsföretag via landsbygdsprogrammet, t.ex. genom stöd för kompetenshöjande insatser och investeringar för att främja förädling.

⁴ Bedömningarna redovisas i sin helhet i bilaga 1.

⁵ Jordbruksdepartementet, pressmeddelande 5 september 2007: Satsning på samlad livsmedelsstrategi i budgeten.

- Regeringen avser att under tre år sänka köttkontrollavgiften för mindre slakterier. Förslaget får en direkt effekt för slakterierna och stärker i förlängningen köttproducenternas konkurrenssituation. Regeringen föreslår att anslag 43:10 *Livsmedelsverket* ökas med 9 miljoner kronor per år under tre år för att förbättra de mindre slakteriernas förutsättningar i förhållande till större slakterier. Medlen ska användas för att tillfälligt införa ett takbelopp för avgiften för köttkontroll per slaktat djur m.m. I detta takbelopp ska enligt regeringens förslag även ingå kostnaderna för besiktningsveterinärernas resor till de slakterier som inte har fast stationerad besiktningspersonal.
- Regeringen kommer att låta utreda integrationsfrågor med anknytning till de gröna näringarna och landsbygden. Resultaten kommer att redovisas under 2008. Ett viktigt syfte med utredningen är att identifiera områden där insatser för integration och näringslivsutveckling kan bidra till varandras måluppfyllelse.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning

År 2005 genomförde miljö- och jordbruksutskottet en uppföljning av förutsättningarna för småskalig livsmedelsproduktion. I uppföljningen uppmärksammades en rad olika problem och möjligheter inom området (se *underbilaga 1*). Utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp pekade bl.a. på att det är viktigt att fortsättningsvis uppmärksamma den småskaliga livsmedelsproduktionens betydelse för möjligheterna att uppnå det av riksdagen beslutade målet för livsmedelspolitiken. Mot den bakgrunden framförde gruppen att resultaten bör följas upp i bl.a. regeringens årliga resultatredovisningar till riksdagen.

Gruppen kan i årets uppföljning av resultatredovisningen konstatera att regeringen i årets budgetproposition redovisar ett antal insatser som har gjorts eller som regeringen avser att göra i syfte att stärka den småskaliga livsmedelsproduktionen. Gruppen noterar att regeringen bl.a. föreslår åtgärder för att förbättra förutsättningarna för de små slakterierna, vilket var en del av de problem som framkom i miljö- och jordbruksutskottets uppföljning.

Gruppen kan i årets uppföljning dock konstatera att regeringen inte har gjort någon redovisning i budgetpropositionen av resultatet av de insatser som har gjorts för att förbättra förutsättningarna för den småskaliga livsmedelsproduktionen. Enligt gruppens bedömning är det mycket angeläget att sådana resultatredovisningar görs i kommande budgetpropositioner.

Det vore vidare mycket värdefullt om riksdagen kunde få en samlad redogörelse för de åtgärder som har vidtagits med anledning av utskottets uppföljning av förutsättningarna för den småskaliga livsmedelsproduktionen och en fördjupad analys av resultatet av dessa åtgärder. Detta skulle lämpligen kunna göras i form av en resultatskrivelse till riksdagen.

3.3 Övriga delar av politikområdet Livsmedelspolitik

Miljö- och jordbruksutskottets synpunkter hösten 2006

- Strukturen för resultatredovisningen bör vara klar och anpassad till riksdagens behov, där det är tydligt vad som ska ses som insatser, resultat respektive omvärldsfaktorer.
- Resultatredovisningen och indikatorerna bör tydligare vara inriktade på resultat och inte på insatser. Analysen av indikatorerna bör vara tydligare och det bör vara möjligt att följa resultatindikatorernas utveckling över tid.
- Sambandet mellan redovisat resultat, måluppfyllelse och förslag om fortsatt inriktning och anslag bör redovisas tydligare.
- Två förslag till resultatskrivelser inför kommande års budgetberedning lämnades: dels en fördjupad resultatanalys av i vilken grad som statens insatser leder till en produktion som bättre speglar konsumenternas efterfrågan, dels en fördjupad resultatanalys av de fiskepolitiska insatsernas effekter på fiskbestånden.

Regeringens redovisning i budgetpropositionen för 2008 – Jordbruk

För att bedöma måluppfyllelsen inom jordbruksområdet använder regeringen i år åtta indikatorer. I förra årets budgetproposition använde regeringen sju indikatorer.

- *Jordbrukssektorns nettoresultat* (mäter det ekonomiska resultatet för lantbruket): Detta är en ny indikator. Den visar att nettoresultatet har sjunkit från 5,4 miljarder kronor år 2000 till 4,3 miljarder kronor år 2006. Regeringen anger i sin analys att det beror på minskade produktionsvolymerna och ökade kostnader för insatsvaror.
- *Åkerareal per företag* (mäter strukturutveckling inom jordbruket): Indikatoren redovisas inte i budgetpropositionen. Däremot redovisas bl.a. antal företag efter storleksgrupp åkermark.
- *Antal jordbruksföretag* (mäter strukturutveckling inom jordbruket): Under 2006 minskade antalet jordbruksföretag med nästan 3 %. Minskningen har skett i samtliga företagsgrupper med en åkerareal under 100 hektar, medan antalet företag med större areal har ökat.
- *Företag med mjölkkor* (mäter strukturutveckling inom jordbruket): Antalet företag med mjölkkor har minskat med 45 % mellan 1995 och 2006. Dessutom redovisas bl.a. att antalet mjölkkor under den senaste tioårsperioden har minskat med 20 %, medan den svenska mjölkproduktionen fram till 2004 var relativt konstant, men sedan dess har minskat något.
- *Mjölkkor per företag* (mäter strukturutveckling inom jordbruket): Antalet mjölkkor har minskat med 20 % sedan 1995 samtidigt som den genomsnittliga besättningsstorleken har ökat från 27 till 48 kor under samma period.

- *Utnyttjande av kvoter* (mäter produktionsnivån inom jordbruket): Utnyttjandet av kvoterna har varit relativt stabilt. Sockerskörden 2006 blev preliminärt 100 % av kvoten. För mjölkleveranskvoterna uppgick utnyttjandet till 94 %, vilket är 1 % lägre än föregående år. Kvoterna för handjursbidraget utnyttjades till 100 %. Regeringen anger i sin analys att det faktum att sockerskörden utnyttjades fullt ut kan ses som ett tecken på fortsatt lönsamhet inom sockerproduktionen.
- *Markpriser och arrendepriiser* (mäter förväntad lönsamhet bland jordbruksföretag): Priserna på arrenden ökade med 38 % mellan 1994 och 2006. Priset på jordbruksmark har ökat i genomsnitt med 15 % om året sedan 1995. Regeringen anger i sin analys att det ännu är för tidigt att bedöma hur en situation med ökande världsmarknadspriser kommer att påverka markpriserna.
- *Utvecklingen av handel med livsmedel och jordbruksvaror* (mäter förändringar i förädlingsledet): År 2006 hade Sverige en negativ handelsbalans för jordbruksvaror och livsmedel på nära 28 miljarder kronor. Både importen och exporten ökade med 13 % i löpande priser jämfört med år 2005.
- *Konsumentprisindex för jordbruksreglerade produkter* (mäter effekter för konsumenterna): Priserna såväl på jordbruksreglerade livsmedel som på övriga livsmedel ökade med 10 % mellan 1996 och 2006. Detta är samma ökningstakt som för konsumentpriserna i allmänhet.

Regeringen menar sammanfattningsvis att indikatorerna visar på förändringar som pekar på en strukturrationalisering till allt större och mer effektiva gårdar. De visar enligt regeringen att jordbruket är bra på att anpassa sig till krav på lönsamhet och att företagen anpassar sig alltmer till marknadens villkor. Utvecklingen inom livsmedelssektorn uppvisar en ökad andel export. Till följd av skärpt konkurrens på EU-marknaden har den svenska livsmedelsindustrin enligt regeringen rationaliserat och effektiviserat produktionen samt satsat på produktutveckling och högförädlade livsmedel.

Regeringen anger i sin analys att uppfyllandet av målet att produktionen ska spegla konsumenternas efterfrågan har som en följd av jordbruksreformen 2005 förbättrats genom att det svenska jordbruket har getts större möjligheter att anpassa sin produktion efter marknadens efterfrågan. Enligt regeringen kommer det ökade trycket på att minska kostnaderna i jordbruket sannolikt att leda till att takten i strukturrationaliseringen ökar. Regeringen bedömer att verksamheten inom verksamhetsområdet överlag fungerat väl och att måluppfyllelsen till vissa delar förbättrats i förhållande till situationen innan gårdsstödet infördes.

Regeringens budgetförslag redovisas i *underbilaga 2*.

Regeringens redovisning i budgetpropositionen för 2008 – Säker och bra mat

För att bedöma måluppfyllelsen inom verksamhetsområdet Säker och bra mat används fyra indikatorer.

- *Mikrobiologisk säkerhet* (fångar upp om maten är säker och mäter graden av mikrobiologisk säkerhet genom att ange andelen avvikelser från de viktigaste kontrollpunkterna vid datorstödda inspektioner i restaurang och storhushåll): År 2006 uppgick andelen allvarliga avvikelser till 10 %, vilket är en halvering jämfört med föregående år. Enligt regeringen ska resultatet tolkas med viss försiktighet, då färre och delvis andra kommuner har rapporterat in sina resultat under det gångna året.
- *Kemisk säkerhet* (fångar upp om maten är säker genom att ange ett indexvärde som speglar akrylamidinhållet i riskprodukter): År 2006 uppgick indikatorn till 20 respektive 18 mikrogram per dag, jämfört med hösten 2005 då intaget var 21 mikrogram. Enligt regeringen är förändringen för liten och mätperioden för kort för att några slutsatser ska kunna dras.
- *Bra matvanor* (ett index för konsumtionsfrekvensen för ett urval av viktiga livsmedelsgrupper): Indexet för 2006 uppgick till 6 på en 12-gradig skala. Skillnaden jämfört med föregående år är liten. Kvinnor uppvisar enligt regeringen generellt sett något bättre matvanor än män.
- *Omvärldens syn på Livsmedelsverket* (visar medborgarnas förtroende för myndighetens råd och rekommendationer): Detta är en ny indikator. Den visar att 79 % av de tillfrågade i en undersökning anser att Livsmedelsverkets råd och rekommendationer är mycket eller ganska trovärdiga.

Förra året redovisade regeringen en indikator gällande förståelsen av livsmedelsmärkning. Denna indikator redovisas inte i årets budgetproposition.

Regeringen anger i sin analys att de indikatorer som har tagits fram för att mäta måluppfyllelsen är alla relativt nya och att det därför inte går att dra några entydiga slutsatser om vad de visar. Dessutom konstateras bl.a. att statens påverkan på vissa områden kan vara begränsad. Av den information som finns tillgänglig anser regeringen dock att man kan dra slutsatsen att de allra flesta livsmedel som konsumeras i Sverige är säkra. Befolkningens matvanor är i stort sett oförändrade jämfört med föregående år. Trenden med ökande förekomst av övervikt och fetma fortsätter. Regeringen bedömer att verksamheten inom verksamhetsområdet fungerat väl och att måluppfyllelsen är god.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning

Gruppen kan inledningsvis konstatera att resultatredovisningen för verksamhetsområdena Jordbruk samt Säker och bra mat har blivit tydligare. Resultatredovisningen utgår tydligare från de valda indikatorerna, och det görs

analyser av hur indikatorerna förhåller sig till det livsmedelspolitiska målet. Regeringen gör t.ex. bedömningar av måluppfyllelsen för de båda verksamhetsområdena.

Det finns dock fortfarande utrymme för vissa ytterligare förbättringar när det gäller t.ex. frågan om att tydligt skilja på vad som är insatser, vad som är resultatet (prestationer och effekter) av statens insatser och vad som är mer allmän information om tillståndet och utvecklingen inom politikområdet (omvärldsanalys). Gruppen gör även i år bedömningen att en tydligare uppdelning skulle förbättra överskådligheten för utskottet och underlätta möjligheten att överblicka om den resultatinformation som riksdagen har att ta ställning till är tillräcklig.

Gruppen kan vidare konstatera att mindre förändringar har gjorts i användningen av indikatorer. Inom jordbruksområdet har en indikator tillkommit, jordbrukssektorns nettoresultat, som mäter det ekonomiska resultatet för lantbruket. Gruppen kan konstatera att en av de angivna indikatorerna för jordbruksområdet inte redovisas tydligt i budgetpropositionen. Gruppen kan vidare konstatera att indikatorerna inom jordbruksområdet i första hand är knutna till den ekonomiska aspekten på det livsmedelspolitiska målet, medan det inte finns någon indikator för att följa hur de jordbrukspolitiska insatserna bidrar till att uppfylla målets ekologiska aspekter. Det är vidare oklart hur indikator 9 – utvecklingen av konsumentpriserna – mäter det livsmedelspolitiska målets konsumentaspekter, dvs. att livsmedelsproduktionen ska spegla konsumenternas efterfrågan.

Inom området Säker och bra mat har en indikator tagits bort och en annan har införts i stället, omvärldens syn på Livsmedelsverket. Gruppen noterar att det inte lämnas någon förklaring till varför den tidigare indikatorn har tagits bort eller varför den nya indikatorn har införts. Gruppen ställer sig vidare frågande till vilken relevans som den nya indikatorn har för att mäta resultatet av de statliga insatserna i förhållande till de livsmedelspolitiska målen. När det gäller indikatorn kemisk säkerhet, kan den enligt gruppens bedömning eventuellt behöva ses över, eftersom även andra ämnen än akrylamid kan vara skadliga för vår hälsa. Av Livsmedelsverkets årsredovisning framgår att det inte är bara akrylamid som bildas vid kraftig upphettning av mat.

Gruppen gör även detta år bedömningen att det är angeläget att utveckla vilken koppling som indikatorerna inom verksamhetsområdet har till det livsmedelspolitiska målet.

Det finns enligt gruppens bedömning fortfarande utrymme för utvecklingsarbete, bl.a. vad gäller arbetet med att kunna redovisa jämförbara tydliga tidsserier för samtliga indikatorer, gärna i tabellform.

Enligt gruppens bedömning är det utifrån regeringens redovisning i årets budgetproposition sammanfattningsvis svårt att göra en helhetsbedömning av resultatet av de statliga insatserna inom områdena Jordbruk samt Säker och bra mat i förhållande till målet för livsmedelspolitiken. För jordbruksområdet är det utifrån redovisade resultat svårt att bedöma om insatserna

bidrar till att uppnå det livsmedelspolitiska målets ekologiska och sociala dimensioner. När det gäller målets ekonomiska dimension visar indikatorerna att det ekonomiska resultatet för jordbruket har försämrats samtidigt som bl.a. mark- och arrendepriiser har ökat och strukturrationaliseringen har fortsatt. För området Säker och bra mat delar gruppen regeringens bedömning att det utifrån redovisade indikatorer inte går att dra några entydiga slutsatser om statens insatser har bidragit till att uppnå det av riksdagen beslutade målet för livsmedelspolitiken.

3.4 Fortsatt utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning

Miljö- och jordbruksutskottets synpunkter hösten 2006

- Utskottets synpunkter är viktiga att uppmärksamma i dialogen mellan riksdagen och regeringen om det fortsatta utvecklingsarbetet kring formerna för resultatredovisningen.
- Regeringen bör överväga möjligheten att redovisa den mål- och resultatinformation som avser miljö- och jordbruksutskottets del av politikområdena Utbildningspolitik och Forskningspolitik i de delar av budgetpropositionen som utskottet bereder.

Regeringens redovisning i budgetpropositionen för 2008

Regeringen lämnar i årets budgetproposition (volym 1) en kort redogörelse för utvecklingen av den ekonomiska styrningen i staten. Regeringen hänvisar bl.a. till att en informell dialog på tjänstemannanivå har förevarit mellan företrädare för Finansdepartementet och bl.a. finansutskottets kansli i syfte att närmare utröna hur regeringen på bästa sätt kan svara mot riksdagens behov av återrapportering. Regeringen har för avsikt att under 2008 återkomma till riksdagen för att delge sin bedömning av hur det fortsatta arbetet med att utveckla resultatstyrningen inom staten lämpligen bör ske.

I inledningen till politikområdet Livsmedelspolitik hänvisar regeringen till det utvecklingsarbete som pågår inom det livsmedelspolitiska området vad gäller att förenkla och förtydliga redovisningen av mål- och resultatuppföljningen till riksdagen i enlighet med miljö- och jordbruksutskottets betänkanden. Inför årets budgetproposition har regeringen genomfört en första översyn av tidigare använda indikatorer. Regeringen hänvisar även till den redovisning av miljörelaterade indikatorer som görs inom politikområdet Landsbygdspolitik.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning

Sedan flera år pågår ett utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning inom både riksdagen och Regeringskansliet. Miljö- och jordbruksutskottet har bl.a. genom sin uppföljnings- och utvärderingsverksamhet tagit en aktiv del i detta arbete. Förra året betonade utskottet att de synpunkter som för-

des fram i budgetbetänkandet var viktiga att uppmärksamma i regeringens fortsatta utvecklingsarbete. Utskottet hänvisade bl.a. till de riktlinjer som beslutats av riksdagen och där det bl.a. framgår att regeringen på ett bättre sätt måste leva upp till riksdagens önskemål om fördjupad resultatredovisning. Gruppen kan konstatera att regeringen även i årets budgetproposition (volym 1) lämnar en kort redogörelse för utvecklingen av den ekonomiska styrningen i staten där den hänvisar bl.a. till en informell dialog på tjänstemannanivå. Gruppen konstaterar, i likhet med förra året, att regeringen inte gör någon hänvisning till vad miljö- och jordbruksutskottet har anfört om resultatredovisningen inom politikområdet Livsmedelspolitik. Gruppens bedömning från förra årets uppföljning kvarstår, dvs. att de synpunkter som förs fram i uppföljningen är viktiga att uppmärksamma i regeringens fortsatta utvecklingsarbete (bet. 2006/07:MJU2).

I förra höstens budgetbetänkande framförde utskottet att regeringen borde överväga möjligheten att redovisa den mål- och resultatinformation som avser miljö- och jordbruksutskottets del av politikområdena Utbildningspolitik och Forskningspolitik i de delar av budgetpropositionen som utskottet bereder. Gruppen kan konstatera att regeringen har utvecklat sina beskrivningar av dessa politikområden i den del av budgetpropositionen som miljö- och jordbruksutskottet bereder, men att resultatredovisningarna även detta år görs under utgiftsområde 16 och 20. Detta innebär att utskottet inte får en sammanhållen och fullständig mål- och resultatinformation för dessa anslag.

Underbilaga 1: Förutsättningar för småskalig livsmedelsproduktion – uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömningar

I uppföljningen av förutsättningarna för småskalig livsmedelsproduktion (2005/06:RFR3) gjorde miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp följande bedömningar.

Den småskaliga livsmedelsproduktionen

Småskalig livsmedelsproduktion är ett område som möter stort intresse från bl.a. producenter, organisationer, myndigheter och konsumenter. Samtidigt är det svårt att utifrån befintlig statistik få en tydlig bild av läget och utvecklingen för den småskaliga livsmedelsproduktionen, både vad gäller omfattning och ekonomisk betydelse. Dels finns det stora skillnader mellan företagen, dels saknas en entydig definition, dels är statistiken otillräcklig. Vad gäller statistiken bör det klarläggas vilket ansvar som olika myndigheter har. För att kunna vidareutveckla kunskapen om och förståelsen för den småskaliga livsmedelsproduktionen och dess förutsättningar bör det enligt uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning ses över vilken statistik om den småskaliga livsmedelsproduktionens omfattning och utveckling som olika aktörer har behov av.

Den statliga styrningen inom livsmedelsområdet

Småskalig livsmedelsproduktion är ett område som berör ett flertal statliga och kommunala myndigheter på central, regional och lokal nivå som styrs av olika mål. Från ett statligt perspektiv berörs dessutom flera olika politikområden. De olika myndigheterna arbetar utifrån sina respektive uppdrag, vilket ibland leder till problem när det gäller samverkan mellan berörda myndigheter, både i kontakterna med enskilda företag och i det mer långsiktiga arbetet med att förbättra förutsättningarna för den småskaliga och lokala livsmedelsproduktionen. De olika myndigheterna bör förbättra sin samverkan och i sitt arbete i högre grad utgå från de små företagens behov och förutsättningar. Det kan t.ex. vara värt att pröva frågan om någon form av arbetsgrupp med företrädare för olika myndigheter kan tillsättas efter modell från Storbritannien. När det gäller regelverket pågår för närvarande ett omfattande utvecklingsarbete, och det är ännu för tidigt att värdera vilka effekter som det nya regelverket och dess tillämpning kommer att få på den småskaliga livsmedelsproduktionen. När det gäller tillsynen har riksdagen nyligen beslutat om vissa förändringar.

Den småskaliga livsmedelsproduktionens möjligheter

Den småskaliga, lokala och hantverksmässiga livsmedelsproduktionen har förutsättningar att utvecklas vidare i enlighet med det av riksdagen beslutade målet för livsmedelspolitiken. Förutom att på ett hållbart sätt producera livsmedel som konsumenterna efterfrågar har näringen betydelse för att uppnå mål för andra politikområden än livsmedelspolitik, t.ex. landsbygdspolitik. Av avgörande betydelse för den fortsatta utvecklingen är företagets förmåga att själva utveckla sin verksamhet och anpassa utbudet av småskaliga, lokala livsmedel till konsumenternas efterfrågan. Jordbruksverket och Livsmedelsverket har framfört att den viktigaste faktorn för den fortsatta utvecklingen ligger hos företagen och företagaren. Det är viktigt att fortsättningsvis uppmärksamma den småskaliga livsmedelsproduktionens betydelse för möjligheten att uppnå det av riksdagen beslutade målet för livsmedelspolitiken. Resultatet bör följas upp i bl.a. myndigheternas årsredovisningar till regeringen och regeringens årliga resultatredovisningar till riksdagen.

Den småskaliga livsmedelsproduktionens problem

Den småskaliga livsmedelsproduktionen möter i dag olika problem som försvårar en fortsatt utveckling av branschen. Samtidigt kan det konstateras att livsmedelslagstiftningen för närvarande förändras och att flera av de problem som uppmärksammas i lagstiftningen hänför sig till bestämmelser som upphör vid årsskiftet. Det nuvarande regelverket är oöverskådligt, och det finns delar i regelverkens utformning som innebär problem för småskaliga producenter och där producenterna menar att riskerna för konsumenterna överdrivs. Det kan finnas motstridiga intressen mellan producenter-

nas önskemål om enkla regler och konsumenternas önskemål om livsmedel av hög kvalitet, men det behöver inte finnas någon motsättning mellan enkla regler och säker mat. Uppföljningen visar att det bland företagen och andra aktörer finns en stor förståelse för syftet med regelverket och en insikt om konsumenternas höga krav på säker mat av hög kvalitet. Det kan dessutom konstateras att många menar att problemen huvudsakligen ligger i tillämpningen av regelverket, inte att reglerna i sig är problemet.

Flera av de redovisade problemen har uppmärksammats i tidigare utredningar, och i flera fall har åtgärder redan vidtagits från regeringen och myndigheterna för att minska problemen. Till detta kommer att regelverket förändrades den 1 januari 2006 och att det ännu inte är klart hur det nya hygienregelverket kommer att implementeras i Sverige och vad det kommer att betyda i praktiken för den enskilde livsmedelsproducenten. Förändringarna i regelverket innebär att utvecklingen går från detaljerad kontroll av produktionen till att ställa krav på den färdiga produkten, vilket är en utveckling som motsvarar önskemålen från flera av aktörerna inom området. Det är enligt gruppens bedömning svårt att entydigt bedöma hur stort problem för företagen regelverket och kontrollen egentligen utgör.

I det fortsatta utvecklingsarbetet kring regelverken, tillsynen och tillståndsgivningen är det enligt gruppens bedömning viktigt att fortsätta uppmärksamma de små producenterna och deras särskilda förutsättningar. Det är även viktigt att uppmärksamma andra problem som småskaliga livsmedelsproducenter ställs inför och hur de kan lösas. Samtidigt är det viktigt att konkurrensförhållanden mellan företagen inte snedvrids. När det gäller de problem kring stödåtgärderna som har uppmärksammats i uppföljningen är det viktigt att dessa beaktas i arbetet med det nya landsbygdsprogrammet. En annan viktig fråga är hur staten kan verka för att tillgodose de små företagens behov av kompetensutveckling, stöd och rådgivning. I sammanhanget bör även formerna för spridningen av resultaten av statligt finansierat forsknings- och utvecklingsarbete beaktas.

Av avgörande betydelse för den småskaliga livsmedelsproduktionens fortsatta utveckling är konsumenternas efterfrågan av och intresse för småskaligt, lokalt och hantverksmässigt producerad mat. Det kan konstateras att det i Sverige inte finns någon lång tradition när det gäller produktion och konsumtion av småskaligt, lokalt och hantverksmässigt tillverkad mat. Tillgången till småskaligt producerad mat i de vanliga livsmedelsbutikerna är en avgörande faktor för den fortsatta utvecklingen av konsumenternas efterfrågan.

Insatser för den småskaliga livsmedelsproduktionen efter riksdagens tillkännagivande

Sedan flera år genomförs olika insatser för att komma till rätta med problem som den småskaliga livsmedelsproduktionen möter. Uppföljningen visar att den enskilde producenten och konsumenten ännu inte alltid i alla delar kan se resultatet av detta förändringsarbete.

Internationell utblick

Småskalig livsmedelsproduktion är ett område som uppmärksammas i flera länder. Alla EU-länder har samma grundläggande regelverk kring bl.a. hygien och kontroll, vilket gör att skillnader i läget för den småskaliga produktionen mellan Sverige och andra länder inte enbart kan förklaras genom att Sverige skulle ha strängare regler och kontroller. Orsakerna till skillnaderna förklaras även genom olika traditioner, både när det gäller producenters utbud och konsumenters efterfrågan på småskaligt, lokalt och hantverksmässigt producerade livsmedel. Det är svårt att bedöma i vilken grad som skillnader i statliga insatser och andra faktorer kan förklara de skillnader som råder mellan olika länder; dels är det generellt svårt att jämföra olika länder, bl.a. på grund av ett flertal strukturella skillnader, dels är det svårt att i en studie med den inriktning som denna uppföljning har haft tränga bakom statistik och undersöka hur förutsättningarna för småskalig livsmedelsproduktion fungerar i olika länder i praktiken.

Underbilaga 2: Regeringens budgetförslag

Anslag inom politikområdet Livsmedelspolitik, budget för 2006 och 2007 samt regeringens förslag för 2008

Anslag	Budget 2006	Budget 2007	Förslag 2008
Jordbruksområdet			
43:1 Statens jordbruksverk	327,5	323,1	416,0
43:2 Bekämpande av växtsjukdomar	2,6	3,0	3,0
43:3 Gårdsstöd och djurbidrag m.m.	6 811,4	7 077,7	6 874,8
43:4 Intervention och exportbidrag för jordbruks- produkter	1 395,3	1 407,5	1 007,5
43:5 Räntekostnader för förskotterade gårdsstöd m.m.	78,9	87,9	75,5
Fiskeområdet			
43:6 Fiskeriverket	111,4	129,1	137,2
43:7 Strukturstöd till fiske m.m.	28,2	28,0	28,0
43:8 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	83,4	70,0	70,0
43:9 Fiskevård	26,8	26,8	26,8
Säker och bra mat			
43:10 Livsmedelsverket	158,9	175,3	181,6
43:11 Livsmedelsekonomiska institutet	10,1	10,2	10,3
43:12 Livsmedelsstatistik	24,0	23,8	23,4
43:13 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansie- rad från EG-budgeten	7,4	7,4	7,4
43:14 Konkurrenskraftig livsmedelssektor	14,9	14,9	31,5
43:15 Bidrag till vissa internationella organisatio- ner	36,9	36,9	36,9
Totalt	9 117,7	9 421,6	8 929,7

Källa: Prop. 2007/08:1 och 2006/07:1, utg.omr. 23. Budget för 2006 och 2007 är inklusive tilläggsbudget i samband med den ekonomiska värpropositionen och förslag till tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen.